

Marjo Jakola ja Katariina Moilanen

SOSIONOMIN (AMK) KOULUTUS JA TYÖ

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Elokuu 2012

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Elokuu 2012	Tekijä/tekijät Marja Jakola Katariina Moilanen
Koulutusohjelma Sosiaaliaala		
Työn nimi Sosionomin (AMK) koulutus ja työ		
Työn ohjaaja Marja Savolainen		Sivumäärä 79 sivua + 10 liitettä
Työelämäohjaaja Leena Raudaskoski		
<p>Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, miten Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä vuosina 2006–2011 valmistuneet sosionomit (AMK) olivat sijoittuneet työelämään, miten he arvioivat omaa koulutustaan sekä millaisia näkemyksiä heillä oli sosionomin (AMK) työn tulevaisuudesta.</p> <p>Teoriaosuudessa selvitettiin sosionomin (AMK) koulutusta eri suuntautumisvaihtoehtoi- neen ja heidän työtään käytännössä. Tutkimusotanta oli 119 sosionomia (AMK). Tutki- musaineisto saatiin kyselylomakkeilla, jotka postitettiin maaliskuussa 2012. Vastaukset analysoitiin SPSS – ohjelmalla ja kirjattiin raporttiin. Työ valmistui elokuussa 2012.</p> <p>Ylivieskan yksiköstä valmistuneet sosionomit (AMK) olivat työllistyneet pääosin tarkoi- tustenmukaisesti sosiaaliaalalle. Enemmistö tutkimukseen osallistuneista sosionomeista (AMK) olivat asettuneet asumaan ja työskentelemään Keski-Pohjanmaan alueelle. Sosio- nomit (AMK) arvostivat koulutuksensa antamaa osaamistarjontaa, kuitenkin he näkivät siinä useita kehittämiskohteita, kuten teorian ja käytännön vahvemman yhteyden toisiinsa sekä monipuolisemman kurssivalikoiman.</p> <p>Vastaukset olivat monin tavoin yhteneväiset Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksessä saatujen tulosten kanssa.</p>		
Asiasanat Ammatillinen osaaminen, sosionomin (AMK) koulutus ja työ.		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Ylivieska unit	Date August 2012	Author Marjo Jakola Katariina Moilanen
Degree programme Social Services		
Name of thesis The Work and Education of Bachelor of Social Services		
Instructor Marja Savolainen		Pages 79 pages + 10 of ap- pendices
Supervisor Leena Raudaskoski		
<p>The aim of this study was to find out how the Bachelors of Social Services who had graduated from Central Ostrobothnia University of Applied Sciences, Ylivieska Unit in 2006-2011 had managed to enter working life, how they estimated their own education and what kinds of views they had about the future of the work of the Bachelors of Social Service.</p> <p>In the theoretical section the focus was on the education of the Bachelors of Social Services with its different orientation studies as well as their work in practice. The survey group consisted of 119 Bachelors of Social Service. The information was collected by questionnaires that were posted in March 2012. The replies were analyzed with SPSS program and reported. The survey was finished in August 2012.</p> <p>The Bachelors of Social Services graduated from the Ylivieska Unit had become employed mainly appropriately in the social field. The majority of those who had participated in this survey had settled to live and work in the area of Central Ostrobothnia. The Bachelors of Social Services appreciated the knowhow the education had offered to them. However, they saw several development targets in it such as creating a stronger bond between theory and practice and offering a wider range of courses.</p> <p>The results of Talentia's 2011 study of the career paths of the recently graduated had many similarities compared to the replies that were received in this study.</p>		

Key words

Professional Knowhow, Education and Work of Bachelor of Social Services

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
(KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY)
(ESIPUHE)
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTTAMINEN	3
2.1 Tutkimuksen tavoite	3
2.2 Tutkimuksen toteuttaminen	4
2.3 Aikaisempia tutkimuksia aiheesta	6
2.3.1 Tutkimus - SOSIONOMI (AMK); hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä	6
2.3.2 Tutkimus- Keskipohjalaisen sosiaalialan työn tila ja tulevaisuus.	7
2.3.3 Tutkimus - Aukeaako uraputki	7
2.3.4 Tutkimus - Näkemyksiä sosionomi (AMK) koulutuksesta ja työstä	8
2.3.5 Tutkimus – Ajatuksia ja kokemuksia sosionomi (AMK) työstä ja osaamisesta	8
2.4 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelma tutkimuskohteena	9
3 SOSIONOMIN (AMK) KOULUTUS	11
3.1 Sosionomin (AMK) koulutuksen taustoja	12
3.2 Koulutuksen nykytila	14
3.3 Sosionomin (AMK) koulutus Ylivieskassa	16
3.3.1 Palveluohjaus osana opintoja	17
3.3.2 Varhaiskasvatus ja perhetyö osana opintoja	18
4 SOSIONOMIN (AMK) OSAAMINEN	20
4.1 Sosiaalialan kompetenssit	22
4.1.1 Sosiaalialan eettinen osaaminen	23
4.1.2 Sosiaalialan asiakastyön osaaminen	25
4.1.3 Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	25
4.1.4 Sosiaalialan kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	26
4.1.5 Sosiaalialan tutkimuksellinen kehittämisosaaminen	26
4.1.6 Sosiaalialan johtamisosaaminen	26
5 SOSIONOMIT (AMK) TYÖKENTÄLLÄ	27
5.1 Kelpoisuusvaatimukset	29
5.2 Sosiaaliohjaaja	31
5.3 Lastentarhaopettaja	32
5.4 Perhetyön ohjaaja	35
5.5 Vammaistyön ohjaaja	36
5.6 Vanhustyön ohjaaja	38
5.7 Sosionomien (AMK) palkkauksesta	40

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	42
6.1 Vastaajajoukon kuvaus	42
6.2 Kokemuksia koulutuksesta	45
6.3 Työhön sijoittuminen	48
6.4 Palveluohjauksen opinnoista työllistyneet	51
6.5 Varhaiskasvatuksen ja perhetyön opinnoista työllistyneet	53
6.6 Kompetenssit osana työtä	54
6.7 Työllistymistä edistäviä tekijöitä	57
6.8 Ammatillinen arvostus	58
6.9 Ammatillinen kehittyminen	63
7 YHTEENVETO JA POHDINTA	66
7.1 Tulosten arviointia	66
7.2 Tutkimuksen luotettavuus	70
7.3 Prosessin arviointia	71
7.4 Oppimisen arviointia	73
7.5 Jatkotutkimusaiheet	75
LÄHTEET	76
LIITTEET	
LIITE 1. Saatekirje	80
LIITE 2. Kyselylomake	81
LIITE 3. Sosiaalialan koulutusohjelma	86
LIITE 4. Sosionomien (AMK) koulutuksen kehitystarpeet vastaajien mukaan	89
LIITE 5. Piirakkakuviot sosionomien (AMK) koulutuksen kehittämistarpeista	91
LIITE 6. Sosionomien (AMK) koulutuksen osaamistarjonta vastaajien mukaan	92
LIITE 7. Tehtävänimikkeet sosionomi (AMK) tutkinnon jälkeen	93
LIITE 8. Sosionomien (AMK) tutkinnon jälkeinen lisäkoulutus ja/ ammattitutkinto	94
LIITE 9. Lisäkoulutuksen tarve	95
LIITE 10. Ristiintaulukointi eri ikäluokkien ja työllistymisasteen arvioinnista	96

KUVIOT

KUVIO 1. Tutkimuksen orientaatioperusta

3

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Sosiaalialan koulutusohjelman, sosionomi (AMK) tutkinnon kompetenssit	23
TAULUKKO 2. Lto:n ja sosionomi (AMK) osaamisalueet päivähoidon kontekstissa	34
TAULUKKO 3. Ikäjakauma	43
TAULUKKO 4. Aikaisempi koulutus	44
TAULUKKO 5. Nykyisen työpaikan paikkakunta	44
TAULUKKO 6. Valmistumisvuosi	46
TAULUKKO 7. Vaihtoehtoiset opinnot	46
TAULUKKO 8. Työllistyminen sosionomi (AMK) tutkintoa vastaavaan työhön	50
TAULUKKO 9. Sosiaalialan eettinen osaaminen	55
TAULUKKO 10. Asiakastyön osaaminen	55
TAULUKKO 11. Sosiaalityön palvelujärjestelmä osaaminen	55
TAULUKKO 12. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	56
TAULUKKO 13. Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen	56
TAULUKKO 14. Johtamisosaaminen	57
TAULUKKO 15. Kiinnostus itsensä kehittämisestä ammatillisesti	59
TAULUKKO 16. Alaani liittyy sosiaalista arvostusta	60
TAULUKKO 17. Ammattini on arvostettu työyhteisössä	60
TAULUKKO 18. Halukkuus kehittää työyhteisöä kouluttautumalla	61
TAULUKKO 19. Palkkatason vastaavuus osaamiseen	62
TAULUKKO 20. Opiskellut valmistumisen jälkeen muuta ammattitutkintoa tai lisäkoulutusta	64
TAULUKKO 21. Tarve lisä- tai täydennyskoulutukseen	65

1 JOHDANTO

Sosiaalialan päätehtävänä on tuottaa ihmisille hyvää elämää. Sosionomi (AMK) on sosiaalialan työkentällä toimiessaan sosiaalisen asiantuntija. Sosiaalialan eettisten periaatteiden mukaisesti sosionomi (AMK) puolustaa yksilön ihmisarvoa, itsemääräämisoikeutta ja ihmisoikeuksia. Sosionomi edistää työssään ihmisten tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta. Sosionomi (AMK) pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmista. Hän myös tukee erilaisten yksilöiden, perheiden ja sosiaalisten ryhmien yhteiskunnallista osallisuutta, arjessa selviytymistä ja toimintakykyä erilaisissa elämäntilanteissa ja -vaiheissa.

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset heijastuvat hyvin nopeasti sosiaalialan työhön. Työkentällä tarvitaan yhä enemmän ja enemmän ammattihenkilöitä, joilla on kykyä ihmisen kohtaamiseen ja jotka pystyvät havaitsemaan, tutkimaan, kehittämään ja toteuttamaan palveluja ja tehtäviä, joilla voidaan edesauttaa kansalaisten hyvinvointia ja parantaa heidän elämäntilanteitaan. Sosiaaliala investoi ihmiseen ja hänen ympäristöönsä sekä yhteiskuntaan. Sosionomi (AMK) työskentelee julkisen, kolmannen sektorin ja yksityisten palvelujen työtehtävissä varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä, lastensuojelussa, mielenterveystyössä, kriminaalityössä, maahanmuuttajatyössä, vanhustyössä, vammaistyössä, palveluohjauksessa, sosiaalivakuutuksessa, työvoimapalveluissa ja kuntoutuksessa. Sosionomi (AMK) nimikkeellä valmistuvien koulutus on Suomessa vieläkin suhteellisen nuori ja vasta hiljattain tutkintonimike on tullut laajemmin tunnetuksi työkentällä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä valmistuneiden sosionomien (AMK) kokemuksia koulutuksesta, työllistymistä ja ammatillisesta osaamisesta. Opinnäytetyömme aihe löytyi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelman tarpeesta selvittää vuonna 2006–2011 valmistautuneiden sosionomien (AMK) sijoittumista työelämään. Teoriaosuudessamme haluamme tuoda selkeästi ja helppolukuisesti esille tietoa tämänhetkisestä sosionomin (AMK) koulutuksesta, osaamisalueista, tehtävistä ja kelpoisuudesta. 1.8.2012 ammattikorkeakoulun nimi on Centria ammattikorkeakoulu.

Vastaava tutkimus aiheesta on tehty aiemmin vuosilta 1999–2005, tutkimuksen on tehnyt opinnäytetyönään Marja-Liisa Kiiveri nimellä **SOSIONOMI AMK; hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä**. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun pyynnöstä päivitämme tämän aikaisemman tutkimuksen, jossa on laaja-alaisesti tutkittu miten sosionomit (AMK) sijoittuvat sosiaalialan työkentälle. Samalla päivitämme tietoa, mitä sosionimi (AMK) tutkinto pitää nykypäivänä sisällään ja mikä on sosionomien (AMK) työkentää.

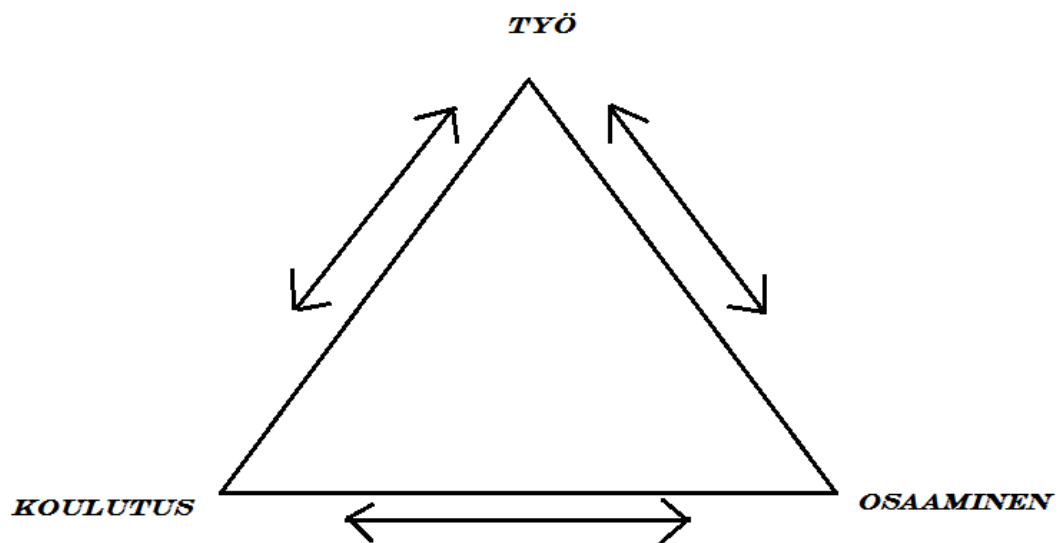
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry on tehnyt vuosina 2007, 2009 ja 2011 urapolkuseelvityksen vastavalmistuneiden jäsentensä sijoittumisesta työelämään. Talentia on vuonna 1949 perustettu järjestö, joka aloitti toimintansa nimellä Huoltotyöntekijöiden ammatillinen keskus (HAK). Vuonna 1962 nimi muuttui Sosiaalialan työntekijäin liitoksi, (SOSTL), jona järjestö tunnettiin vuoteen 2002 saakka kunnes nimi muutettiin Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestöksi - Talentiaksi. Viimeisin Talentian tekemä urapolkuseelvitys on vuonna 2011 tehty tutkimus, joka on tehty vuosina 2009–2010 valmistuneille jäsenille. Talentian tekemästä Vastavalmistuneiden Urapolkuseelvityksestä käy ilmi, että sosiaalialalla on kaiken kaikkiaan hyvä työllisyystilanne. Tutkimuksen mukaan vastavalmistuneet työllistyvät pääsääntöisesti ripeästi valmistumisensa jälkeen. Urapolkuseelvityksen 2011 mukaan yliopistosta valmistuttiin aiempaa vanhempina ja ammattikorkeakoulusta puolestaan nuorempina kuin esimerkiksi vuonna 2007. Yliopistosta valmistuneiden keski-ikä on 34 vuotta ja ammattikorkeakoulusta valmistuttiin keskimäärin 27vuotiaana. Talentian tekemä kysely toteutettiin sähköpostilla Webropol -kyselynä 1322 järjestön jäsenelle, joista kyselyyn vastasi 506 henkilöä. Vastausprosentti oli 38,2. (Nurme, Räisänen 2012)

Opinnäytetyössämme käytettävät tiedot on koottu Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä valmistuneilta sosionomeilta (AMK) postikyselyn avulla. Kysely lähetettiin satunnaisotannalla yhteensä 119 vuonna 2006–2011 valmistuneille sosionomille (AMK). Opinnäytetyömme avulla on tarkoitus selvittää sosionomien (AMK) kokemuksia koulutuksesta, työelämään sijoittumisesta ja myös sitä, mitä osaamista sosionomi (AMK) tarvitsee työssään. Sekä heidän tulevaisuuden suunnitelmiaan.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTTAMINEN

Tekemämme tutkimus on kvantitatiivinen, kyselylomaketutkimus Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä vuosina 2006–2011 valmistuneille sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneille henkilöille. Tutkimuksen tiedot on kerätty kyselylomakkeella, missä oli 18 keskeistä kysymystä. Saadut vastaukset on analysoitu SPSS-tilasto-ohjelmalla. Otannaksi rajasimme kyselyymme 119 henkilöä. Kysely toteutettiin postittamalla kyselylomake valmistuneille sosionomeille (AMK), maaliskuun 2012 lopussa, postimerkillä ja vastauskuorella varustettuna.

2.1 Tutkimuksen tavoite

Kuvio1. Tutkimuksen orientaatioperusta

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää miten, minne ja kuinka laaja-alaisesti Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä valmistuneet sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet työelämässä, ja miten he kokivat koulutuksen auttavan heitä työllistymisessä. Lisäksi selvitimme tämän hetken sosionomin (AMK) osaamisen

kehityshaasteita työkentällä sekä sosiaalialan tulevaisuutta työllistymisen kannalta. Täsmennetyt tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten sosionomit (AMK) ovat työllistyneet?
2. Miten sosionomit (AMK) ovat kokeneet koulutuksensa?
3. Millaiset ovat sosionomien (AMK) tulevaisuuden suunnitelmat?

Teoreettinen osa keskittyy valtakunnallisen sekä Keski- Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) koulutuksen taustojen tarkasteluun. Tarkastelun kohteena oli sosionomin (AMK) koulutuksen osaamisen kehittyminen nykyisten osaamisvaatimusten ja kelpoisuusvaatimusten kautta.

Luvussa 7. avataan tutkimuksen tulokset tutkimuskysymysten mukaisessa jäsenyyksessä. Avointen kysymyksiä vastaukset on luokiteltu aineistolähtöisen sisältöanalyysin mukaan teemoitellen ja merkitysrakenteita etsien.

2.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Työssämme käyttämämme kvantitatiivinen - ihmisiä ja yhteiskuntaa koskeva tutkimus - kerää havaintoaineistoja ja niitä voidaan tallentaa sähköiseen muotoon monin eri tavoin. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa havaintoaineiston tiedot voivat olla kvalitatiivisia eli *laadullisia*, esimerkiksi sukupuoli ja tai kvantitatiivisia eli *määrällisiä* kuten esimerkiksi ikä. Tutkimuksessa laadullisten muuttujien arvot pyritään yleensä muuntamaan numeroiksi, esimerkiksi laadullinen ihmistä koskeva arvo ”nainen” koodataan vastaamaan numeroa ”1”, jolloin arvo ”mies” saa näin ollen arvon ”2” tai toisinpäin. Ja ne tallennetaan datamatriisiksi.

Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla ihmisen ja yhteiskunnan toimintaa pyritään selittämään, ei vain numeraalisesti, vaan myös kausaalisesti (syy-seuraussuhteiden kautta) sekä teknisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto koostuu tilastojen, testituloksien, varsinaisten koetuloksien, kvasikokeellisten tuloksien, suoran observoinnin määrällisen aineistojen, strukturoidun kyselyn määrällisten aineistojen ja reaaliaikaisen kyselyn määrällisestä aineistosta. Kun kvalitatiivisessa tutkimuksessa kysytään ”mitä” tutkitaan tai ”mikä” on tutkimuksen kohteena, niin tutkimusaineiston kuvaaminen aloitetaan esittämällä saadusta

tietoaineksesta frekvenssit (esimerkiksi vastaajien lukumäärä = kuinka monta kertaa kukin arvo esiintyy), keskiarvot (esim. vastaajien keski-ikä) ja aineistossa ilmenneet hajonnat, joista esitetään lukijoille tuloksia vielä erikseen tutkimukselle lisäarvoa (täydennystä) tuottavien taulukkojen ja graafisten kuvausten (erilaiset kuviot, kuten pylväsdiagrammi, histogrammi, piirakkakuviot) avulla. (Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät.2012)

Ryhmitellessä datamatriisille syötettyjä muuttujia kvalitatiivisessa tutkimuksessa, muuttujien arvoissa ja niiden välillä ilmenneitä eroja ja merkityksiä testataan ristiintaulukoimalla eri muuttujia keskenään, jolloin voidaan arvioida kahden muuttujan välistä riippuvuutta tai mahdollisesti kahden muuttujan vaikutusta toisiinsa (kaksiulotteinen jakauma).

SPSS- tilasto-ohjelmistot on tehty erilaisten tietojen analysointiin. SPSS- ohjelmistoja käyttämällä voidaan keskittyä todella oleelliseen – tulosten hyödyntämiseen ja tiedon analysointiin. Ohjelmasta on helppoa nähdä heti, mikä on merkityksellistä ja mikä taas satunnaista. Kun tutkijoiden hyväksi todetulla metodilla kerätty havaintoaineisto (esim. kyselylomake) on saatu luokiteltua tutkimuksen näkökulmasta tarkoituksenmukaisella tavalla, niin seuraava vaihe eli informaation syöttäminen havaintomatriisille eri yksiköiden muuttujiin pitäisi sujua ongelmitta. (Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät.2012)

SPSS- ohjelmistoihin voidaan siirtää analysoitavat tiedot lähes mistä tahansa lähteestä. SPSS- ohjelmalla voidaan helposti muokata tietoja ja yhdistellä niitä tarkastelua ja analysointia varten. Muuttamalla datan sisällön päätöksentekoa tukevaksi tiedoksi, tiivistämällä aineiston mahdollisimman havainnollistavaan ja helposti luettavaan muotoon, voidaan tehdä oikeita päätöksiä ja esittää ne helposti ymmärrettävässä muodossa.

SPSS:n monipuoliset menetelmät (muuttujien tarkastelu yksi kerrallaan, luokittelu, taulukointi, graafiset esitykset, tunnusluvut) auttavat havaitsemaan heti, ovatko tulokset merkitseviä vai erot kenties satunnaisia. Tilastollinen tarkastelu paljastaa tietojen sisältämän todellisen informaation, joka saattaa jopa jäädä havaitsematta perinteisillä menetelmillä.

Vuosina 2006 – 2011 Ylivieskan yksiköstä valmistui 189 sosionomia (AMK). Satunnaisotannalla tutkimusjoukoksi rajasimme 119 valmistunutta. Viikolla 11/2012 kyselylomakkeet valmistuivat ja viikolla 12 postitimme kyselylomakkeet (liite 1). Kyselylomakkeet purettiin SPSS-ohjelmalla viikolla 15. Vastauslomakkeita palautettiin meille takaisin 54 kappaletta. Vastausprosentti tutkimuksessamme oli 45,4 %.

2.3 Aikaisempia tutkimuksia aiheesta

Aikaisempia tutkimuksia sosionomien (AMK) osaamisesta ja sijoittumisesta työkentille on tehty nykyisin runsaasti eri puolilta Suomea, vaikka sosionomin (AMK) koulutus onkin verrattain aika uusi asia. Aihe kiinnostaa erityisesti alalla opiskelevia opiskelijoita ja ammattikorkeakouluja sekä ammattijärjestöjä.

2.3.1 Tutkimus - SOSIONOMI (AMK); hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä

Oma tutkimuksemme on jatkoa Marja-Liisa Kiiverin 2008 tehdylle tutkimukselle, jossa on selvitetty Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelmasta vuosien 1996–2005 välisenä aikana valmistuneiden sosionomien (AMK) sijoittumista työelämään. Tutkimus on opinnäytetyö ja sen nimi on SOSIONOMI (AMK); hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä. Kiiverin tutkimus on myös kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus ja aineisto on hankittu Ylivieskasta valmistuneilta sosionomi (AMK) opiskelijoilta postikyselyn avulla. Kiiverin tutkimuksen mukaan Ylivieskasta valmistuneet sosionomit (AMK) olivat saaneet hyvin töitä koulutuksen jälkeen ja jääneet pääosin töihin Keski-Pohjanmaan alueelle. Tutkimuksen mukaan vastaajat olivat sitä mieltä, että sosionomit (AMK) tarvitsevat työssään laaja-alaisesti näkemystä ja erilaista osaamista, mutta koulutuksesta ei toivota laaja-alaisuuden seurauksena liian pinnallista. Tärkeänä tutkimuksen mukaan pidettiin sitä, että sosionomin (AMK) koulutuksessa keskityttäisiin yhä enemmän vaihtoehtoihin ammattiopintoihin ja sitä kautta erityisosaamisalueiden kehittämiseen. Kiiverin tutkimuksen mukaan vastaajat olivat halukkaita itsensä kehittämiseen ja he pitivät ammatti-taitoa tärkeänä asiana. Vastaajat korostivat moniammatillisuuden, asiakastyön sekä hyvän sosiaalisen kentän tuntemusta ja työelämälähtöisyyden tärkeyttä sosionomi (AMK) koulutuksessa. (Kiiveri. 2008)

2.3.2 Tutkimus- Keskipohjalaisen sosiaalialan työn tila ja tulevaisuus.

Rantamäen tutkimuksen mukaan yksityiset palveluntuottajat ovat sitä mieltä, että organisaatioissa on riittävästi tietoa sosionomin (AMK) koulutuksesta ja sen tuottamasta osaamisesta. Kuitenkin kuntapuolella arvioitiin tietojen olevan puutteellisia. Kyseenalaista ei niinkään ollut sosionomin (AMK) paikka, vaan sen selkeys. Pieni enemmistö oli tutkimuksen mukaan sitä mieltä, että tietyn sosiaalihuollon alueen painottaminen koulutuksessa nykyistä enemmän olisi hyvä asia.

Laaja-alaisen osaamisen painottaminen ei anna riittävästi valmiuksia työhön, joten koulutuksen aikana olisi hyvä tiedostaa, millaisiin töihin tulee hakeutumaan valmistumisensa jälkeen. Tutkimuksen vastaajista enemmistö oli sitä mieltä, että heidän edustamaansa organisaatioon tulee tulevaisuudessa entistä enemmän sosionomeja. Tehtäväalueina nähtiin vanhustyön suunnittelutehtävät sekä työskentely päivähoitossa moniammatillisen tiimin jäsenenä. Vastaajien mukaan sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työntekijätarpeen uskottiin lisääntyvän työn vaatimusten kasvamisen myötä. (Rantamäki. 2008, 73–74)

2.3.3 Tutkimus - Aukeaako uraputki

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta 2009 valmistunut Marja-Leena Vierimaa on tehnyt opinnäytetyönään tutkimuksen nimeltä – Aukeaako uraputki? – Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmasta Kokkolasta valmistuneiden sosionomien (AMK) sijoittumisesta työelämään. Työssään Vierimaa käsittelee lisäksi sosionomi (AMK) koulutuksen hyötyjä ja puutteita työelämän kannalta sekä yleisesti sosionomin (AMK) ammattitaitoa. Tutkimuksen mukaan koulutuksen hyötyinä haastatteluun osallistuneet näkivät sen monipuolisuuden ja laaja-alaisuuden.

Koulutuksen koettiin antavan hyvät perusvalmiudet toimia monenlaisissa työtehtävissä erilaisissa sektoreissa. Tärkeimpinä valmiuksina tutkimuksen mukaan mainittiin palvelujärjestelmäosaaminen ja tiedonhankintataidot. Vastaajien mukaan sosionomin (AMK) ammattitaidon vahvuuksia olivat asiakaslähtöinen työskentelyote, reflektointitaito ja hyvät vuorovaikutustaidot. Puutteellisina asioina koulutuksesta Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Kokkolan yksiköstä valmistuneet kokivat lakien ja asetusten vähäisen tunte-

muksen sekä lääkehoidon ja muun hoitopuolen opetuksen. Myös johtamis- ja esimiestaitoja kaivattiin lisää. (Vierimaa 2009, 44–47)

2.3.4 Tutkimus - Näkemyksiä sosionomi (AMK) koulutuksesta ja työstä

Myös 2010 Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden Elina Aution ja Mervi Niemisen opinnäytetyö käsittelee sosionomien (AMK) työllistymistä. Opinnäytetyön aiheena on - Näkemyksiä sosionomi (AMK) koulutuksesta ja työstä. Työ käsittelee Seinäjoen ammattikorkeakoulussa opiskelevien mielikuvia työelämästä ja jo valmistuneiden sosionomien (AMK) näkemyksiä ja kokemuksia sosiaalialan työstä. Autio ja Nieminen (2010) pyrkivät tutkimuksen avulla tutkimaan, miten sosionomin (AMK) ydinosaaminen näyttäytyy työssä ja miten sosionomin (AMK) toimenkuvat ja työllisyys koetaan.

Myös Aution ja Niemisen (2010. 68, 70–71) tutkimustulosten mukaan tutkimukseen osallistuneet kokivat sosionomin (AMK) koulutuksen tärkeimmiksi asioiksi asiakastyön osaamisen ja palvelujärjestelmäosaamisen. Heidän tutkimuksensa mukaan koettiin hyväksi ja myös haasteelliseksi sosionomin (AMK) koulutuksen laajuus sekä myös työtehtäviä pidettiin vaikeasti määriteltävinä. Aution ja Nieminen myös selvittivät tutkimuksessaan kahden Terveystieteiden – ja hyvinvointi laitoksen (THL) työntekijän näkemyksiä sosionomin (AMK) osaamisesta, joiden mielipiteen mukaan sosionomin (AMK) tutkinto on vain ponnahduslauta jatko-opintoihin.

2.3.5 Tutkimus – Ajatuksia ja kokemuksia sosionomi (AMK) työstä ja osaamisesta

Seinäjoen ammattikorkeakoulusta on myös Maria Rahkonen tehnyt keväällä, vuonna 2011 opinnäytetyönään tutkimuksen sosionomin (AMK) työllistymisestä ja koulutuksesta nimellä - Ajatuksia ja kokemuksia sosionomin (AMK) työstä ja osaamisesta. Hänen tutkimuksensa tavoitteena oli tutkia eri ammattikorkeakouluista valmistuneiden sosionomien (AMK) kokemuksia koulutuksesta saamiensa valmiuksien riittävydestä sosiaalialan eri sektoreilla työskentelemiseen, sekä sosionomien (AMK) näkemyksiä paikastaan sosiaalialan työkentillä. Hän on työssään selvittänyt myös muutamien sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä sosionomin (AMK) osaamisesta ja paikastaan sosiaalityössä. Lisäksi hän teki tutkimuksessaan katugallup-kyselyn, jonka avulla hän on selvittänyt sosionomin (AMK) ammatin tunnettavuutta ja ihmisten yleisiä mielipiteitä sosiaalialan työntekijöistä.

Rahkosen tutkimuksen (2011) mukaan sosionomi (AMK) ei ole vieläkään yleisesti tunnettu ammatti ihmisille. Hänen mukaansa sekä sosionomit (AMK) ja sosiaalityöntekijät ovat sitä mieltä, että sosionomin (AMK) koulutus antaa eri sektoreille soveltuvan laaja-alaisen perusosaamisen, joka kehittyy ja täsmentyy käytännön työssä. Tutkimuksen mukaan sosionomeilla (AMK) on paikka sosiaalialalla nyt ja tulevaisuudessa ja tarvetta on kokoajan enemmän, mutta tehtävän kuva ja sosiaalialan työntekijöiden työnjako vaatii vielä selkeyttämistä.

2.4 Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelma tutkimuskohteena

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu on yksi Suomen monialaisimmista ammattikorkeakouluista, jonka ydin on työlähtöisyys. Opinnoissa yhdistyvät vahvasti teoria ja käytäntö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa voi opiskella kuutta erilaista koulutusalaan kuten tekniikkaa, liiketaloutta, matkailua, sosiaali- ja terveystaloutta, humanistista ja kasvatustaloutta sekä kulttuurialaa. Ammattikorkeakouluopinnot muodostuvat koulutusohjelmittain perusopinnoista, ammattiopinnoista, vapaasti valittavista opinnoista, harjoitteluista sekä opinnäytetyöstä. Koulutusohjelmien laajuus on 210–270 opintopistettä. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoululla on kolme yksikköä: Ylivieska, Pietarsaari, sekä Kokkola. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 2012)

Keski-Pohjanmaan Ylivieskan yksikössä sosiaalialan koulutusta on annettu jo vuodesta 1996 lähtien. Ylivieskan yksiköstä on valmistunut vuoteen 2011 mennessä 382 sosiaalialan osaajaa nykyisen opiskelijahallintojärjestelmän mukaisesti, lisäksi joitakin valmistuneita sosionomenja (AMK) on vanhassa järjestelmässä. Ylivieskassa opiskelevat sosionomit (AMK) voivat syventää osaamistaan sosiaaliohjaukseen sekä varhaiskasvatukseen. Tehtävänimikkeitä työkentillä sosionomin (AMK) ammattitutkinnon suorittaneilla on laajasti, kuten esimerkiksi sosiaaliohjaaja, lastentarhaopettaja, perhepalveluohjaaja, projektipäällikkö, päiväkodinjohtaja, kotipalveluohjaaja, koulukuraattori, sosiaalialan yrittäjä, perhepäivähoidonohjaaja, työvoimaneuvoja, kehitysvammaohjaaja, avopalveluohjaaja sekä vanhustyönohjaaja.

Vuosina 2006- 2011 valmistuneita sosionomeja (AMK) on yhteensä 189. Varhaiskasvatukseen suuntautuneita on ollut Ylivieskan opintotoimiston tietojen mukaan vuodesta 2006 vuoteen 2011 yhteensä 90 opiskelijaa ja palveluohjaukseen suuntautuneita 96 opiskelijaa. Hyvinvointitekniikkasta on valmistunut 1 opiskelija sekä moniammatillisen yhteisöpalveluun on suuntautunut 2 opiskelijaa. Vuoden 2006 vuoden jälkeen on valmistunut vain viisi miesopiskelija, joka sekin kertoo alan olevan hyvin naisvaltainen. Sosionomin (AMK) tutkinnon voi suorittaa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa sekä Kokkolan että Ylivieskan sosiaalialan koulutusohjelmassa. Molemmissa yksiköissä opiskelija voi suorittaa varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan 60 opintopisteen laajuisen opintokokonaisuuden, joka antaa kelpoisuuden hakea lastentarhaopettajan tehtäviin. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 2012).

Sosiaalialan keskeisten työmenetelmien lisäksi sosionomi (AMK) voivat kehittää opintojensa avulla kielitaitoa, teknologiaosaamista sekä harjoittelun ja projektityöskentelyn kautta myös työelämäntuntemusta niin Suomessa kuin ulkomaillakin. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 2012)

3 SOSIONOMIN (AMK) KOULUTUS

Sosiaaliala voidaan jäsentää sosiaalityöhön ja sosiaalipalvelutyöhön. Sosionomi (AMK) tutkinto antaa valmiudet sosiaalialan asiakas-, ohjaus-, neuvonta- ja johtamistyön tehtäviin. Sosionomiksi (AMK) aikovat hakevat suoraan koulutusohjelmaan. Sosiaalialalla ammattikorkeakoulutuksen sosiaalipedagoginen ydin on selkeästi muutoksessa, sen tutkimisessa ja ammattitaidon tuottamisessa muutosyhteistyöhön. On ymmärrettävää, että maailma muuttuu, ihmiset muuttuvat ja olosuhteet muuttuvat. Ammattikorkeakoulujen opettajien ja oppilaiden tulee asettua dialogiin, jossa he aidosti pyrkivät tutkimaan olosuhteita, joiden kautta heille avautuu ymmärtäminen ja tiedostaminen ajattelun ja toiminnan muutokseen. (Dal Maso, Kuosmanen, 2008, 45)

Sosionomi (AMK) voi työskennellä muun muassa sosiaaliohjaajana, perhetyöntekijänä, palveluohjaajana, päivätoiminnan ohjaajana, päiväkodin johtajana, työvoimaneuvojana, Kelan työntekijänä, perhepäivähoidon ohjaajana ja toimintakeskuksen johtajana ja vakuutussihteerinä. Sosionomin (AMK) työ vastaa sellaisiin tarpeisiin, jotka liittyvät kansalaisten sosiaaliseen turvallisuuteen, sosiaaliseen toimintakykyisyyteen ja arjen mielekkyyteen. (Borgman, Dal Maso, Hakonen, Honkakoski & Lyhty 2001, 7)

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksessa voi suorittaa alemman korkeakoulututkinnon sosionomi AMK; 210op, 21 ammattikorkeakoulussa ja ylemmän korkeakoulututkinnon sosionomi ylempi AMK; 90op, 8 ammattikorkeakoulussa.

Sosionomi (AMK) -tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä ja tutkinnon suorittaminen kestää noin 3,5 vuotta. Sosionomi (AMK) osaamisalueeseen sisältyvät:

- Kasvatus-, opetus- ja ohjaustehtävät
- Kuntoutuksen, ohjauksen ja sosiaalisen tuen tehtävät
- Palvelutuotanto-, johtamis- ja kehittämistehtävät
- Sosiaalityön tehtävät
- Hoito- ja huolenpitotehtävät

Sosionomin (AMK) ydinosaaminen on määritelty yhtenäiseksi kaikissa ammattikorkeakouluissa, mutta suuntautumisvaihtoehdot ja erityisosaamisen painotukset vaihtelevat ammattikorkeakouluittain. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 2012)

3.1 Sosionomin (AMK) koulutuksen taustoja

Sosiaalialan koulutus on elänyt Suomessa voimakasta muutoksen aikaan. Sosiaalialan ammatillisen koulutuksen, ja sittemmin ammattikorkeakoulutuksen kahden vuosikymmenen historia pohjautuu Leena Niemen kirjoituksen mukaan kahteen valtakunnalliseen koulutusjärjestelmää koskevaan uudistusprosessiin. Suomessa ensimmäisiä sosiaalialan auttamistyön ammattilaisia alettiin kouluttaa Kasvattajaopistoissa vuonna 1918. Silloin on tarvittu ammattitaitoista henkilöstöä muun muassa sotaorpojen kasvattamiseen. (Sosiaalityöntekijäin liitto 1989)

Yhteiskunnallisten ongelmien kasaantuessa köyhyyden ja sairastumisen lisääntymisen myötä, yhteiskunta alkoi kantaa vastuuta omista kansalaisistaan, ja näin ollen naisten ennen yksityisissä kodeissa harjoittamasta työstä tuli ammatti, josta maksettiin palkkaa. Tämä taas johti kodeissa annettavan hoivan monimuotoistumiseen, josta syntyi lopulta erottelua hoivatyötä tekevien välille: luotiin jako sosiaali- ja terveystalouteen, jotka johtivat taas kokonaisuuden palvelujärjestelmiin eri osaamisvaatimuksineen. (Niemi.2008, 10)

Tästä sai alkunsa sosiaalialan koulutus, joka on monien muutosten ja uudistuksien kautta muovautunut nykyiseen malliinsa. Sosiaalialan akateemisen koulutuksen katsotaan alkaneen siis jo vuonna 1928, koska silloin aloitettiin sosiaalityön ensimmäinen tutkintoon johtava koulutus korkeakoulutasoisena ja yhden vuoden kestävä lastensuojelukoulutuksena. (Pohjola 1998, Mäkinen ym. 2009, 11–12 mukaan.)

Osmo Lampinen kuvaa ammattikorkeakoulujen muodostumista teoksessaan (Suomen korkeakoulujen kehitys' (1998) seuraavasti: ” *Ammattikorkeakoulujen on todettu syntyneen Suomeen keskiasteen ammatillisen koulutusjärjestelmän ongelmista sekä kansainvälistymisen paineista. Keskiasteen järjestelmän nähtiin ohjaavan opiskelijoita epätarkoituksenmukaisella tavalla moninkertaiseen ja päällekkäiseen koulutukseen. Kansainväliselle vertailevuudelle keski-aste oli ongelmallinen, eikä se kyennyt riittävästi reagoimaan työelämän muuttuviin vaatimuksiin. Opistoasteen oppilaitoksia hallinnoitiin koulumaisina oppilai-*

toksina, eikä niiden itsenäistä profiilin luomista tuettu. Pakottavimpana ammattikorkeakoulu- ja nuorisoasteen kokeiluihin johtavana tekijänä oli keskiasteen funktionaalinen toiminta. Tämän selvin ilmenemismuoto oli ylioppilassuma. Lukiolaitos oli laajentunut nopeasti ja kasvava ylioppilaiden joukko etsi jatkokoulutuspaikkaa korkeakoulutasolta.” (Niemi, 2008, 14)

Vuodesta 1928 kehityskulku kohti sosionomi (AMK) tutkintoa kohti on ollut seuraavanlainen: Vuonna 1942 tuli sosiaalihuoltajakoulutus, vuonna 1970 aloitettiin sosiaalityön koulutuksen laajempien uudistuksen suunnittelu. Keskiasteen uudistuksen yhteydessä ammatilliseen koulutukseen muodostettiin oma erillinen sosiaalialan koulutuslinja, jota alettiin toteuttaa perustamalla sosiaalialan oppilaitokset. Kaiken kaikkiaan vuosina 1986–1989 sosiaalialan koulutusta käynnistettiin 23 yksikössä eripuolilla Suomea. Opistoasteen koulutusohjelmat loppuivat vuoden 1998 jälkeen, ja nykyisin sosiaaliala muodostuu kahdesta korkeasteen koulutuksesta; ammattikorkeakoulusta ja yliopistoista. Ensimmäiset ammattikorkeakoulutuksen kokeiluluvat on myönnetty Suomessa vuonna 1991. (Niemi, 2008,10)

Vuonna 1992 alkoivat sosionomien ensimmäiset AMK- kokeilut, josta ensimmäiset sosionomit (AMK) valmistuivat kolme vuotta myöhemmin, vuonna 1994 sitten sosiaalityö muotoutui omaksi pääaineekseen ja lopulta vuonna 1999 varmistui tutkintonimike sosionomi (AMK). Merkittävin vaihe sosionomin (AMK) koulutuksessa oli kuitenkin vuonna 1.8.2005 asetettu Kelpoisuuslaki, jonka myötä sosionomeista voitiin puhua vasta varsinaisena ammattikuntana. Kelpoisuuslaissa määriteltiin sosionomin (AMK) tutkinnon kelpoisuus ammatillisena koulutuksena ja sosiaalialan ”työ- tehtävärakenteena”. (Borgman 2006, 159–160)

Ammattikorkeakouluille oli luonteenomaista opetussuunnitelmatyö, tutkimuksellisen otteen kehittäminen sekä orastava kansainvälisen toiminnan vakiinnuttaminen ja edistäminen. Niemen (2008, 15) mukaan näihin haasteisiin vastaaminen edellytti kehittämisprosessien käynnistämistä ja mallintamista. Lähtökohtana oli löytää oppilaitoksen sisältä kenttäyhteistyöstä elementtejä kehittämistyön pohjaksi ja toisaalta taas käynnistää yhteistyö- ja verkostotoimintoja niin väliaikaisen ammattikorkeakoulun oppilaitosten kesken kuin erityisesti luoda tiivis verkosto toisten ammattikorkeakoulukokeilijoiden kanssa.

3.2 Koulutuksen nykytila

Sosiaalialan jatkuva palveluiden kasvu ja muutokset aiheuttavat jatkuvasti kehittämis- ja lisäresurssien tarvetta yhteiskunnassamme. Sosiaalialan työntekijöiden tulee kehittää aktiivisesti omaa ammatillista asiantuntijuuttaan. Tarvitsemme lisää ammatillista osaamista, tuloksellisempaa työtettä ja uskallusta uudistaa työtämme sosiaalialan työssä. (Raunio 2002, 37–38)

Koulutuksen vaiheita on jäsenelty 2010 Arene Ry:n esityksen mukaan käyttäen seuraavanlaista jaottelua:

- Sosiaalialan perusteiden osaaminen (Ensimmäinen vuosi)
- Sosiaalialan edistynyt osaaminen (2. ja 3.vuosi) sekä
- Sosiaalialan soveltava ja kehittävä osaaminen (valmis sosionomi (AMK)).

Uudistuneiden kompetenssien mukaan sosionomin (AMK) tulee asiakastyössä vuorovaikutussuhteen luomisen ja erilaisten menetelmien käyttämisen lisäksi, osata enemmän arvioida ja kehittää toimintaansa sekä tunnistaa oman arvomaailmansa merkitys työssään. Sosionomin (AMK) pitää yhteiskunnallisen analyysitaidon lisäksi uusien kompetenssien mukaan, osata myös osallistaa asiakkaita kriittisen ja osallistavan työn periaatteiden mukaisesti. Reflektiivinen kehittämis- ja johtamistyön osaaminen on jaettu erillisiksi kompetensseiksi, tutkimukselliseksi kehittämisosaamiseksi ja johtamisosaamiseksi. Nykyään sosiaalialalla on hyvin yleistä työskentely erilaisissa kehittämissankkeissa. Johtamisosaamiseen taasen kuuluvat työyhteisön esimiehenä toimimisen taidot, sosiaalialan kehittämisen osaaminen, päätöksentekoon kykeneminen pääsääntöisesti ennakoimattomissa toimintaympäristöissä sekä itsenäisenä yrittäjänä toimimisen perusedellytykset. (Sosiaalialan AMK – osaaminen alan työkentällä – hanke 2010)

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutusta koskevia tiiviitä prosesseja on toteutettu esimerkiksi opetusministeriön käynnistäessä sosiaali- ja terveysalan kansainvälistä arviointia vuonna 1994, tarpeen arviointiin syntyessä siitä että sosiaalialan kokeilijat kokivat jääneensä pait-sioon suunnitteluvaiheessa. Prosessi oli monin tavoin onnistunut myös kehitysmielessä. Toinen prosessi oli vuonna 1995 ammattikorkeakoulujen vakinaistaminen, jolloin käsiteltiin myös ajankohtaisia ratkaisuja lainsäädännön osalta. Tuolloin oli olemassa näkemyksiä, ettei sosiaalialan tai diakonian koulutusta tulisi ottaa mukaan. Kolmas prosessi oli vuonna

1999 aktualisoitunut nimikekysymys: sosionomi (AMK), joka saatiin perusteellisen ja sinnikkään työn tuloksena. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen näkökulmasta tämä prosessi oli hyvin merkittävä vakiintumisen kannalta.

Neljäs prosessi oli sitten 2000 luvun alkupuolella, kun käytiin ammatinharjoittamislainsäädännön yhteydessä vilkaisuissa sosiaalityön määrittymistä koskevaa keskustelua. Vuosi 2007 täytti korkeakoulutuksen ammattirakennekeskittävää selvittelyä. Se sisälsi sosiaalialan korkeakoulutuksen selvitystyöryhmän tiiviin työprosessin ja myös seuranta-arvioinnin 2004 toteutetulle yliopistojen sosiaalityön ja sosiaalialan arvioinnille. Molemmista syntyi tarpeita jatkotoimille. (Niemi, 2008, 32)

On vielä hyvin vaihtelevaa, kuinka monta opintopistettä sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaja saa hyväksi luettua siirryttyään opiskelemaan yliopistoon. Esimerkiksi tällä hetkellä Turun yliopistossa sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet saavat sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan perusopinnoista korvattua 25 opintopistettä, kun taas Helsingin yliopistossa sosiaalityötä opiskelevalla on mahdollisuus aiemmin suoritetulla sosionomi (AMK) – tutkinnolla saada korvattua 15 opintopistettä perusopinnoista ja 12 opintopistettä aineopinnoista. Sosionomin (AMK) – opintojen korvaavuudet ovat menossa remonttiin. Korvaavuuskäytännön remontti on tärkeää myös siksi, että Suomi on sitoutunut Bolognan sopimukseen. Sopimuksen tarkoituksena on ollut luoda kolmiportainen koulutussysteemi, jossa joustavasti siirrytään tasolta toiselle. (Piispanen, 2011)

Sosionomin (ylempi AMK) – tutkinto on sosionomin (AMK) jatkotutkinto. Sen voivat suorittaa sosionomi, geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittaneet, joilla on kolmen vuoden mittainen sosiaalialan työkokemus. Yliopistojen maisteritutkintojen tapaan sosionomi (ylempi AMK) on ylempi korkeakoulututkinto. Se antaa mahdollisuuden jatkaa tieteellisiin opintoihin.

Talentian kelpoisuuksien asiantuntija, kehittämisspällikkö Mervi Tolonen kertoo, että sosionomi (ylempi AMK) tutkinnon suorittaneet voivat hakea työpaikkoja, joissa kelpoisuus määritellään sanoin: ”soveltuva ylempi korkeakoulututkinto”. Lisäksi voidaan edellyttää myös, että hakijalla on alan tuntemusta. Sosionomi (ylempi AMK) voi hakea esimerkiksi sosiaaliamiehen, lastenvalvojan ja sosiaalihuollon hallinnollisiin johtotehtäviin sekä erilaisiin kehittämisspällikkötehtäviin. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ovat

sijoittuneet sosiaalihuollossa laitos- ja yksikön johtajiksi, koordinaattoreiksi, kouluttajiksi ja ohjaus- sekä projektitehtäviin. (Tolonen, 2011)

3.3 Sosionomin (AMK) koulutus Ylivieskassa

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa sosionomeja (AMK) koulutetaan erilaisiin sosiaalialan ja muihin yhteiskunnallisiin tehtäviin, joiden avulla voidaan edistää yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalista turvallisuutta, osallisuutta sekä hyvinvointia. Opinnot ovat laajuudeltaan 210 opintopistettä (op) ja opintojen kesto noin 3,5vuotta. Opinnot koostuvat perus-, ammatti- sekä vapaasti valittavista opinnoista, opinnäytetyöstä sekä käytännön harjoitteluista (45op). Opinnot ovat hyvin vahvasti työelämälähtöisiä ja ne sisältävät yhteisiä projekteja sekä kehittämistehtäviä. (Raudaskoski 2007a).

Sosionomin (AMK) koulutuksen opetussuunnitelma noudattaa valtakunnallisia sosiaalialan kompetensseja (ks.s.18), mutta jokaisen ammattikorkeakoulun opetussuunnitelma korostaa omia vahvuuksia. Ylivieskan yksikössä käytössä olevaa opetussuunnitelmaa päivitetään vuosittain, liitteessä 3 on vuoden 2011 opetussuunnitelma.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluissa on myös mahdollisuus erikoistumisopintoihin, jotka ovat ammattikorkeakouluopintoja täydentäviä, ammatillista kasvua ja kehittämistä edistäviä, 30-60opintopisteen laajuisia opintokokonaisuuksia. Erikoistumisopinnoilla opiskelija voi päivittää, laajentaa ja syventää omaa ammatillista osaamistaan. Koulutus on mahdollisuus suorittaa myös töiden ohessa monimuotokoulutuksena. Opinnoissa on mahdollisuus edetä myös ylempään ammattikorkeakoulu tutkintoon. (Keski- Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 2012)

Sosionomin (AMK) tutkintoon sisältyy alan työharjoittelua 45 opintopistettä eli yhteensä 30 viikkoa. Työharjoittelu suoritetaan erilaisissa sosiaalialan työtehtävissä julkishallinnossa, yrityksissä ja projekteissa. Työharjoittelun opiskelija voi halutessaan suorittaa myös kansainvälisessä, yleensä kolmen kuukauden pituisessa vaihdossa. Työharjoittelu on tavoitteellista ja ohjattua. Opiskelijan tulee suunnitella osana HOPS:aa, miten työharjoittelut täydentävät hänen asiantuntijuuden kehittymistä. Opiskelijan tulee sopia työharjoittelupaikat itse, jonka jälkeen hänen tulee tehdä esitys työharjoittelupaikasta vähintään kuukautta ennen harjoittelun alkamista ja palauttaa se tutoropettajalle. Sosiaalialan koulutusohjelma

tekee työharjoittelupaikkojen tai niitä hallinnoivien organisaatioiden kanssa työharjoittelu-sopimukset.

Työharjoittelujaksot on jaoteltu nuorten koulutuksessa seuraavasti:

1. Lukuvuosi / kevät: Reflektoiva ammattikäytäntö, 7op, 5 viikkoa
2. Lukuvuosi/ syysy: Tutkiva ammattikäytäntö, 8op, 7 viikkoa
3. Lukuvuosi/ kevät: Kehittävä ammattikäytäntö, 15op, 10 viikkoa
4. Lukuvuosi/ syysy: Monialainen ammattikäytäntö, 12op, 8vkoa

Pääsääntöisesti aikuiskoulutuksessa olevat opiskelijat saavat hyväksi luettua ensimmäisen työharjoittelunsa eli reflektoivan ammattikäytännön (7 op) aiemmalla sosiaalialan työko-kemuksella. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 2012)

Mikäli opiskelija valitsee valinnaiseksi ammattiopinnokseen kasvatus- ja perhetyön vaihto-ehdon, hänen tulee tehdä joko monialainen ammattikäytäntö tai kehittävä ammattikäytäntö päivähoitossa lastentarhanopettajan ohjauksessa. Mikäli opiskelija valitsee palveluohjauk-sen valinnaiseksi ammattiopinnoksi, hänen tulee tehdä toinen em. työharjoitteluista sosiaa-litoimessa, työvoimahallinnossa tai kelalla. Syventävät opinnot suuntaavat keskeisiin sosi-aalialan tehtäviin. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 2012)

3.3.1 Palveluohjaus osana opintoja

Palveluohjaus on menetelmä, joka parhaimmillaan ehkäisee asiakkaan tilanteen luisumista hallitsemattomaksi. Palveluohjauksen tavoitteena on asiakkaan kokonaistilanteen edistäminen. Palveluohjauksessa korostuu asiakkaan yksilöllisyys ja hänen ainutkertaisen tilan-teensa ymmärtäminen yhdistettynä asiakkaan palveluun osallistuvien eri ammattikuntien ja organisaatioiden yhteistyöhön. Palveluohjausprosessi perustuu kaiken kaikkiaan asiakkaan kokonaistilanteen arviointiin suhteessa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvoin-tiin. Arviointi toteutuu yleensä moniammatillisessa tiimissä tai muutoin hyödyntäen eri asiantuntijatieta. (Sosiaaliportti, 2012)

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön opintosuunnitelman mukaan palveluohjaukseen suuntautuva opiskelija kehittää ja syventää valmiuksiaan toimia sosiaa-lialan asiantuntijuutta vaativissa suunnittelu-, toteutus-, ohjaus- ja kehittämistehtävissä. Opiskelija kehittää omia palveluohjauksen taitojaan ja oppii toimimaan yhteistyössä mo-niammatillisen asiantuntijaverkoston kanssa. Opintoihin sisältyy myös ohjattua harjoitte-

lua. Palveluohjauksen opinnot antavat valmiuksia toimia kuntoutuksen, ohjauksen ja sosiaalisen tuen alueilla, ennaltaehkäisevässä sosiaalityössä ja palveluiden tuotannon, johtamisen ja kehittämisen alueilla. Tällä hetkellä toinen vaihtoehtoisista opinnoista on nimeltään palveluohjaus, mutta vuoden 2012 opetussuunnitelmassa nimike muuttuu sosiaaliohjaukseksi kelpoisuuslain mukaisesti.

Opintosuunnitelman sisältöön sisältyvät palveluohjauksen lähtökohdat, palveluohjauksen ja sosiaalityön prosessi, eri asiakasryhmien palveluohjaus, sosiaali- ja terveysala tietoverkoissa, projektityö, sosiaalialan kehittämistyö, viestintä sosiaalialan työssä, kehittävä ammattikäytäntö sekä monialainen ammattikäytäntö. Palveluohjausprosessia tarvitaan silloin, kun asiakkaalla on monia yhtäaikaista erilaisia työllistymisen esteitä eikä millään yksittäisellä palvelulla päästä tuloksiin. Palveluohjausprosessi on pitkäkestoinen prosessi ja se sisältää erilaisia jaksoja. Palveluohjauksen kohderyhmänä ovat muun muassa sosiaali- ja terveysalan henkilöstö: sosiaalityöntekijät, sosionomit, työvoimaneuvojat, sairaanhoitajat, terveydenhoitajat, lähihoitajat, palveluohjaajat, palvelukotien, yhdistysten, kehitysvammanhuollon ja rikosseuraamusalan työntekijät. (Keski-Pohjanmaana ammattikorkeakoulu, 2012).

Sosiaalipalvelujen arviointiryhmä FinSoc Stakesissa koordinoi Palveluohjauksen ohjelmaa 2005–2007. Yhteyshenkilönä toimi erikoistutkija Kaija Hänninen. Tavoitteena oli tuottaa tietoa palveluohjauksen sisällöistä, vaikuttavuudesta, vaihtoehdoista ja mahdollisuuksista yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Lisäksi tavoitteena oli nostaa esiin ja levittää koko maahan suomalaiseen käytäntöön perustuvia palveluohjauksen hyviä käytäntöjä. Palveluohjauksen kehittäminen eri väestöryhmien käyttöön oli jatkotyötä STM:n aikaisemmalle palveluohjauskokeilulle. Hanke päättyi vuoden 2007 lopussa. (Sosiaaliportti, 2012)

3.3.2 Varhaiskasvatus ja perhetyö osana opintoja

Sosionomi (AMK), joka opinnoissaan suuntautuu varhaiskasvatukseen, voi työskennellä lastentarhanopettajan, päiväkodin johtajan ja perhepäivähoidon ohjaajan tehtävissä. Ylemmällä AMK – tutkinnonnolla saadaan osaaminen haastavimpiin varhaiskasvatuksen hallinnollisiin johtotehtäviin.

Ylivieskassa varhaiskasvukseen suuntautuissa teoriaopinnoissa on painotettu sosiaalipedagogiikkaa, varhaiskasvatus- erityiskasvatus-, lastensuojelu, - vammaisuus, - ammattietiikka, - ja monikulttuurisuusopintoja. Harjoittelujaksoista ainakin yksi on suoritettava varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön olisi hyvä liittyä varhaiskasvatukseen.

Sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneella henkilöllä tulee olla varhaiskasvatuksessa sosiaalipedagogista osaamista. Opinnoissaan sosionomi (AMK) oppii havainnoimaan lapsen tunteita ja tarpeita, rohkaistamaan lasta osallisuuteen ja vuorovaikutukseen, tunnistamaan lapsen hyvinvoinnin riskitekijöitä sekä turvaamaan lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen sekä suojelemaan lasta sisäisiltä uhkilta ja peloilta.

Lastentarhanopettajaksi valmistuvien sosionomien tulee kehittyä lapsuuden, lasten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvun sekä varhaispedagogiikan asiantuntijoiksi, jotka omalla työpanoksellaan turvaavat lapselle optimaaliset lähtökohdat elämää varten. Eettisesti tehdyn laadukkaan työn myötä tulokset tulevat näkymään jatkossa myönteisesti niin lapsen myöhemmässä elämässä kuin myös yhteisöissä, että koko yhteiskunnassa. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka-ohjeisto, 2004)

Osaamiseen sisältyy myös yhteiskuntaosaamista. Varhaiskasvatuksen ammattilainen tuntee lasten ja perheiden palvelut, ymmärtää yhteiskunnallisen monimuotoisuuden ja yhteiskunnalliset muutokset sekä ohjaa perheen tarvittaessa muiden palvelujen piiriin. Varhaiskasvatukseen suuntautuneen sosionomin (AMK) tulee hallita myös yhteisöosaamista. Hänen tulee osata tukea lasta yhteisöllisyyteen, kohdata vanhemmat ja toimia vanhempien kasvatuskumppanina sekä rakentaa yhteistyötä työyhteisössä, perheyhteisöissä ja moniammatillisissa verkostoissa noudattaen matalan kynnyksen periaatetta. (Sosionomi varhaiskasvatuksessa, Talentia 2011)

4 SOSIONOMIN (AMK) OSAAMINEN

Sosionomin (AMK) ydinosaamisen ja ydintaitojen määrittely ei yksistään riitä työkentillä. Sosiaalialan ammattiverkosto on määritellyt vuonna 2001 sosionomin ydinosaamisen ja ydintaidot. Määrittelyllä on haluttu luoda yhtenäinen perusta sosionomin (AMK) koulutuksella, koska eri ammattikouluissa on tarjolla erilaisia suuntautumisvaihtoehtoja ja vaihtoehtoisia opintoja. Kukin ammattikorkeakoulu tekee opetusohjelmansa itse. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen verkosto halusi selvittää, mitä valmistuvien sosionomien (AMK) ainakin tulee osata suuntautumisesta riippumatta. (Moilanen 2001, 16.)

Varsinaisen ammatillisuuden saavuttamiseen tarvitaan teorian lisäksi hyvin paljon myös ammatillista kasvua, eettisten periaatteiden omaksumista, reflektointia sekä työssä oppimista mikä on tullut hyvin esille omien opintojemmekin myötä. Alan kompetenssien ja ydintaitojen soveltamiseen käytännössä tarvitaan hyvin monien erilaisten menetelmien hallintaa, joita ei opi kuin vasta käytännön työtä tekemällä. Jokaisen henkilökohtainen ammatti-identiteetti kehittyy koulutuksen myötä ja selkiytyy työelämässä kokemuksen karttuessa. Lisäksi sosionomi (AMK) ei voi olla koskaan valmis työntekijä, sillä reflektointia tulee suorittaa koko työuran ajan. Aina on jotain, mitä olisi voinut tehdä toisin. Oma työtä ja työskentelytapaa tulee kehittää kokoajan.

Ydintaitoihin määritellään kuuluvaksi vuorovaikutus-, viestintä-, ja kanssakulkemisen taidot, reflektointitaidot, työyhteisössä toimimisen, työn organisoimisen ja johtamisen taidot sekä tutkimisen ja kehittämisen taidot (Borgman ym. 2001,18–20)

Sosionomin (AMK) ydinosaaminen raportin 2001 mukaan, sosionomin ydinosaamiseen kuuluvat seuraavat asiat:

- Yhteiskunnallinen tietoisuus ja vaikuttaminen
- Sosiokulttuurinen osaaminen
- Kasvun, arkielämän ja sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen
- Toimintaympäristön tunteminen ja palveluiden kehittäminen
- Tiedollinen ja eettinen osaaminen
- Menetelmällinen osaaminen (Borgman ym. 2001, 11–16)

Sosionomin (AMK) täytyy tuntea työkentillä erilaisten toimintaympäristöjen palvelujärjestelmät, hallita sosiaalilainsäädännön keskeisiä periaatteita, sekä pysyä ajan tasalla politiikan ja talouden alueilla. Sosionomin (AMK) tulee tuntea paljon alansa liittyviä tärkeitä lakeja, joita ovat muun muassa perustuslaki (11.6.1999/731), sosiaalihuoltolaki (20.12.2002/1134), hallintolaki (6.6.2003/434), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812), lastensuojelulaki (13.4.2007/417), joka velvoittaa nykyään kaikkia ihmisiä, sekä kaikki muut eri sektoreihin liittyvät lait ja asetukset. Laki antaa meidän jokaisen työlle oikeanlaiset lähtökohdat ja raamit toimia työssämme antaen myös turvaa epäselvissä tilanteissa.

Sosiaalialan ammattilaisen työkenttä on siis varsin laaja ja monialainen, ja sitä säädellään kelpoisuuslailla, laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudesta (272/2005). Sosionomeilla (AMK) on mahdollisuus työllistyä julkiselle sektorille kuntien ja valtion palvelukseen sekä kolmannelle sektorille erilaisiin järjestöihin ja säätiöihin sekä myös yksityiselle sektorille työntekijäksi tai yrittäjäksi. Sosionomin (AMK) tehtäväalueita ovat muun muassa varhaiskasvatus, nuorisotyö, perhetyö, lastensuojelu, päihde- ja mielenterveys-työ, kriminaalityö, maahanmuuttajatyö, vanhustyö, vammaistyö, sosiaaliturvaohjaus ja -neuvonta, sosiaaliturvapalvelut, sosiaalivakuutus, työvoimapalvelut ja kuntoutus. Sosionomin (AMK) koulutus antaa myös valmiudet toimia palvelujen itsenäisenä hyvinvointiyrittäjänä.

Sosiaalialan ammattilaisten työpaikkoina voi toimia esimerkiksi kuntien sosiaalitoimistot, päiväkodit, kotipalvelu, terveyskeskukset, sairaalat, mielenterveystoimistot, kasvatus- ja perheneuvolat, koulut, a-klinikat, nuorisoasemat, vanhainkodit, kuntoutuslaitokset, palvelutalot, lasten- ja nuorisokodit, perhekodit, hoitokodit, päiväkeskukset, työ- ja toimintakeskukset, pakolaisten vastaanottokeskukset sekä vanhusten ja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluyksiköt. Sosiaalialan korkeakoulutus tarjoaa mahdollisuuksia myös opetus- ja tutkimustyöhön sekä muihin asiantuntijatehtäviin. Sosionomien (AMK)työkenttä on siis hyvin moninainen ja laaja. (Sosiaalialan ammattilaiseksi Keski-Pohjanmaalla. 2011).

Asiakastyössä sosionomin on osattava kohdella asiakkaitaan inhimillisesti ja tasavertaisesti huomioiden asiakas yksilönä unohtamatta myöskään heidän taustaansa. Asiakas tuleekin osata nähdä myös osana suurempaa yhteisöllistä ja yhteiskunnallista kokonaisuutta. Sosio-kulttuurinen osaaminen pohjautuu sosionomin (AMK) työssä inhimillisen toiminnan ym-

märtämiseen osana kulttuuria. Sosiokulttuurisen osaamisen avulla ylläpidetään sosiaalisten rakenteiden eheyttä ja inhimillisen elämän jatkuvuutta. Se myös mahdollistaa itsensä toteuttamista ja uusien voimavarojen luomista muutosprosesseissa. Sosionomin (AMK) tulee muistaa kunnioittaa asiakastaan oman elämänsä asiantuntijana ja tukea asiakasta itsenäiseen arjesta selviytymiseen. (Borgman ym. 2001, 11–14). Sosionomilla (AMK) tulee olla kykyä tarkastella asiakkaiden arkielämän jatkuvuuteen, sosiaaliseen osallisuuteen ja toimintakykyyn liittyviä tarpeita yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Hänen tulee tunnistaa yhteisiä asioiden välillä, osata tarjota tukea erilaisissa elämäntilanteessa oleville asiakkaille, kuin myös osata ohjata asiakas häntä helpottaviin palveluihin. (Borgman ym. 2001, 9).

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto toimii myös Arene ry:n sosiaali- ja terveystalouden alatyöryhmän osana. Arene ry on Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, jonka toiminnan tarkoituksena on ammattikorkeakoulujärjestelmän kehittäminen, ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön lisääminen sekä yhteisen keskustelufoorumien muodostaminen ammattikorkeakouluille. (Arene ry. 2010).

4.1 Sosiaalialan kompetenssit

Sosionomin (AMK) tutkinnon kompetenssit määriteltiin ammattikorkeakoulujen yhteistyönä vuonna 2006. Näihin tehtiin uudistukset vuonna 2010. Esityksen taustalla olivat Arene ry:n ECTS-projektin yhteydessä laaditut sosiaalialan koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit. Niitä on päivitetty ottaen huomioon tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys (OPM, työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:24) sekä toisaalta myös sosiaalialalla tapahtuneet muutokset. Koulutuksen vaiheita on jäsenelty käyttäen Sosiaalialan perusteiden jaottelua seuraavasti. (Kts. taulukko 1.)

Taulukko1. Sosiaalialan koulutusohjelman, sosionomi (AMK)- tutkinnon kompetenssit. (Rouhiainen – Valo. 2006. & Sosiaalialan AMK-osaaminen alan työkentällä – hanke 2010).

	Sosiaalialan kompetenssit 2006	Sosiaalialan kompetenssit 2010
1.	Sosiaalialan eettinen osaaminen	Sosiaalialan eettinen osaaminen
2.	Asiakastyön osaaminen	Asiakastyön osaaminen
3.	Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen
4.	Yhteiskunnallinen analyysitaito	Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen
5.	Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen	Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen
6.	Yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Johtamisosaaminen

4.1.1 Sosiaalialan eettinen osaaminen

Talentian ammattieettinen lautakunta on laatinut sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet sekä laatinut sosiaalialan ammatillisen eettisen valan. Valaan sitoutuvan ei tarvitse kuulua ammattijärjestöön. Vala perustuu kansainvälisiin IFSW:n laatimiin sosiaalialan ammattilaisten eettisiin periaatteisiin. Valan anto on tarkoitettu osaksi sosiaalialan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen valmistujaisjuhlatilaisuuksia. Valalla halutaan nostaa esiin sosiaalialan ammatteihin liittyvää arvopohjaa ja niihin sitoutumista. Myös jo ammattia harjoittavat voivat vannoa valan työpaikallaan. Vala kuuluu näin:

” Minä vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta, että ammatissani sitoudun ihmisyyden kunnioittamiseen. Toimintani päämäärä on edistää asiakkaan kykyä ja mahdollisuuksia itsenäiseen elämään ja täysivaltaiseen kansalaisuuteen.

Puolustan asiakkaani ihmisoikeuksia. Pyrin ehkäisemään ja estämään yksilöiden ja ryhmien yhteiskunnallista syrjäytymistä sekä poistamaan huonon osaisuuden seurauksia ihmisten elämässä.

Suojaan asiakassuhteen luottamuksellisuutta. Sitoudun ammattikuntani eettisiin periaatteisiin ja ohjeisiin, enkä painostuksestakaan toimi ammattietiikan vastaisesti.” (Arki, arvo, elämä ja etiikka 2009)

Eettisyydellä tarkoitetaan sitä, että asiantuntijan tulee tuntee vastuunsa perustella ratkaisujaan ja kyseenalaistaa omaa toimintaansa. Huolimatta siitä, että ammattieettiset ratkaisut yleensä liitetään tunteisiin, asiantuntija osaa eritellä erilaisia eettisiä teorioita sekä muita toimintaa ohjaavia ja velvoittavia normeja omassa toiminnassaan. Sosiaalialan työssä eettisyydellä tarkoitetaan myös sitä, että on toiminnassaan itselleen ja toisille rehellinen ja, että tietää omat rajansa, tietämättömyytensä ja tuen tarpeensa. (Mäkinen ym. 2009, 41.)

Sosiaalialan työn eettiset periaatteet ovat:

- Ihmisarvo ja oikeudenmukaisuus,
- Itsenäisyys ja elämänhallinta,
- Syrjinnän ja väkivallan vastustaminen,
- Syrjäytymisen ehkäiseminen,
- Asiakkaan yksityisyyden suojaaminen,
- Asiakkaan osallisuus,
- Asiakkaan itsemääräämisoikeus (Borgman ym. 2001, 16).

Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet ja periaatteet ohjaavat sosiaalialan ammattilaisen toimintaa työelämässä. Ohjeisto perustuu kansainvälisen sosiaalityöntekijäjärjestö IFSW:n eettiseen ohjeistoon. Liittyessään järjestöön jäsenet sitoutuvat noudattamaan yhteisesti hyväksytyjä ohjeita. Ohjeissa muun muassa pohditaan työntekijän ja työyhteisön eettistä harkintaa ja vastuuta, eettisiä menettelytapoja asiakassuhteen eri tilanteissa, eettisten ohjeiden yhteisöllistä vaikutusta sekä työntekijän jaksamisen vaikutusta työn eettisyyteen. (Arki, arvot, elämä ja etiikka 2009.)

Sosiaalialalla eettisyys tarkoittaa sitä, että sosionomi (AMK) on sisäistänyt sosiaalialansa arvot ja ammattieettiset periaatteet ja sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti. Sosionomi (AMK) kykenee sosiaalialalla ammattinsa edellyttämään eettiseen reflektioon. Sosionomi (AMK) kykenee ottamaan huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja kykenee toimimaan arvostiritoja sisältävissä tilanteissa. Sosionomi (AMK) edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmasta. Sosionomi (AMK) tunnistaa yhteiskunnallisten päätösten suoran ja epäsuoran yhteyden ihmisiin ja näiden toimintaedellytyksiin, joista mahdollisesti aiheutuvia sosiaalisia ongelmia sosionomi (AMK) on sitoutunut toiminnallaan ehkäisemään. (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 71-72, Sosiaaliportti 2012)

4.1.2 Sosiaalialan asiakastyön osaaminen

Sosionomin (AMK) tulee tunnistaa oman ihmiskäsityksensä ja arvomaailmansa merkityksen asiakkaiden ja asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä. Hänen tulee osata luoda asiakkaan osallisuutta tukeva ammatillinen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhde ja hänen tulee ymmärtää asiakkaan tarpeita sekä osata tukea voimavarojen käyttöönottoa ja vahvistumista yksilön kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja elämäntilanteissa. Sosionomin (AMK) tulee osata työssään soveltaa ja arvioida erilaisia asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja työmenetelmiä. Hänen tulee myös osata tukea ja ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan. Sosionomi (AMK) myös osaa arvioida ja kuvata asiakasprosessin eri vaiheita ja kehittää työtään sen pohjalta. (Sosiaaliportti 2012)

Asiakastyönprosessi voidaan jakaa kolmeen päävaiheeseen:

1. *Ongelman tai tilanteen analysointiin, arviointiin ja suunnitelmaan*
2. *Suunnitelman täytäntöönpanoon*
3. *Lopetukseen*

Prosessikuvauksella on tarkoitus jäntevöittää työntekijöiden asiakastyöskentelyä. Tietoisesta ja analyttisestä työskentelystä seuraa usein ratkaisuehdotuksia, joiden tulisi olla asiakkaan tavoitteiden suuntaisia. Ensimmäisessä vaiheessa kerätään tietoa asiakkaasta, ongelman luonteesta ja siihen vaikuttavista kytkennoistä ja ympäristötekijöistä. Ensimmäiseen vaiheeseen kuuluvat myös työntekijän ja asiakkaan yhdessä laatimat tavoitteet, joiden tulee olla asiakkaan hyväksymiä, johdonmukaisia, perusteltavissa olevia sekä mahdollisia saavuttaa. Tavoitteiden tulisi olla myös jotenkin mitattavissa ja mahdollisimman käytännönläheisiä. Toisessa vaiheessa eli täytäntöönpanossa valitaan interventiot, joiden avulla päästään päämääriin. Toteutusvaiheessa on hyvin tärkeää tukea asiakasta ja saada asiakas uskomaan mahdollisuuksiinsa. Asiakasta voidaan tukea tekemällä hänet tietoiseksi omista vahvuuksistaan sekä kiinnittämällä hänen huomionsa hänen kehitykseensä. (Mäkinen ym. 2009, 103–104)

4.1.3 Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen

Sosionomin (AMK) tulee tuntee hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevat palvelujärjestelmät ja niihin liittyvän juridisen säädöspohjan ja tietojärjestelmät, sekä osata sovel-

taa niitä työkentillä. Sosionomin (AMK) tulee osata ennakoita ja jäsentää hyvinvointipalveluiden muutoksia ja pystyä osallistumaan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen. Sosionomi myös osaa arvioida erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden palvelutarpeita ja hallita palveluohjauksen sekä ennaltaehkäisevän työn lähtökohdat ja menetelmiä. Sosionomi (AMK) osaa toimia sosiaalisena asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa sekä edistää asiakkaan turvaverkoston toimintaa. (Sosiaaliportti. 2012).

4.1.4 Sosiaalialan kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen

Sosionomin (AMK) tulee osata työssään analysoida epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavia rakenteita ja prosesseja alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Hänen tulee osata käyttää erilaisia yhteisösosiaalityön, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja viestinnän keinoja, pyrkien vaikuttamaan aina lainsäädäntöön asti toimiessaan erilaisissa verkostoissa sekä osallistuessaan yhteiskuntaa puhuttaviin arvokeskusteluihin (Borgman 2006, 228, Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 72). Hänen tulee myös osata tukea kansalaisten osallisuutta ja kyetä osallistumaan vaikuttamistyöhön yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa näiden omalla maaperällä. (Sosiaaliportti.2012).

4.1.5 Sosiaalialan tutkimuksellinen kehittämisosaaminen

Sosionomin (AMK) tulee sisäistää reflektiivinen, tutkiva ja kehittävä työote. Sosionomilla on käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja hänen tulee osata tuottaa uutta tietoa. Sosionomin (AMK) tulee myös osata suunnitella, toteuttaa, arvioida ja seurata jatkossa raportoida sosiaalialan kehittämishakkeita. (Sosiaaliportti. 2012).

4.1.6 Sosiaalialan johtamisosaaminen

Johtamisosaamisessa sosionomin (AMK) tulee tuntea työssään talous- ja henkilöstöhallinnon peruseriaatteet. Hänen tulee osata toimia työyhteisön lähiesimiehenä. Sosionomina (AMK) hänen tulee osata kehittää sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluprosesseja. Sosionomi (AMK) on kyettävä päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Sosionomi (AMK) omaa perusedellytykset toimia alan itsenäisenä yrittäjänä. (Sosiaaliportti.2012).

5 SOSIONOMIT (AMK) TYÖKENTÄLLÄ

Sosionomin (AMK) koulutus valmistaa sosiaalialan ammattilaisia eri toiminta-alueiden asiakastyöhön sekä sosiaalipalveluiden ja muiden yhteiskunnallisten palvelujen suunnittelu-, kehittämis-, ohjaus- ja johtamistehtäviin julkisen hallinnon, yhteisöjen, järjestöjen ja yksityisen sektorin palvelukseen. Sosionomilla (AMK) on valmiudet työskennellä kasvatukseen, opetus- ja ohjaustehtävissä sekä ohjauksen-, kuntoutuksen ja sosiaalisen tuen tehtävissä. (Borgman ym. 2001, 21)

Ammattinetin mukaan sosiaalialalla työskentelee arviolta noin 180 000 henkeä. Suurin osa sosionomeista (AMK) työskentelee tänä päivänä kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa. Yli 60 % vastavalmistuneista sosionomeista työllistyy kuntasektorille ja myös laajasti alan yrityksiin ja järjestöihin sekä valtiolle. (Talentia 9.2011, 23). Sosiaalialalle työllistyneiden lukumäärä on viime vuosina kasvanut kaikilla sektoreilla, mutta eniten alan yrityksissä. Nopeasti kasvavalle alalle on tullut muun muassa runsaasti sosiaalipalveluyrityksiä ja itsenäisiä yrittäjiä. Alalle on perustettu muun muassa palvelutaloja, ryhmäkoteja, päivähoitopaikkoja sekä perhe- ja laitoshoidon tarjoavia hoitopaikkoja. Myös järjestöjen merkitys sosiaalipalveluiden tuottajana on tänä päivänä merkittävä. (Työ- ja elinkeinotoimiston ammattinetti 2012) Sosionomeille (AMK) on myös syntynyt kokonaan uusia tehtäviä vanhustenhuollossa, kuten muistikoordinaattorin, kotiutusohjaajan, kotipalveluohjaajan ja muistiyksikön esimiehen tehtävissä. (Talentia 9.2011, 23)

Työ- ja elinkeinotoimiston ammattinetti (2012) mukaan sosiaalialalle koulutautuneet työllistyvät yleisesti ottaen hyvin koulutustaan vastaaviin työtehtäviin. Korkeakoulutetuista sosiaalialan työntekijöistä on pulaa työmarkkinoilla ja siksi työllisyysnäköymät tulevaisuudessa ovat pääosin hyvät. Ammattikorkeakouluista valmistuneet sosionomit (AMK) työllistyivät hyvin, mutta on havaittu, että työelämään siirtymisen alkuvaiheessa voi olla lyhytaikaista työttömyyttä. Monet ovat työllistyneet työpaikkaan, jossa he ovat työskennelleet jo opiskeluaikana. Osa sosionomeista (AMK) on työllistynyt myös tutkimuksien mukaan koulutustaan alemman tason työtehtäviin. Kuitenkin alalla on hyvin yleistä määräraikaisten työsuhteiden suuri määrä. Vuonna 2011 tehdyssä Urapolku-selvityksestä ilmeni, että jopa

55 prosenttia vastanneista ilmoitti työskentelevänsä määräaikaisessa työsuhteessa ja eniten määräaikaisuuksia esiintyi lastentarhanopettajien ja sosiaalihoajaan tehtävissä. Määräaikaisuuksien runsaudelle etsittiin syitä muun muassa työkokemuksen puuttumisesta sekä paikkakunnasta. (Talentia 9.2011, 23). Työntekijöiden tarvetta Suomessa lisää muun muassa alan työntekijöiden eläköityminen, joka tulee olemaan suurta varsinkin kuntasektorilla lähivuosina. Myös väestön yhä/alati kasvavat palvelutarpeet lisäävät alan työvoimatarvetta, esimerkkinä juurikin väestön ikääntyminen.

Talentian Vastavalmistuneiden urapolut 2011 -selvityksen mukaan 96 % niistä vastaajista, jotka olivat aloittaneet työnhaun ennen valmistumistaan, olivat työllistyneet kolmen kuukauden sisällä valmistumisesta. Ne, jotka olivat aloittaneet työnhaun vasta valmistumisen jälkeen, heistä 65 % työllistyi kolmen kuukauden sisällä. Talentian Vastavalmistuneiden urapolut 2007 -selvityksessä kerrotaan, että vuonna 2005 puolet sosionomeista (AMK) oli kokenut työttömyyttä, kun vuonna 2011 tehdyssä vastaava luku oli enää 37 prosenttia. (Talentia 9.2011, 23). Talentian Vastavalmistuneiden urapolut -selvityksen 2011 mukaan sosiaaliala on edelleen hyvin naisvaltainen. Viimeisimmän selvityksen mukaan vastanneista valmistuneista 4,3 % oli miehiä ja naisia oli 95,7 %. Miesten määrä alalla on pysynyt lähes samana aiempiin vuosiin verrattuna. (Nurme & Räisänen 2012, 8.)

Sosionomit (AMK) rinnastetaan usein sosiaalityöntekijöihin, joka alkuun nähtiin sosiaalialantyöntekijöille jonkinlaisena uhkana, mikä sitten on saattanut olla vaikuttavana osatekijänä siihen, että se on vaikeuttanut sosionomien (AMK) paikan löytymistä sosiaalialan työkentillä. Kuitenkin työnantaja viimekädessä määrittelee koulutuksen soveltuvuuden tiettyyn sosiaalihoajaan tehtävään, kuten kelpoisuusvaatimuksissa kerrotaan.

Sosiaalialan työn ulottuvuuksissa on huomioitava ihminen kokonaisuutena. Sosiaalipolitiikalla kohdennetaan tulojakoja ja palveluita. Sosiaalialan työntekijät ovat työssään yhteiskunnan edustajina allokoimassa resursseja uudelleen, jolla siis tavallaan säädellään kohdentaen sitä osaa sosiaalisesta tuesta, jota ei yleinen, universaali sosiaalipolitiikka kykene tekemään. Ihmisiä, joilla on jännitteitä omassa elämässään, lähestytään sosiaalityössä sosiaalipolitiikan, yhteisöllisyyden ja sivistyksen strategioita käyttäen. Asiakkaan ja sosiaalityötä tekevän työntekijän suhdetta voidaan kuvata sanalla voimavarasuhde. (Niemelä, 2009, 13)

Sosiaalityössä puhutaan myös asiakkaan ja sosiaalialan edustajan välisestä vuorovaikutussuhteesta, jossa kahden yksilön välisestä kumppanuussuhteesta asetetaan kansalaisen rinnalle yhdessä etsimään ratkaisumalleja ja uusia rakentavia näkökulmia elämäntilanteeseen. Vuorovaikutus voi olla myös yhteisöllistä, jolloin siinä synnytetään sosiaalista luottamusta ja yksilön luottamusta omaan itseensä. Tavoitteena vuorovaikutussuhteessa on voimaantumisen, emansipaatio oman aseman, identiteetin ja elämäntilanteen aktiivisen parantamisen kautta vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä muiden kanssa. (Niemelä, 2009, 13–14)

Lisäksi sosiaalialan ja hänen asiakkaansa välillä voi olla myös kasvua tukeva suhde, jolloin puhutaan erilaisista terapia-, kasvatus-, ja koulutussuhteista. Nämä liittyvät ihmisen merkitysmailman jäsentymiseen, arvotajunnan selkiintymiseen, identiteetin löytymiseen ja vahvistumiseen, ihmisen kasvuun, oppimiseen ja muutokseen. Niemelän (2009, 15) mukaan näitä alueita ei pidetä välttämättä sosiaalialan työhön kuuluvina, vaikka käytännössä sosiaalialan yhteistyö terapeuttisen toiminnan kanssa on joillakin alueilla keskeistä. Sosiaalialan tulisi olla monilla alueilla paljon nykyistä tiiviimmin yhteistyössä opetus- ja sivistystoimen kanssa. Niemelä mainitsee myös sosiaalityön ulottuvuuksiin liittyvän inhimillistä olemassa oloa ja arvokkuutta tukevan huolenpitosuhteen. Siinä kansalainen on kykenemätön itsenäiseen ja omatoimiseen asioidensa ja päivittäisten rutiiniensa hoitamiseen. Huolenpitosuhteessa ihmisen kohtalo tulee ottaa sellaisena kuin se on. Resurssisuhteessa kohtaloa muutetaan siltä osin, kuin se on mahdollista yhteiskunnasta käsin. Kasvua tukevassa suhteessa pyritään luomaan edellytyksiä sille, että ihminen voi ”ottaa kohtalon omiin käsiinsä”. Välittävässä ja vuorovaikutussuhteessa on molempia lähestymistapoja.

5.1 Kelpoisuusvaatimukset

Sosionomeja (AMK) koskee sosiaaliohjaajille määritelty kelpoisuusvaatimus, joka on säädetty nykyisen koulutusjärjestelmän pohjalta. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu laki ja asetus tulivat voimaan 1.8.2005. Samalla on kumottu aikaisempi asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista. Sosionomin (AMK) -koulutus tuottaa asetuksen (272/2005) mukaisen kelpoisuuden sosiaaliohjaajan tehtäviin. Sosionomin (AMK) tutkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot (vähintään 60 op), tuottaa kelpoisuuden lastentarhaopettajan tehtäviin.

Kelpoisuuksista on säädetty aikaisemmin asetuksella, mutta nyt on ensimmäistä kertaa kyse laista (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005) ja sitä täydentävästä asetuksesta (608/2005). Tarkoituksena sosiaalihuollon kelpoisuuslaissa on edistää sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun edellyttämällä, että sosiaalihuollon ammatillisella henkilöstöllä on tarvittava koulutus ja perehtyneisyys. Laadukkaiden palveluiden perusedellytyksenä on tehtävien vaativuustasoa vastaava koulutus. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2007:18)

Sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaisia sosiaalipalveluja tuottavat nykyisin varsin monet toimijat, ja siksi tarvittiin erillinen lainsäädäntö, jotta voitaisiin turvata palvelun laatu sosiaalialalla. Sosiaalialan yrittäjille on laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (1268/2005) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996). Uusi niin sanottu kelpoisuuslaki ulottuu kattamaan kaikki alan palvelutuottajat ja näiden tarjoamat palvelut. Laki koskee niin julkisia, yksityisiä kuin kolmatinkin sektoria. Laki ottaa myös huomioon sosiaalialan uudistuneen koulurakenteen. Siirtymäsäännöksillä turvataan aiempien koulutusjärjestelmien mukaisesti tutkintonsa suorittaneiden kelpoisuuden säilyminen. Vanhassa kelpoisuuslaissa ei muun muassa tunneta lainkaan ammattikorkeakoulututkintoja eikä sosionomia (AMK). (Sosionomi hyvinvoinnin ammattilaisena, 92–93)

Talentian julkaisemassa kelpoisuusesitteessä kerrotaan, että uudistusta laissa on myös se, että se ulottaa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuudet koskemaan palvelun tuottajasta riippumatta kaikkea toimintaa, jossa työn sisältö on ammatillista sosiaalityötä, sosiaaliamiehen ja lastenvalvojan tehtäviä, sosiaaliohjausta, lastentarhanopettajan ja lähihoitajan työtä. Yksityisissä päiväkodeissa, lasten sijaishuoltoa tarjoavissa yksiköissä, kriminaalihuollossa ja kunnissa ja kuntayhtymissä on tätä lakia noudatettava. Sosiaalihuollon kelpoisuusasetuksien aiemmat säännöksen koskivat vain kuntien sosiaalilautakunnan alaisia tehtäviä. (Kelpoisuusesite 2012).

Ensimmäisen kerran kelpoisuuslaissa, on lain tasolla määritelty neljä tärkeää sosiaalialan ammatillista tehtäväaluetta: sosiaalityö, sosiaaliohjaus, varhaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen työ sekä ammatillinen johtaminen. Lisäksi on määritelty hallinnollisten johtamistehtävien kelpoisuudet. (Kelpoisuusesite 2012).

Sosiaalihuollon tehtävissä vaadittavat kelpoisuudet on määritelty sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa ja asetuksessa. Lakia sovelletaan sosiaalihuollon ammatilliselta henkilöstöltä vaadittaviin kelpoisuuksiin kunnan ja valtion hallinnonaloilla, sekä yksityisissä palveluissa siltä osin, kuin palvelut kuuluvat yksityisten palvelujen valvonnasta annetun lain piiriin. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, 2005)

Kelpoisuuslailla edistetään asiakkaan oikeutta saada hyvää palvelua ja kohtelua, kun se edellyttää, että sosiaalipalveluiden ja sosiaalityön ammatillisella henkilöstöllä on sosiaalialan koulutus ja perehtyneisyys alaan. Uusi kelpoisuuslainsäädäntö määrää, millä koulutuksella on kelpoinen eri sosiaalipalveluiden ja sosiaalityön tehtäviin. Tällä on vaikutusta palveluiden ja niissä tehtävän työn laatuun. Laki myös vahvistaa sosiaalialan koulutuksen ja ammattihenkilöstön asemaa ja arvostusta. Sosiaalihuollossa on koko joukko tehtäviä, joihin lain puitteissa vaaditaan tietyn, korkean koulutuksen saaneet ammattilaiset. (Kelpoisuusesite 2012).

Kelpoisuuslaki käyttää käsitteitä ”sosiaaliohjaus”, ”sosiaalityö”, ja ”lähihoito” tietyn ammatillisen tehtäväalueen nimikkeinä. Nämä kolme ammattinimikettä kattavat monenlaisia tehtäviä ja ammattinimikkeitä, jotka vaihtelevat eri työtehtävien ja työpaikan käytäntöjen mukaan. Lain tavoitteena onkin selventää ja yhtenäistää nimikeviidakkoa muun muassa siten, että sosiaaliohjaajan-nimikkeestä tulisi ammatin yleisnimike, jota käytettäisiin kaikissa niissä vanhus- ja vammaistyön, päihdetyön sekä muun sosiaalihuollon tehtävissä, joihin edellytetään sosiaalialalle suuntautuvaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattikorkeakoulututkintoa. (Mäkinen ym. 2009).

5.2 Sosiaaliohjaaja

Kelpoisuusvaatimuksena sosiaaliohjaajan tehtäviin on tehtävään soveltuva sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005 15 §). Sosiaaliohjaaja on ammattinimike sosiaalialan tehtävissä, joissa edellytetään sosiaalialan ammattikorkeakoulutasoista koulutusta. Sosiaalialalle suuntaavia sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoja ovat sosionomi (AMK), geronomi (AMK), sekä kuntoutuksen ohjaaja (AMK). Gero-

nomi (AMK) -tutkinto soveltuu vanhustenhuollon tehtäviin ja kuntoutuksen (AMK) kuntoutukseen liittyviin tehtäviin. Sosionomin (AMK)-tutkinto antaa valmiudet työskennellä erilaisissa sosiaaliohjaajan tehtävissä sosiaalihuollon eri sektoreilla, kuten esimerkiksi lastensuojelulaitoksissa. Työnantaja määrittelee viimekädessä koulutuksen soveltuvuuden tiettyyn sosiaaliohjaajan tehtävään. (Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla 2007)

Sosiaalityö liittyy tilanteisiin, joissa yksilöä tai perhettä ei pystytä auttamaan ainoastaan palveluiden avulla. Sosiaaliohjaajan on työssään korostettava asiakkaan arjen hallinnantaitojen harjoittelua, mutta samalla oltava herkkiä asiakkaan sisäisille prosesseille. On huomioitava, että muutoksessa on aina kysymys asiakkaan itseä koskevien käsitysten vähittäisestä muutoksesta itseään arvostavampaan suuntaan. Sosiaaliohjaajan on pyrittävä ammatillisesti tukemaan asiakkaita niin, että nämä pystyisivät omista lähtökohdistaan käsin toimimaan optimaalisena valitsijana, vaikuttajana ja vastuunkantajana omassa arjessaan, suhteessaan toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Kyse on ongelmanratkaisusta poikkeuksellisissa elämäntilanteissa, jotka kohtaavat asiakkaita monin eri tavoin. Sosionomit (AMK) työskentelevät työssään hyvin lähellä asiakkaan arkea. He näkevät läheltä kuinka meneillään ovat yhteiskunnan muutokset, kuten hyvinvointivaltion leikkaukset ja tiukennukset ovat ajamassa tuesta riippuvaiset ihmiset entistä vaikeampaan elämäntilanteeseen. (Kaljonen, 2008, 53- 55,57).

Sosiaalityön ja sosiaalipalvelutyön keinot puuttua ongelmiin ovat erilaiset. Sosiaalityössä on kyse paneutuvasta intensiivisestä muutostyöstä ja sen suunnittelusta ja sosiaalipalvelutyössä on taas kyse yleisemmästä tukitoiminnasta. (Mäkinen ym. 2009)

5.3 Lastentarhaopettaja

Varhaiskasvatus on varhaislapsuuden käytännön kasvatustoimintaa eli pedagogiikkaa. Tämän lisäksi se on tieteenala, joka tutkii varhaislapsuutta sekä lapsen kasvua ja kehitystä. Se on lapsen eri elämänpiireissä ja erilaisissa toimintaympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen. Varhaiskasvatuksen keskeinen toimintaympäristö on päivähoito eri muotoineen, koti ja erilaiset kolmannen sektorin tarjoamat palvelumuodot, joissa sosiaalinen ja pedagoginen tehtävä integroituvat yhteen. (Happo, 2008, 99)

Sosionomit (AMK) voivat toimia lastentarhaopettajina, mikäli heidän tutkintoonsa sisältyy 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja. Varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan opintojaan painottaneiden sosionomien (AMK) varhaiskasvatusosaaminen vastaa yleislinjauksiltaan lastentarhaopettajille määriteltyjä kompetensseja. Lastentarhaopettajien osaamisessa painotetaan voimakkaasti pedagogista osaamista, oppimisen tukemista ja opetussuunnitelmaosaamista, kun sosionomeilla (AMK) vastaavaa osaamista kuvaavat sosiaalipedagoginen osaaminen, sekä lapsen tavoitteellinen tukeminen ja ohjaus arjessa, kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja erilaisissa elämäntilanteissa. (Happo, 2008, 99)

Varhaiskasvatuksessa on aina kyse kahden osapuolen, kasvattajan ja kasvatettavan välisestä vuorovaikutuksesta. Väljästi määritellen kasvattajaksi voidaan määritellä jokainen, joka tarkoituksellisesti pyrkii edistämään toisen ihmisen kehitystä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) mukaan kasvattajien tehtävänä on huolehtia kasvatuspäämäärinään lasten henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, toiset huomioon ottavan käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen sekä itsenäisyyden lisääminen asteittain. Jokaisen lapsen yksilöllisyyttä tulee kunnioittaa. (Happo, 2008, 101–102)

Eeva Tast (2005) on lisensiaatintutkimuksessaan jäsentänyt sosionomin (AMK) osaamisprofiilia varhaiskasvatuksessa seuraavasti:

1. *Sosionomin (AMK) ammatillinen asiantuntijuus varhaiskasvatuksessa on teoreettisesti perusteltu. Se perustuu ekologiseen ja ekokulttuuriseen teoriaan, sosio-konstruktionistiseen ja konstruktiviseen oppimiskäsitykseen sekä sosiaalipedagogiseen ja sosiokulttuuriseen näkökulmaan.*
2. *Kasvun tukemisen ja ohjaamisen taitoihin sekä yhteisöllisen osaamisen taitoihin sisältyvät perustaitoina tieto lapsen kasvun ja kehityksen tekijöistä sekä tieto varhaiskasvatuksen tavoitteista, menetelmistä ja sisältöalueista. Erityisosaamisena tällä alueella painottuvat aikuisten, vanhempien, ja perheiden kohtaamisen, ohjaamisen ja tukemisen taidot. Yhteisöllisen työn tekemisen taidot kasvun tukemisen ja ohjaamisen tehtävissä viittaavat sosionomin laaja-alaiseen sosiokulttuuriseen ymmärtämiseen.*
3. *Osaamisessa korostuvat perhetyön, lastensuojelun ja erityiskasvatuksen taidot. Perheiden kanssa tehtävänä työn asiantuntijuus on sosionomien (AMK) erityis-*

osaamista päivähoidon lisäksi myös muissa varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä.

4. Laaja sosiaalipalvelujärjestelmän tuntemus ja palveluohjauksen osaaminen on sosionomin (AMK) erityisosaamista. Varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä tärkeää on erityisesti lasta ja perhettä tukeva palvelujärjestelmän tuntemus.
5. Moniammatillisen yhteistyön sekä johtamisen ja kehittämisen osaamisessa erityisosaamiseksi nähdään tiimi- ja verkostotyön sekä moniammatillisen yhteistyön osaaminen.

Sosionomin (AMK) osaamista on jäsennetty myös määrittelemällä valtakunnallisesti sosiaalialan koulutusohjelman kompetensseja. (Happo, 2008)

Taulukko 2.

Lastentarhanopettajan ja sosionomin (AMK) osaamisalueet päivähoiton kontekstissa. (Tast 2005, Happo, 2008, 106).

LASTENTARHANOPETTAJAN VARHAISKASVATUS OSAAMINEN	SOSIONOMIN (AMK) OSAAMINEN
Pedagoginen osaaminen	Sosiaalipedagoginen osaaminen
Kasvatusosaaminen	Kasvun tukeminen ja ohjaus
Hoiva-,hoito-, ja huolenpito osaaminen	Ohjaus ja tukeminen arjessa, kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja erilaisissa elämäntilanteissa.
LASTENTARHANOPETTAJAN ERITYISOSAAMINEN	SOSIONOMI (AMK) OSAAMINEN
Opetussuunnitelmaosaaminen	Varhaiskasvatuksen tavoitteiden, menetelmien ja sisältöalueiden tuntemus
Lapsen kehityksen ja oppimisen tuntemus	Lapsen kasvun ja kehityksen tuntemus
Sosiaalipedagoginen osaaminen	Sosiaalipedagoginen osaaminen
Tutkimus- ja kehittämisosaaminen	Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen

Taulukon 2 mukaan lastentarhaopettajalta vaadittava varhaiskasvatusosaaminen sisältyy sosionomi (AMK) tutkintoon.

5.4 Perhetyön ohjaaja

Perhetyöllä tarkoitetaan erilaisia perheiden kanssa tehtäviä töitä. Perhetyö voi olla ennalta ehkäisevää ja suunnattu kaikille perheille, mutta se voi olla myös huostaanottoa edeltävää tai sen aikaista työtä erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa olevien perheiden kanssa, ja kaikkea mahdollista tältä väliltä. Sosiaalipedagoginen työote ja arkisuuntautuneisuus ovat avainasemassa perhetyössä. Arkilähtöisen sosiaalipedagogiikan käsite on syntynyt saksalaisesta sosiaalipedagogiikan perinteestä, kehittäjänä Hans Thiersch, joka katsoi arkeen suuntautumisen merkitsevän ihmisten luonnollisen elämäntavan ja luonnollisten sosiaalisten suhteiden kunnioittamista. Arkisuuntautuneen työn mahdollisuudet nousevat aina perheen arjesta ja asiakkaan subjektiudesta. Arkilähtöinen sosiaalipedagoginen työ pyrkii arjen ymmärrettäväksi tekemiseen ja sosiaalisen todellisuuden jäsentämiseen.

Perhetyölle asettaa omat rajansa sidoksisuus palvelujärjestelmiin. Lastensuojelun perhetyöllä pyritään aina lasten hyvinvoinnin turvaamiseen. Lähtökohtana on lapsen edun vaaliminen ja se antaa tarvittaessa myös palvelujärjestelmän suoman oikeutuksen perheen elämään ja yksityisyyteen puuttumiseen. Lastensuojelun perhetyö on voimakkaasti sidoksissa hyvinvointipalvelujärjestelmän kehittymiseen ja sen määäämiin ehtoihin. Lastensuojelulaissa määritellään, millaisissa tapauksissa ympäristön on puututtava perheen elämään, tehtävä lastensuojeluilmoitus tai esimerkiksi vaikka huostaanotto. (Hovi-Pulsa 2008. 115, 120–121)

Lastensuojelussa puuttumisvelvoite lain mukaan koskee myös muita kuin sosiaalitoimen viranhaltijoita. Toisaalta taas ihmisoikeussopimukset turvaavat perheelle koskemattomuuden ja yksityisyyden suojan. Vuoden 2008 alussa voimaantullessa uudessa lastensuojelulaissa avohuollon merkitys korostuu entisestään ja perhetyö on ensimmäistä kertaa mukana lakitekstissä. Perhetyö kuuluu niiden avohuollon tukitoimien piiriin, joita jokaisessa kunnassa on oltava tarjolla perheille, joissa lapsen kehitys on vaarantumassa. Perhetyö voi sijoittua moneen eri kohtaan perheiden lastensuojeluprosesseissa. Perhetyö voi joissain tapauksissa olla perheelle ensimmäinen avohuollon tukitoimi.

Perusteena perhetyölle varhaisessa vaiheessa voi olla esimerkiksi äidin väsymys, lievä masennus tai muu vastaava. Rankimmillaan perhetyö on huostaanottoa edeltävää työtä, jolloin mukana voi olla päihteiden käyttöä, väkivaltaa ja mielenterveysongelmia. Näissä tapauk-

sisä perhetyö voi olla perheen valmistelemista huostaanottoon. Huostaanotto on yksi rakkaimmista perheen yksityisyyteen puuttuvista väliintuloista ja se vaatii työntekijöiltä vahvaa ammatillista osaamista. Perhetyötä tehdään perheiden kotona, perhetukiyksiköissä ja myös leirimuotoisena. Lähtökohtana on aina kuitenkin lapsen edun toteuttaminen. (Hovi-Pulsa 2008, 116–117)

Tärkein tehtävä perhetyöntekijällä on toimia kulttuurisena tulkkina sekä asiakasperheestä yhteiskuntaan, että yhteiskunnasta asiakasperheeseen. Perhetyöntekijän tulee tuntee sekä perheen arki, että hyvinvointivaltion palvelujärjestelmä. Hänen tulee osata toimia systemmin ehdoilla asiakkaan osallisuutta kunnioittaen. On osattava tukea asiakkaan osallisuutta dialogisin menetelmin siten, että yksikön ja yhteisön kasvun ja kehityksen kautta voidaan muuttaa sekä hyvinvointipalveluita, että arjen kulttuureita. Tavoitteellista perhetyötä voidaan tehdä vain silloin kun tunnetaan perheen arki ja perheen sosiaalinen todellisuus ja perheen sosiaalista todellisuutta ei voi oppia muutoin kuin työskentelemällä perheen arjessa. Näin perhetyöntekijällä on mahdollisuus oppia ymmärtämään erilaisia tiettyyn perhekulttuuriin liittyviä merkityksiä. Perheen arki tulee hahmottaa kokonaisvaltaisesti ja toimia niin, että perheenjäsenet itse näkevät oman arkensa kokonaisuuden ja omat roolinsa arjessa. Perhetyöntekijältä vaaditaan taitoa ymmärtää perheen sisäistä omaa kulttuuria ja suhdetta perheen ulkopuolisiin tahoihin, kuten esimerkiksi sukulaisiin, läheisiin ja viranomais-tahoihin. Perhesysteemin lisäksi myös objektiiviset reunaehdot tulee huomioida. (Hovi-Pulsa 2008, 120–122)

5.5 Vammaistyön ohjaaja

Sosionomin (AMK) työkenttää vammaistyön osaajana on kunnan sosiaalihuollossa, järjestöjen sosiaalipalveluissa sekä työhallinnon ja kansaneläkelaitoksen työkentillä. Vammaistyössä toimiessaan sosionomin (AMK) yhteiskunnallinen tehtävä perustuu vallitsevaan hyvinvointi- ja vammaispolitiikkaan. Käytännön työssä lähtökohtana on asiakasprosessissa tukea ihmisen ja hänen perheensä toimimista elämässään. Vammaiset ihmiset tarvitsevat arjessaan elinkaarensa eri vaiheissa erilaista, yksilöllisistä tarpeista lähtevää tukea. Heidän tarpeensa esimerkiksi itsenäisessä suoriutumisessa, lasten – ja nuorten itsenäistymisessä, asumisessa, toimeentulossa, yhdenvertaisuudessa ja osallisuudessa ovat aivan erilaisia kuin ei- vammaisen olot ja elämä.

Nykypäivän sosiaalialalla tarvitaankin vammaistyöhön monia toimijoita. Sosionomin (AMK) tehtävänä on edistää vammaisuuden takia tukea tarvitsevien yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalista turvallisuutta, osallisuutta ja hyvinvointia. Yksilöä ja perhettä voimavaraistava tuki ja ohjaus sekä subjektiivinen ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen ovat myös sosionomin (AMK) tehtäväaluetta vammaistyössä. Sosionomin (AMK) tulee ymmärtää vammaistyössä asiakkaan tarpeet ja voimavarat kontekstisidonnaisesti, sekä hänen tulee osata soveltaa erilaisia teoreettisia lähestymistapoja ja työmenetelmiä tarkoituksenmukaisesti. Vammaistyö ja kehitysvammatyö ovat psyykkisesti hyvin kuormittavia. Työssään sosionomi (AMK) joutuu jatkuvasti pohtimaan, missä määrin vammaisella ihmisellä on oikeus ja työntekijällä velvollisuus päättää vammaisen henkilön asioista, huolehtia hänen hoidostaan, kuntoutuksestaan ja muista hänen elämänsä koskevista asioista. Työntekijällä on jatkuva tasapainottelu empatian ja jämäkkyuden välillä. Asiakkaalta tulisi kuitenkin vaatia asioita sopivasti, jotta hän ponnistelisi kohti tavoitteita. Palveluohjaus on vammaistyössä keskeinen työväline ja työmenetelmä. (Räty & Tolvanen, 2008. 143, 147,153)

Vammaispalveluiden järjestämisvastuu on henkilön kotikunnalla. Yksittäisillä kunnilla ei kuitenkaan ole aina mahdollisuuksia selviytyä yksin toimintojen järjestämisessä tai tuottamisessa. Kunnat tarvitsevat yhteistoimintaa ja kuntarajat ylittävien palveluiden tuottajia. Vammaispalveluiden ja niiden tukitoimien toteutuminen on koko maan alueella riippuvainen henkilöstötilanteesta. Varsinkin erityisosaamisen turvaaminen ja kehittyminen vaativat henkilökunnan erityisosaamista. On kuitenkin muistettava, että erityisosaaminen ei ole vain korkeammin koulutetun ominaisuus, vaan kehitystyöhön voivat antaa panoksensa myös perustehtävissä toimivat henkilötkin. Muuhun sosiaalityöhön verrattuna vammaisten palveluissa korostuvat monet erityisosaamista korostavat seikat.

Vaikeasti vammaisten, autististen ja psyykkisesti sairaiden vammaisten opetus, hoito ja kuntoutus vaativat poikkeuksellisen korkeaa ammattitaitoa ja vahvaa työhön sitoutumista. Kuitenkaan nykyinen ammatillinen korkeakoulutus (AMK) ei aina anna vastavalmistuneille henkilöille riittävästi valmiuksia vaativiin erityistehtäviin, ja tämän vuoksi vaikeasti vammaisten kanssa työskentelevien on haettava itselleen lisäkoulutusta. Työnantajien on yhdessä koulutusorganisaatioiden kanssa huolehdittava lakisääteisen täydennyskoulutuksen antamisesta. Yhteiskuntaan, asenteisiin ja muihin palveluihin vaikuttaminen ja muutoksen edistämisen menetelmien hallinta ovat tärkeitä osaamisalueita vammaistyössä.

Vammaistyön ja – huollon integroitua yhä enemmän osaksi muuta sosiaalialaa, tarvitaan vammaistyön asiantuntemusta ja osaamista muillakin sosiaalihuollon, kasvatuksen ja opetuksen alueilla. Sosionomin (AMK) koulutusta kehitetään edelleen yhdessä vammaisjärjestöjen kanssa. (Räty & Tolvanen, 2008. 153–156)

5.6 Vanhustyön ohjaaja

Vanhustyö on meillä Suomessa mielletty pitkään terveydenhuollon ammattilaisten työalueeksi, vaikka suurin osa vanhuspalveluista on hallinnollisesti sosiaalitoimen alaisuudessa. Vanhusasiakkuus konkretisoi palvelujärjestelmän, ammatillisen tieto- ja taitoperustan sekä ikäihmisten jokapäiväiset toimintaympäristöt. Vanhusspesifisyyden ymmärtäminen edellyttää ammatillisessa työssä lisäksi yksilöllisen elämänkulun jatkumon huomioon ottamisen, elämänasiantuntijuuden arvostamisen sekä eletyn elämän myötä muovautuneen jokapäiväisen toiminnan tukemisen. Sosionomin (AMK) osaaminen seniori- ja vanhustyössä tulee perustua 2000-luvulla sosiaaligerontologiseen tutkimustietoon ja työkäytänteissä koettuun tietoon. Tutkimustiedon osalta tilanne on nykyisin toisenlainen kuin 20 vuotta sitten, koska kotimaista tutkimustietoa on runsaasti saatavilla.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen verkoston vanhustyön työryhmän, vuonna 2003 tekemän selvityksen mukaan, sosionomit (AMK) ovat sijoittuneet kaikkiin vanhustyön toimintaympäristöihin. Sosionomeja (AMK) työskentelee muun muassa avo – ja kotipalveluissa, palvelutaloissa, dementiayksiköissä, vanhainkodeissa ja päivätoiminnassa. Lisäksi heitä työskentelee johtamis- ja kehittämistehtävissä eri yksiköissä niin julkisella sektorilla kuin yksityisellä – ja kolmannellakin sektorilla. Kyseisen kyselyn mukaan sosionomin (AMK) työssä painottuvat toiminnalliset menetelmät, ohjaus ja neuvonta sekä ehkäisevä työ. Yleisimmät ammattinimikkeet sosionomilla (AMK) vanhustyössä ovat avo- tai kotipalvelunohjaaja, päivätoimintojen ohjaaja, palveluohjaaja, sosiaaliohjaaja, projektityöntekijä, palvelutalon johtaja ja vanhustyön johtaja.

Tärkeimpinä vanhustyön tehtäväalueina sosionomeilla (AMK) ovat ohjauksen tehtävät, sosiaalityöntekijät sekä palvelujen tuottamisen, johtamisen ja kehittämisen tehtävät. Käytännön seniori- ja vanhustyössä konkretisoituvat vuorovaikutustaidot, yhdessä kulke-
misen taidot, reflektointitaidot, johtamisen taidot sekä tutkimisen ja kehittämisen taidot. Työtä tehdään usein asiakkaiden kodeissa, työyhteisöjen johtamisessa ja vanhuspalvelui-

den kehittämishankkeissa. Sosionomilla (AMK) tulee olla riittävästi tietoa sosiaaligerontologiasta. Tiedollinen osaaminen edellyttää gerontologiseen kirjallisuuteen ja tutkimukseen perehtymistä sekä harjoittelua avo- tai laitospalvelussa. (Salonen. 2008. 159–164)

Tiedollista ydinosamista täydentää eettinen osaaminen, kuten sosiokulttuurinen vanhuskäsitely, voimavaralähtöinen ajattelu, yksilöllisen elämäntien arvostaminen sekä haastavissa asiakastilanteissa vanhusten puolesta puhuminen ja asianajo. Sosionomin (AMK) tulee kyetä toimimaan erilaisissa työyhteisöissä erilaisten vanhusasiakasryhmien kanssa ja tämä edellyttää sosiokulttuurista osaamista. Tärkeää työssä on sosiokulttuurinen lukutaito, eri kulttuurien tuntemus ja voimavaralähtöinen työskentely eri yhteisöissä. Sosiokulttuurista osaamista on syytä täydentää vielä vanhuuden ympäristöjen näkökulmasta. Olisi pyrittävä siihen, että kulttuuriset ja historialliset piirteet ovat omanlaisesti jatkuvasti läsnä seniori- ja vanhustyössä. Vanhustyöhön kuuluu myös toimintakyvyn tukeminen, joka osa ydinosamista sosionomilla (AMK) on myös hallussaan. On hyvin tärkeää nähdä ikäihminen omis- ja sosiaalisissa yhteyksissään, joista kodissa jokapäiväinen toiminta rutiineineen, aikatauluineen ja yksilöllisine tapoineen ovat tukemisen keskiössä.

Vasta viimeisen 10 vuoden aikana on alettu kiinnittää huomiota menetelmäosaamiseen seniori- ja vanhustyössä. Tästä esimerkkinä Salosen artikkelissa mainitsemien Marjatta Marinin ja Sinikka Hankosen toimittaman kirjan ”Seniori – ja vanhustyön arjen kulttuurissa” (2003) mukaan olevat seniori- ja vanhustyön menetelmät:

- Puhe- ja tunnetyö
- Muistelutyö
- Kirjallisuuden käyttö
- Luovat menetelmät (Musiikki, draama, kuvallinen ilmaisu)
- Perhe – ja sukupolvityö
- Verkostosuuntautunut työ
- Yhteisösuuntautunut työ
- Ympäristön ja luonnon eheyttävä voima

Nämä luetellut menetelmät sisältävät piirteitä niin kulttuuri-, kasvatustieteellisen, psyko-, kuin sosiaaligerontologiasta. Kaiken näiden taustalla ikäihmisten voimavaroistaminen ja heidän omien voimavarojensa käyttö osana työmenetelmiä. Gerontologisen sosiaalityön kehittämishankkeessa (Gero-hanke) 2005–2007 lueteltiin työmenetelmiä, joita voidaan soveltaa

yhdessä tai erikseen asiakastilanteiden edellyttämällä tavalla. Näitä olivat muun muassa palveluohjaus, toiminnalliset ryhmät, muistelutyö, biografinen haastattelu, läheisneuvonpito, gero-asiakasneuvonpito, huolikartta ja ehkäisevät kotikäynnit. Nämä edellä kuvatut menetelmät sopivat niin sosiaalityöntekijöille, sosionomi (AMK) – tutkinnon suorittaneille kuin toisen asteen tutkinnon suorittaneille seniori- ja vanhustyöntekijöille.

Sosionomi (AMK) näkökulma kaikessa vanhustyön asiakastilanteissa ja työkäytännöissä on sosiaalinen. Sosionomi (AMK) on sosiaalisen asiantuntija, ja tämän asiantuntijuus on resurssi 2000-luvun seniori- ja vanhustyössä. Sosionomi (AMK) tulee työssään puolustaa ikäihmisten ja vanhenemisen näkökulmista aina yksilötasolta yhteisöllisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin saakka. Tämä edellyttää yhteiskunnallista lukutaitoa sekä ikäihmisten puolustamista, asianajoa ja tukemista. Yhteiskunnan muuttuminen edellyttää sosionomilta (AMK) tietoa ei – julkisesta palvelutuotannosta, vapaaehtoistyöstä, yhdistystoiminnasta, ja yritystoiminnasta osana 2000-luvun seniori- ja vanhustyötä. (Salonen. 2008. 165–169)

5.7 Sosionomien (AMK) palkkauksesta

Sosiaalialan vaativiin ammattitehtäviin vaaditaan korkeakoulututkinto. Sosiaalityöhön valmistutaan suorittamalla sosiaalityön maisterin opinnot yliopistossa ja sosiaaliohjauksen ja varhaiskasvatuksen tehtäviin suorittamalla sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinnon.

Talentian Palkkaoppaan 2012 mukaan sosiaalialan ansiokehitystä on saatu nostettua viimevuosina keskitettyjen palkkaratkaisujen lisäksi erilaisin palkkaohjelmin, jotka on suunnattu nimenomaan korkeasti koulutettujen naisvaltaisten alojen palkkauksen parantamiseen. Esimerkkinä sosiaalityöntekijöiden palkat ovat nousseet 2000-luvun alusta lähtien yleistä palkkakehitystä nopeammin. Palkkaoppaan mukaan vuosina 2007–2010 kuntien palveluksessa olevien sosiaalityöntekijöiden ansiokehitys oli 15,4 %, mikä on 3,3 % kaikkien palkansaajien ansiokehitystä parempi. (Palkkaopas 2012,8)

Kuitenkin sosionomin (AMK) alkupalkka on keskimäärin Suomessa kaikkien palkansaajien keskiansiota pienempi. Palkkatasojen erot voivat tosin olla suuriakin kunta – ja yksityisellä sektoreilla työnantajasta ja työtehtävistä riippuen. Keskiansio vuonna 2009 on ollut noin 2977€/kk. Korkeasti koulutettuja edustavan Akavan jäsenten keskipalkka on 4070€/kk (vuonna 2009). Sosionomeilla (AMK) alkupalkka on vastaavasti ollut 2100–

2300 e/kk ja 10 vuoden työkokemuksen jälkeen 2400–2700 e/kk (vuonna 2009). Sosiaalialan työ on vaativuudeltaan ehkä parhaiten rinnastettavissa terveydenhuollon vaativiin ammattitehtäviin, koska siinä usein joudutaan puuttumaan ihmisten elämään hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaamiseksi. Sosiaalialan työssä myös käytetään julkista valtaa ja työ on paitsi asiakastyötä myös palvelurakenteiden kehittämistä. Joten työn vaativuuden nähden luulisi, että sosiaalialan työstä maksettaisiin sen tasoista palkkaa, jota korkeasti koulutetut, vastuullisessa tehtävässä toimivat palkan saajat Suomessa saavat. (Palkkaopas 2012, 9)

Viimeisen kymmenen vuoden aikana lastentarhaopettajien palkat ovat nousseet 34,2 %, kokonaisansion ollessa noin 2404€. Kunnissa työskentelevien sosiaaliohjaajien palkat ovat nousseet 34,9 % ja heidän kokonaisansionsa oli noin 2391€. Kokonaisansiolla tarkoitetaan säännöllisen työajan ansiota eli tehtäväkohtaisen palkan ja lisien yhteismäärää ilman ylitöitä ja veroja vähentämättä. (Palkkaopas 2002, 10). Talentian vuonna 2010 teettämässä palkkakyselyssä ilmeni, että sosionomin (AMK) koulutuksen käyneistä matalinta palkkaa saivat keskiarvon mukaan asumispalveluyksikön ohjaaja (2200 euroa) ja sitä vastoin korkeinta palkkaa maksettiin vanhainkodin ja vanhustyön johtajille (3009 euroa).

Kunnan työ- ja virkaehtosopimuksen raaminmukaiset korotukset pitävät julkisen puolen palkkakehityksen samassa tahdissa yksityisen sektorin kanssa. Tammikuussa 2012 sosiaalialan palkat nousivat 1,7 % niin kunta – kuin yksityissektorillakin. Myös palvelulisiin tuli uudistusta niin, että prosentit pienenevät. Viiden vuoden palveluksesta saa jatkossa 3 prosentin ja kymmenen vuoden palveluksesta 8 prosentin suuruisen korotuksen. Aikaisemmin vastaavat luvut olivat 5 prosenttia ja 10 prosenttia.

Peruspalkkaa on kuitenkin nostettu kahdella prosentilla. Kuntapuolella helmikuussa 2012 palkkoihin tuli 1,46 prosentin yleiskorotus. Myös työtehtävien vaativuus vaikuttaa palkkukseen. Työtehtävien vaativuuden arviointi (TVA) tehtäväkohtaisen palkan määrittelyssä on ollut käytössä jo 2000-luvun alkupuolella. TVA on tarkistettava silloin, kun työntekijän tehtävät tai muut vaativuuden arviointiin vaikuttavat seikat muuttuvat. Tehtävien vaativuustekijöitä ovat muun muassa: osaaminen, työn vaikutukset ja laatu, yhteistyötaidot ja työolosuhteet. Huomioon on otettava myös koulutus, lisätehtävät ja vastuu sekä esimiesasema. (Koskiluoma, 2011. 16–17)

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, miten Keski-Pohjanmaan Ylivieskan yksiköstä vuosien 2006–2011 välisenä aikana valmistuneet sosionomit (AMK) ovat työllistyneet ja mitä mieltä he ovat koulutuksestaan ja siitä, mitä se on heille tarjonnut. Lisäksi kysyimme myös heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan. Tutkimuksemme on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, joten käytimme tutkimusmenetelmänä kyselylomaketta. Lähetimme kyselylomakkeemme satunnaisotannalla yhteensä 119 sosionomille (AMK), joista takaisin vastauskuoressa palautettuna saimme yhteensä 54 kappaletta. Katsoimme saamamme lomakemäärän riittävän suureksi määräksi tutkimuksen toteuttamisen ja tulosten uskottavuuden kannalta. Tässä osiossa tarkastelemme kyselylomakkeissa saamiamme tuloksia tutkimuskysymyksien mukaisesti.

6.1 Vastaajajoukon kuvaus

Saadaksemme tarkan kuvauksen tutkimuskohteestamme eli Keskipohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä vuosina 2006–2011 valmistuneista sosionomeista (AMK) kysyimme teettämässämme kyselylomakkeessa vastaajiltamme heidän sukupuoltaan, ikäjakaumaansa, siviilisäätään, aikaisempaa koulutustaan sekä heidän nykyisiä asuin- ja työpaikkakuntiaan. Näillä saamillamme tiedoilla, kuten asuin- ja työpaikkakunnilla pystyimme hahmottamaan esimerkiksi sitä, miten laajalle alueelle valmistuneet sosionomit (AMK) ovat levinneet ja ovatko he saaneet töitä asuinpaikkakunniltaan. Rajasimme asuinpaikkakuntaa koskevat vastausvaihtoehdot kulttuurisen Keski-Pohjanmaan alueen paikkakuntien mukaisesti. Muut tämän alueen ulkopuoliset paikkakunnat sijoitimme ”muu Suomi” vaihtoehtoon.

Kaikki 54 kyselyymme osaa ottaneista valmistuneista sosionomeista (AMK) olivat naisia. Koulumme opintotoimistolta saamiemme tietojen mukaan 2006–2011 välisenä aikana yksiköstämme on valmistunut vain viisi miespuolista sosionomia (AMK). Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksen mukaan, kun otetaan huomioon koko Suomi, niin vain 4,3 prosenttia selvitykseen vastanneista oli miehiä naisten vastaavan luvun ollessa taas 95,7 prosentin luokkaa. (Nurme, Räisänen 2012, 8)

Kysyessämme vastaajien syntymävuotta, taulukon 3 mukaisesti meille selvisi, että kyselymme otti eniten osaa vuosina 82–86 syntyneet, eli 26–30 vuotta täyttäneet sosionomit (AMK) eli 58,5 %. Seuraavaksi eniten vastauksia saapui 21–25 vuoden ikähaarukkaan sijoittuneilta, yhteensä 17 prosentin verran. 21–25-vuotiaista ja 26–30 vuotta täyttäneistä kyselyyn ottivat osaa siis 75,5 prosenttia vastanneista. Loput 24,5 prosenttia osallistuneista sosionomeista (AMK) olivat yli 30-vuotiaita ja iäkkäin vastaaja oli iältään 55 vuotta nuorimpien vastaajien ollessa sitä vastoin 23-vuotiaita. Yli 30-vuotiaista aktiivisimpia tutkimukseen osallistujia olivat 41–45-vuotiaat 11,3 prosentin osuudellaan. Yksi kyselyyn osallistuneista ei ilmoittanut syntymävuottaan.

Taulukko 3. Ikäjakauma

Ikäjakauma	Lukumäärä	%
21-25	9	17,0
26-30	31	58,5
31-35	2	3,8
36-40	2	3,8
41-45	6	11,3
46-50	1	1,9
51-55	2	3,8
Tyhjä	1	
Yhteensä	54	100

Kyselylomakkeeseemme vastanneista 83,3 % on joko avo- tai avioliitossa, avioliiton ollessa vastauksista useammin esiintynyt vaihtoehto 46,3 prosentilla 9,3 prosentin erotuksella ”avioliitossa”-vastausvaihtoehdon valinneisiin. 11 prosenttia vastaajista ilmoitti olevansa naimattomia ja loput 5,5 prosenttia olivat eronneita.

Ennen sosionomiksi (AMK) valmistumisestaan 66 prosenttia vastanneista olivat suorittaneet ylioppilastutkinnon. 44 prosentilla vastanneista oli ammatillinen tutkinto ennen sosiaalialan koulutusohjelmaan siirtymistä. 10 prosentilla vastaajista on sekä ammatillinen että ylioppilastutkinto, esimerkkinä mainittakoon muun muassa ylioppilasmerkonomeiksi valmistuneet. Ne, jotka olivat valinneet vaihtoehdon ”ammattillinen tutkinto” ilmoittivat opiskelleensa etupäässä lähihoitajiksi. Muita esiin nousseita ammattitutkintoja olivat muun muassa koulunkäyntiavustaja ja nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja. Osalla sosionomin (AMK) koulutukseen hakeutuneista oli aiempia ammattikorkeakouluopintoja.

Taulukko 4. Aikaisempi koulutus

Aikaisempi koulutus	Lukumäärä	%
Ylioppilas	35	66,0
Ammatillinen tutkinto	24	34,0
Jokin muu	4	7,4
Tyhjä	1	

Talentian Vastavalmistuneiden urapolut 2011 selvityksestä selviää, että koko Suomen vastavalmistuneista sosionomeista (AMK) 44 prosenttia omasi jonkin ammatillisen- tai korkeakoulututkinnon ennen sosionomin (AMK) tutkintoa. Tässä tutkimuksessa vastaava prosentti oli 48,1.(Nurme, Räisänen 2012, 9)

Asuinpaikkakuntaa koskevassa kyselyssä selvisi, että 38,9 prosenttia (21) kyselyymme vastanneista sosionomeista (AMK) asuu Ylivieskassa. Nivalassa ja Oulaisissa asui 20,4 prosenttia (11). Keski-Pohjanmaan alueella asui 20,4 prosenttia ja muualla Suomessa asui 20,4 prosenttia (11).

Työpaikan paikkakuntaa koskevassa kysymyksessä selvisi, että Ylivieskassa työskentelee 18,5 prosenttia kyselyyn vastanneista sosionomeista (AMK). Kun vertaa tätä lukua Ylivieskassa asuviin sosionomeihin (38,9 %), niin ilmenee, että heistä yli puolet (20,4 %) työskentelee asuinpaikkakuntansa ulkopuolella. Keski-Pohjanmaan kunnissa sekä muualla Suomessa sijaitsevilla paikkakunnilla ilmoitti työskentelevänsä vastaavasti 50 prosenttia vastanneista. 5,5 prosenttia ei ole tällä hetkellä työelämässä.

Taulukko 5. Nykyisen työpaikan paikkakunta

Nykyisen työpaikan paikkakunta	Lukumäärä	%
Ylivieska	10	18,5
Nivala	9	16,7
Oulainen	5	9,3
Keski-Pohjanmaa	15	27,8
Muu Suomi	12	22,2
Ei ole	3	
Yhteensä	54	100

Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksen mukaan 34 prosenttia koko Suomen vastavalmistuneista työllistyy yli 100 000 asukkaan kaupunkeihin. Tämä näkyy osittain myös meidän tutkimuksemme tuloksissa, sillä useampi vastaaja ilmoitti asuvansa ja pääosin myös työllistyvänsä pääkaupunkiseuduille. Seuraavaksi suurempia työllistäjiä Talentian tutkimuksessa olivat 10 000–30 000 asukkaan kasvukeskukset, joihin myös Ylivieska (14 266) ja Nivala (11 056) kuuluvat. (Nurme, Räisänen 2012, 18)

6.2 Kokemuksia koulutuksesta

Tutkiessamme tutkimuskohdettamme eli yksiköstämme vuosina 2006–2011 valmistuneita sosionomeja (AMK), meidän täytyi selvittää mistä vastaajajoukkomme koostuu niin valmistumisvuodeltaan kuin suuntautumiseltaan. Rajasimme tutkimusjoukkomme tutkimuksen tilaajan pyynnöstä 2006–2011 välisenä aikana valmistuneisiin sosionomeihin (AMK). Jaoin vaihtoehtoiset ammattiopinnot viiteen eri kategoriaan eli moniammatillisiin yhteisöpalveluihin, sosiaali- ja hyvinvointiteknologiaan, sosiaalialan varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatukseen ja perhetyöhön sekä palveluohjaukseen. Lisäsimme varhaiskasvatukseen ja perhetyöhön sekä palveluohjauksen ohella vaihtoehtoisiksi ammattiopinnoiksi myös moniammatilliset yhteisöpalvelut, sosiaali- ja hyvinvointiteknologian sekä sosiaalialan varhaiskasvatukseen, koska opintotoimistolta saamiemme tietojen perusteella yksiköstämme on valmistunut sosionomeja (AMK) myös edellä mainituista suuntautumisvaihtoehdoista. Varhaiskasvatusta ja perhetyötä vastasi ennen sosiaalialan varhaiskasvatus nimike. Näiden taustojen kautta etenimme itse sosionomi (AMK) koulutukseen. Kysyimme yksikömmme sosionomeilta (AMK), mitä osaamista he ovat saaneet työhönsä sosionomi (AMK) koulutuksesta ja ovatko he vastaavasti huomanneet kehittämistarpeita sosionomin (AMK) koulutuksessaan. Valmistuneet sosionomit (AMK) saivat arvioida niin saadun osaamisen 1-4 asteikolla kuin myös mahdollisten kehittämistarpeiden määrän avoimille vastausriveille.

Kyselyymme ei ottanut osaa yksikään vuonna 2006 opiskeluyksiköstämme valmistunut sosionomi (AMK). 2007–2011 valmistuneista sosionomeista (AMK) otti osaa tutkimuksemme yhteensä 54 osallistujaa. 2010 valmistuneista kyselyymme vastasi 29,6 prosenttia. Toiseksi eniten vastanneita oli 2011 vuonna valmistuneiden keskuudessa (27,8) 2008 tullessa heti perässä 22,2 prosentin osallistumisaktiivisuudellaan. Vuoden 2007 ja 2009 val-

mistuneet osallistuivat yhteensä 20,4 prosentin voimin, mikä vastaa keskimäärin joka viidettä vastaajaa.

Taulukko 6. Valmistumisvuosi

Valmistumisvuosi	Lukumäärä	%
2007	6	11,1
2008	12	22,2
2009	5	9,3
2010	16	29,6
2011	15	27,8
Yhteensä	54	100,0

Suurin osa vastaajista oli suorittanut varhaiskasvatuksen ja perhetyön opinnot. 90,7 prosenttia vastanneista on sitä mieltä, että sosionomin (AMK) koulutus on antanut melko paljon tai paljon osaamista heidän työssään, vähän tai jonkin verran tyytyväisten osuuden jäädessä alle kymmeneen prosenttiin(9,3 %).

Taulukko 7. Vaihtoehtoiset ammattiopinnot

Vaihtoehtoiset opinnot	Lukumäärä	%
Varhaiskasvatus ja perhetyö	34	63,0
Palveluohjaus	19	35,2
Varhaiskasvatus ja perhetyö sekä palveluohjaus	1	1,9
Yhteensä	54	100,0

Tutkimuksemme mukaan vastaajat näkivät kehittämistarpeita sosionomin (AMK) koulutuksessa. 57,4 % oli sitä mieltä, että sosionomin (AMK) koulutuksessa on vähän tai jonkin verran kehittämisen varaa. Tämä tarkoittaa siis sitä, että 42,6 prosenttia näkee sitä vastoin paljon tai melko paljon kehittämisen varaa. 24,1 prosenttia vastaajista eivät olleet nimenneet kehittämistarpeita liittyen sosionomin (AMK) koulutukseen. Kehittämistarpeita on avattu tarkemmin liitteissä 4 ja 5.

Yksi kyselyymme osaa ottaneista sosionomeista (AMK) otti kantaa kehittämistarpeet kysymykseen viittaamalla vaihtoehtoiset ammattiopinnot- valintatilanteeseen esittämällä seuraavanlaisen kehitysehdotuksen liittyen sosionomi (AMK) koulutukseen:

”vaihtoehtoiset ammattiopinnot -valintavaiheessa enemmän ohjausta siihen mikä kannattaa valita!”

(vastaaja 31)

Sekä varhaiskasvatukseen ja perhetyöhön, kuin myös palveluohjaukseen suuntautuneilla esiintyi kehittämiskohteena teorian kohtaaminen paremmin käytännön kanssa jo kontaktitunneilla ja viimeistään suuntautumivuonna. Eräs palveluohjaukseen suuntautunut ilmaisi myös tarvetta useammille työharjoitteluille. Varhaiskasvatukseen ja perhetyöhön suuntautuneilta esitettiin toiveita myös esiopetuskelpoisuuden saamisen puolesta sekä siitä, miten perhetyötä pitäisi painottaa nykyistä enemmän, sillä sen koetaan jäävän varhaiskasvatuksen varjoon.

Sekä varhaiskasvatuksen ja perhetyö, että palveluohjauksen valinnet toivoivat yhdessä syvällisempää tietoa suuntautumisopintoihinsa liittyen. Tällaisia kohteita, joista toivottiin enemmän tietoa, olivat muun muassa lapsen kehitys ja palvelujärjestelmäosaaminen. Molempien vaihtoehtoisten ammattiopintojen edustajat kaipasivat vielä lisää koulutustaitoja. Varhaiskasvatuksen ja perhetyön että palveluohjauksen puolelta tuli myönteistä palautetta niin koulutuksen antamaan teoriatietoon kuin että koulutuksen tarjoamiin käytännön harjoituksiin. Palveluohjauksen puolelta esiin nousi etenkin palvelujärjestelmäosaaminen, joka tosin oli myös kehittämisen kohde. Lisäksi kehittämisen tarvetta nähtiin olevan vielä opintokokonaisuuksien opettamisessa, sillä osa asioista käytiin yhden varhaiskasvatuksen ja perhetyön opinnoista valmistuneen mielestä ”pintaa raapaisemalla” läpi. Niin varhaiskasvatuksessa, perhetyössä kuin myös palveluohjauksessa korostettiin etenkin ihmisten kohtaamiseen saatuja eväitä. Lisäksi molempien suuntautumisvaihtoehtojen sosionomit (AMK) olivat vahvasti sitä mieltä, että koulutus on tarjonnut laaja-alaista, kokonaisvaltaista osaamista ja näkemystä. Sosionomin (AMK) osaamistarjontaa on avattu liitteessä 6.

Saamamme tulokset ovat yhteneviä Marja-Liisa Kiiverin saamien tulosten kanssa. Molempien tutkimuksissa nousi esiin se, että sosionomin (AMK) koulutuksessa tulisi keskittyä yhä enemmän vaihtoehtoisiin ammattiopintoihin ja sitä kautta erikoisosaamisalueiden kehittämiseen. Marja-Leena Vierimaan 2009 tutkimuksen tulosten kanssa esiintyi yhteneväisyyksiä liittyen laintuntemuksen ja hoitopuolen opetuksen puutteellisuuteen kuin myös johtamis- ja esimiestaitojen vähäiseen rooliin koulutuksessa. Myös lääkehoitoa toivottiin

sekä meidän että Vierimaan tuloksissa osaksi sosionomin (AMK) koulutusta. Vierimaan tutkimuksessa kiiteltiin sosionomin (AMK) koulutuksen monipuolisuutta ja laaja-alaisuutta sekä palvelujärjestelmäosaamista kysyttäessä koulutuksen myönteisiä puolia. Samoin perustietojen saaminen sekä niiden hankkimiseen tarvittavan taidon saaminen tulivat myös esille niin Vierimaan kuin meidän vastauksissamme. Asiakastyöhön saadut valmiudet nousivat pinnalle meidän tutkimuksemme ohella niin Kiiverin, Niemimaan kuin myös Aution ja Niemisenkin tutkimuksissa. Kiiverin ja meidän tutkimuksessamme esiintyi vielä yhteneväisyys liittyen koulutuksen pinnalliseen läpikäymiseen, mihin tulisi myös puuttua koulutuksessa. Ja lisäksi tutkimuksessamme kiiteltiin työharjoitteluita ja sitä kautta työelämälähtöisyyttä, mitä pidettiin tärkeänä myös Kiiverin saamista tuloksissa.

6.3 Työhön sijoittuminen

Tiedustellessamme yksikköemme vuosina 2006–2011 valmistuneilta sosionomeilta (AMK), kuinka paljon heidän mielestään työharjoittelulla on ollut merkitystä työllistymisen kannalta, niin 85,2 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että työharjoittelulla oli painoarvoa työllistymisessä. Osittain eri mieltä työharjoittelun merkityksestä oli 11,1 prosenttia ja 3,7 prosenttia oli täysin eri mieltä muiden vastanneiden kanssa, mitä tulee työharjoitteluiden työllistävään vaikutukseen.

Kysyessämme, mitä mieltä vastaajat olivat opinnäytetyön merkityksestä työllistymisessä, 68,2 prosenttia vastaajista kokivat olevansa täysin - tai osittain eri mieltä opinnäytetyön vaikuttavuudesta työnhaussa. 27,8 prosenttia koki opinnäytetyöllä olleen merkitystä työllistymisessä.

Vaihtoehtoisilla ammattiopinnoilla katsottiin olevan merkitystä työllistymisen kannalta, 75,9 % mieltää vaihtoehtoisten opintojen vaikuttaneen täysin tai jokseenkin paljon työllistymiseensä. 29,1 prosenttia valmistuneista sosionomeista (AMK) pitivät vaihtoehtoisia opintoja osittain tai täysin merkityksettöminä työllistymisen kannalta.

Halutessamme saada selville, kokivatko 2006- 2011 valmistuneet sosionomit (AMK) aiemman työkokemuksensa tärkeäksi osatekijäksi heidän työllistymiseensä, niin 68,5 prosenttia vastanneista ilmoittivat aiemman työkokemuksen joko täysin tai jokseenkin merkittäväksi tekijäksi työllistymisen kannalta. Verrattaessa saamiamme tuloksia Talentian Vas-

tavalmistuneiden Urapolut 2011 selvitykseen selviää, että aiemmilla sosiaalialan työkokemuksilla oli vahva rooli työllistyessä sosiaalialalle. Silti 30,5 prosenttia Talentian kyselyyn osaa ottaneista koki aiemman työkokemuksen jokseenkin tai jopa täysin merkityksettömäksi tekijäksi heidän työllistymisensä kanssa. Talentian saama tulos on hyvin samansuuntainen meidän tutkimustuloksemme kanssa, joka oli siis vastaavasti 31,5 prosenttia. (Nurme, Räisänen 2012)

Sosionomin (AMK) tutkinto sai yleisesti kannatusta, kyselyyn vastanneista 88,8 % oli sitä mieltä, että sosionomin (AMK) tutkinnolla on ollut ratkaisevasti tai ainakin jokseenkin merkitystä sosiaalialan työhön työllistyttäessä. 11,2 prosenttia oli kokenut sosionomin (AMK) tutkinnon olleen vähemmän ratkaisevassa roolissa työllistymisen kannalta. Osittain eri mieltä väittämämme kanssa oli 9,3 prosenttia vastaajista ja täysin eri mieltä 1,9 prosenttia vastanneista.

Kartoittaessamme minkä suuruinen rooli omalla persoonalla on ollut sosiaalialalle työllistymisessä 98,1 prosenttia vastanneista uskoi siihen, että heidän omalla persoonallaan on ollut merkitystä heidän työllistymiseensä. Saamamme vastausvaihtoehdot rajoittuivat tässä kysymyksessä kolmeen eri vastausvaihtoehtoon ”Jokseenkin eri mieltä”-vastausten puuttuessa kokonaan. Eriävää kantaa oman persoonan merkityksestä edusti 1,9 prosenttia vastanneista. Yksi kyselyimme osaa ottaneista ei vastannut tähän kysymykseen.

Kun kysyimme sosionomeilta (AMK), oliko heillä muita mahdollisia työllistymiseen vaikuttaneita tekijöitä, niin 72,2 prosenttia vastanneista sosionomeista (AMK) eivät ilmaisseet omanneensa muita kuin meidän edellä mainitsevat syyt, mitä tulee heidän työllistymiseensä. 27,8 prosenttia vastaajista kertoivat, että heidän työllistymiseensä liittyi muitakin kuin meidän esittämiämme tekijöitä. Työllistymiseen vaikuttaneiksi muiksi tekijöiksi luettiin muun muassa seuraavanlaisia väittämiä: suhteet, paikkakunta sekä näiden molempien yhdistelmä. Muita usein esiin nousseita tekijöitä olivat oma elämäntilanne että aktiivisuus työnhaussa. Muuksi työllistäväksi tekijäksi nostettiin myös sosiaalialalla vallitsevat sijaisuudet:

”valmius ottaa lyhyitä sijaisuuksia vastaan”. (vastaaja 16)

Hakiessamme vastauksia siihen, miten helpoksi tai vaikeaksi valmistuneet, tutkimuksemme osaa ottaneet sosionomit (AMK) kokivat sosiaalialalle työllistymisen, niin vastanneista 88,8 prosenttia koki työllistymisen helpoksi tai jokseenkin helpoksi. Tuloksemme noudattaa Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksessä saatuja vastauksia, joista selvisi sosionomien (AMK) työllistyvän helposti valmistuttuaan. Vastauksiemme joukosta löytyi kuitenkin myös yleisestä mielipiteestä poikkeavia vastauksia, sillä 11,1 prosenttia vastanneista koki työllistymisen koulutustaan vastaavaan työhön, joko jokseenkin vaikeaksi tai vaikeaksi.

Taulukko 8. Työllistyminen sosionomi (AMK) tutkintoa vastaavaan työhön

	Lukumäärä	%
Vaikeaa	2	3,7
Jokseenkin vaikeaa	4	7,4
Jokseenkin helppoa	22	40,7
Helppoa	26	48,1

87,0 % yksiköstämme valmistuneista sosionomeista (AMK) olivat tehneet koulutustaan vastaavaa työtä, jolloin epätarkoituksenmukaisesti sosionomin (AMK) työhön oli sijoittunut 13,0 % valmistuneista sosionomeista (AMK). Liitteessä 10 olemme avanneet myös eri ikäluokittain työllistymisasteen arviointia. Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksen mukaan epätarkoituksenmukainen sijoittuminen sosiaalialalle on kuitenkin vähentynyt viime vuosina. Epätarkoituksenmukainen sijoittuminen työelämään on silti yhä ongelma sosionomien keskuudessa. (Nurme, Räisänen 2012, 19)

27, 8 prosenttia yksiköstämme valmistuneista sosionomeista (AMK) olivat tehneet muuta kuin sosiaalialan koulutustaan vastaavaa työtä valmistumisen jälkeen eli todellisuudessa prosentit olivat 13 prosenttia suuremmat. Tämä tarkoittaa tutkimuksemme mukaan sitä, että 14, 8 prosenttia vastanneista ovat päätyneet tekemään koulutustaan vastaavaa työtä, mutta he olivat tehneet myös muuta kuin sosionomeille (AMK) luokiteltuja töitä valmistumisensa jälkeen. Pyytäessämme tutkimuksemme kohdejoukkoa nimeämään muita kuin sosionomin (AMK) työtehtäviä ja nimikkeitä, joita he ovat mahdollisesti tehneet valmistumisensa jälkeen, niin saimme eniten lähihoitaja-vastauksia. Muita usein esiin nousseita työnimikkeitä olivat mm. yrittäjä ja nuoriso-ohjaaja. Työkokemusta löytyi myös tehdas-

työstä 27,8 prosentin ”Kyllä”-vastaajajoukosta. 72,2 prosentilla oli kokemusta pelkästään sosionomin (AMK) tutkintoa vastaavasta työstä.

Yksikkömme sosionomit (AMK) vuosilta 2006–2011, olivat työllistyneet siten, että 85,2 prosenttia vastanneista ei ole ollut lainkaan työttömänä eli he olivat työllistyneet heti valmistuttuaan ja osa jo ennen valmistumistaan. 14,8 prosenttia vastanneista taas vastaavasti olivat kokeneet työttömyyttä, työttömyysajanjakson kestäessä pisimmillään seitsemän kuukautta ja lyhimmillään kuukauden ja 17 vuorokautta. Verrattaessa saamiamme tuloksia koko Suomen kattavaan Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut selvitykseen 2011, niin 1 prosentti vastaajista oli kokenut kuutta kuukautta pidemmän työttömyysajanjakson, 5 prosenttia kolmesta kuuteen kuukautta kestäneen työttömyyden ja 14 prosenttia alle kuukauden mittaisen ajanjakson poissa työelämästä. Sen sijaan 63,0 prosenttia Talentian vastaajista ei ole ollut lainkaan työttömänä, meidän tutkimuksessamme vastaava prosentti oli 85,2. Muuten meidän tuloksemme prosentit olivat suuremmat verrattuna Talentian tutkimuksessa saatuihin tuloksiin, sillä meillä yli puolen vuoden ajan työttömänä oli ollut 1,9 prosenttia vastanneista ja kolmesta kuuteen kuukautta 5,6 prosenttia. Yksikään vastaajista ei kertonut olleensa työttömänä alle kuukauden. Katsottaessa silti kokonaistuloksia vielä työttömyyden suhteen, niin tuloksissamme työttömyyden on kokenut 14,8 prosentin vastaajajoukko. Talentian tutkimuksessa 37,0 prosenttia vastanneista oli kokenut työttömyyttä eli 22,0 prosenttia enemmän kuin meidän tutkimukseen vastanneet. (Nurme, Räisänen 2012, 13)

68,5 prosentin vastaajajoukko ilmoitti, etteivät he ole tehneet koulutustaan vastaavan työn tai muun työn ohessa jotain muuta kuin edellä mainittuja töitä. Sen sijaan 31,5 prosenttia vastanneista ilmoittaa tehneensä jotain muuta valmistumisensa jälkeen ja yleisimmiksi tekemisiksi osoittautuivat etupäässä äitiysloma ja hoitovapaa, joiden lisäksi tutkimukseemme osallistuneet sosionomit (AMK) olivat luetelleet myös yrittäjyyden ja muut opinnot sosionomin (AMK) töiden tai muiden töiden ulkopuolelle liittyviksi tekemisiksi. Sosionomien (AMK) tutkinnon jälkeisiä tehtävänimikkeitä on avattu liitteessä 7.

6.4 Palveluohjauksen opinnoista työllistyneet

54 tutkimukseemme osaa ottaneista sosionomeista (AMK) 19 sosionomia (AMK) olivat valinneet palveluohjauksen ammattiopinnot ja yksi sosionomi (AMK) oli opiskellut sekä varhaiskasvatus ja perhetyön opinnot kuin myös palveluohjauksen ammattiopinnot. Näistä

yhteensä 20 palveluohjauksen suuntautumisvaihtoehtokseen valinneista 9 oli viimeisimmän työsuhteen perusteella vakituudessa työsuhteessa ja loput 11 olivat sijaisina ja määräaikaisissa työsuhteissa. Kyseiset sosionomit (AMK) olivat jakaantuneet seuraavanlaisesti työkentällä: ohjaaja (9), yrittäjä (3), hoitaja (2), perhetyöntekijä (3), suunnittelija, koulunkäyntiavustaja ja koulukuraattori.

Tutkimuksemme osallistuneiden palveluohjauksen ammattiopinnoista valmistuneet sosionomit (AMK) vuosilta 2007–2011 olivat levittäytyneet valmistumisensa jälkeen laajalti sosiaalialan työkentille. Kyselyymme vastanneet palveluohjaajiksi valmistuneet sosionomit (AMK) olivat työskennelleet niin maahanmuuttajien parissa, työvoimahallinnossa, erilaisina ohjaajina esimerkiksi perhekodeissa, nuorisokodeissa, päiväkeskuksissa sekä lastensuojeluyksiköissä ja koulukuraattorina yläkoulussa. Lisäksi palveluohjauksen opinnoista on työllistytty muun muassa varhaiskasvatuksen ohjaajaksi, iltapäiväkerhon ohjaajaksi sekä yrittäjiksi.

Kolme kyselyymme vastannutta sosionomia (AMK) olivat työskennelleet valmistumisensa jälkeen lastenhoitajina, lähihoitajana sekä tuotannon työntekijänä ja sijoittuneet näin ollen epätarkoituksen mukaisesti työkentille.

20 palveluohjauksen suuntautumisopinnoista valmistuneesta sosionomeista (AMK) kolme olivat kokeneet työttömyyttä valmistumisensa jälkeen. Työttömyysajanjaksojen pituudet ovat olleet kestoaltaan lyhimmillään kuukausi ja 17 vuorokautta ja pisimillään neljä kuukautta. Ne sosionomit (AMK), jotka olivat kokeneet työttömyyttä, olivat arvioineet työllistymisen koulutustaan vastaavaan työhön erittäin tai melko vaikeaksi.

Palveluohjaajiksi valmistuneista sosionomeista (AMK) yhteensä 7/20:stä olivat päässeet valmistuttuaan suoraan vakituiseen työsuhteeseen. Vuosien 2007–2011 välisenä aikana valmistuneista 20 palveluohjaajasta yhdeksän ei ole ollut vakituudessa työsuhteessa valmistumisensa jälkeen.

2007–2011 välisenä aikana valmistuneista palveluohjaajista yli puolet (12) olivat ehtineet olla useammassa kuin yhdessä työsuhteessa. Vastaavasti kahdeksalla palveluohjaajalla oli kokemusta yhdestä työsuhteesta. Enimmillään työsuhteita oli ehtinyt kertyä viisi yhtä palveluohjaajaa kohden, tosin kyseinen sosionomi (AMK) oli valmistunut vuonna 2007.

Määräaikaisten työsuhteiden pituus oli ollut lyhimmillään kuukauden ja pisimmillään puolentoista vuoden mittainen.

6.5 Varhaiskasvatuksen ja perhetyön opinnoista työllistyneet

Vastaavasti 54 tutkimukseemme osaa ottaneista sosionomeista (AMK) 35 sosionomia (AMK) olivat valinneet varhaiskasvatuksen ja perhetyön ammattiopinnot ja yksi sosionomi (AMK) oli siis opiskellut sekä varhaiskasvatus ja perhetyön opinnot kuin myös palveluohjauksen ammattiopinnot. Näistä yhteensä 20 varhaiskasvatuksen ja perhetyön suuntautumisvaihtoehtokseen valinneista 18 oli viimeisimmän työsuhteen perusteella vakituisessa työsuhteessa ja loput 17 olivat sijaisina ja määräaikaisissa työsuhteissa. Varhaiskasvatuksen ja perhetyön opinnoista valmistuneet olivat työllistyneet seuraavasti viimeisimmän työsuhteen perusteella: lastentarhanopettaja (23), lastenhoitaja (2), nuoriso-ohjaaja (2), perhekuntoutusohjaaja, toiminnanohjaaja (2), perhetyöntekijä (4), projektityöntekijä, perhekodinohjaaja, koulunkäyntiavustaja, iltapäiväkerhon lastenohjaaja ja lastensuojeluyksikön ohjaaja.

2/3 varhaiskasvatus- ja perhetyön opinnot suorittaneista sosionomeista (AMK) olivat työllistyneet varhaiskasvatuksen parissa lastentarhanopettajiksi, jonka pätevyyden sosionomit (AMK) saavat suorittuaan 60 opintopisteen edestä varhaiskasvatuksen ammattiopinnot. 10/35 varhaiskasvatuksen ja perhetyön valinneista sosionomeista (AMK) eivät olleet lastentarhanopettajan pätevyydestään huolimatta tehneet lastentarhanopettajan töitä. Seitsemän varhaiskasvatuksen ja perhetyön opinnoista valmistunutta sosionomia (AMK) olivat vastaavasti suuntautuneet erilaisiksi ohjaajiksi, kuten perhekuntoutusohjaajaksi, nuoriso-ohjaajaksi ja toiminnanohjaajaksi. Epätarkoituksenmukaisesti sosiaalialalle olivat sijoittuneet lastenhoitajana (2) työskennelleet sosionomit (AMK).

Työttömyyttä olivat kokeneet 4/35 tutkimukseemme vastanneista varhaiskasvatuksen ja perhetyön opinnoista läpikäyneistä sosionomeista (AMK) eli alle joka 8:s. Työttömyysajanjaksojen pituudet olivat olleet 1-5 kuukauden kestoisia eli kaikki työttömyyttä kokeneet ovat työllistyneet alle puolen vuoden sisään. Ne sosionomit (AMK), jotka kertoivat kokeneensa työttömyyttä, ilmaisivat kokevansa omalle alalle työllistymisen enemmän vaikeaksi kuin helpoksi. Neljä lastentarhanopettajaa oli vakinaistunut suoraan valmistuttuaan

ja kaiken kaikkiaan suoraan vakinaistettuja työnhakijoita ilmoitti olleensa yhteensä yhdeksän varhaiskasvatuksen ja perhetyön ammattiopinnoista valmistunutta sosionomia (AMK). Lisäksi 14/35 vastaajasta ei ilmoittanut olleensa valmistuttuaan vakituksessa työsuhteessa, tosin näistä 5 sosionomia (AMK) olivat valmistuneet vastikään eli vuonna 2011 ja vielä vuonna 2010 valmistuneistakin oli joukossa 3 sosionomia (AMK).

Muita valmistumisen jälkeen suoritettuja työnimikkeitä olivat perhepäivähoidon ohjaaja, ryhmäperhepäivähoitaja, päiväkotiapulainen, vanhustyön ohjaaja (2), esikouluopettaja (4), lähihoitaja (4) sekä myyjä.

2007–2011 välisenä aikana varhaiskasvatuksen ja perhetyön ammattiopinnoista valmistuneista yli puolet (20) olivat ehtineet olla useammassa kuin yhdessä työsuhteessa. Vastavasti 15 palveluohjaajalla on kokemusta yhdestä työsuhteesta. Enimmillään työsuhteita oli ehtinyt kertyä kuusi yhtä vuonna 2008 valmistunutta varhaiskasvatuksen ja perhetyön ammattiopinnot suorittanutta kohden. Määräaikaisten työsuhteiden pituus oli ollut lyhimmillään 2 kk ja pisimmillään 3,5 vuoden mittainen.

6.6 Kompetenssit osana työtä

Sosionomi (AMK) koulutuksen osaamisalueet eli toisin sanoen kompetenssit jaetaan kuuheen eri osa-alueeseen: sosiaalialan eettiseen, asiakastyö-, palvelujärjestelmä-, kriittiseen ja osallistavaan yhteiskunta-, tutkimukselliseen kehittämis- sekä johtamisosaamiseen. Esiitimme kyselylomakkeessamme yksikkömme sosionomeille (AMK) kaikki kuusi kompetenssia, jotka vastanneet arvioivat joko merkityksellisiksi taikka merkityksettömiksi omassa työssään valitsemalla mieleisensä vaihtoehdon ”Erittäin merkitsevä, Jokseenkin merkitsevä, Jokseenkin merkityksetön, Jokseenkin merkityksetön” vaihtoehtojen joukosta. Halusimme siis selvittää, miten merkityksellisiksi sosionomit (AMK) kokivat eri osaamisalueet työssään ja ilmenisikö eri kompetenssien välillä suuriakin eroja kannatuksen suhteen.

100,0 prosenttia kaikista vastanneista sosionomeista (AMK) pitivät eettistä osaamista erittäin (79,6 %) ja jokseenkin (20,4 %) merkittävänä osaamisalueena sosionomin (AMK) työssä. Sosiaaliskoulutuksen todettiin antaneen eettistä osaamista, kun kysyimme yksikkömme sosionomeilta, mitä osaamista sosionomi (AMK) koulutus on tarjonnut heille työelämässä.

Taulukko 9. Sosiaalialan eettinen osaaminen

Sosiaalialan eettinen osaaminen	Lukumäärä	%
Jokseenkin merkittävä	11	20,4
Erittäin merkittävä	43	79,6
Yhteensä	54	100,0

Tutkimukseemme vastanneista sosionomeista (AMK) yhteensä 100,0 prosenttia pitivät asiakastyön osaamista merkittävänä. 94,4 prosenttia vastanneista pitivät asiakastyökompetenssia erittäin tärkeänä. Loput 5,6 prosenttia pitivät asiakastyötä jokseenkin merkittävänä. Asiakastyön osaaminen nostettiin useasti esille pyytäessämme sosionomeja erittelemään sosionomin (AMK) koulutuksen antamaa osaamistarjontaa heidän työelämäänsä varten. Asiakastyötä pidettiin tärkeänä myös Kiiverin tutkimustuloksissa.

Taulukko 10. Asiakastyön osaaminen

Asiakastyönosaaminen	Lukumäärä	%
Jokseenkin merkittävä	3	5,6
Erittäin merkittävä	51	94,4
Yhteensä	54	100,0

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamista pidettiin merkittävänä kyselyymme osaa ottaneiden sosionomien (AMK) kesken, sillä yhteensä 94,3 prosenttia pitivät palvelujärjestelmäosaamista erittäin ja jokseenkin merkittävänä. 38,9 prosenttia vastanneista pitivät palvelujärjestelmäosaamista erittäin merkittävänä. Sen sijaan 3,7 prosenttia koki palvelujärjestelmäosaamisen olevan jokseenkin merkityksetöntä. Kun kysyimme yksikköemme sosionomeilta (AMK), mitä he olivat mielestään saaneet sosionomin (AMK) koulutuksesta, niin monien vastauksista nousi esille näkemys sosiaalialan palvelujärjestelmän hallitsemisen välttämättömyydestä mikäli he mielivät tehdä sosionomin (AMK) työtä.

Taulukko 11. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	Lukumäärä	%
Jokseenkin merkityksetön	2	3,7
Jokseenkin merkittävä	31	54,7
Erittäin merkittävä	21	38,9
Yhteensä	54	100,0

74, 1 prosenttia vastanneista pitivät kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamisaluetta erittäin tai jokseenkin tärkeänä, joista viimeisenä mainittu vastausvaihtoehto, ”Jokseenkin merkittävä”, sai 51,9 prosentin kannatuksen. Yksikään tutkimuksemme osallistuneista sosionomeista (AMK) ei valinnut vaihtoehtoa ”Täysin merkityksetön”. Jokseenkin merkityksettömäksi kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen olivat arvioineet yli neljännes vastaajista eli 25, 9 prosenttia.

Taulukko 12. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	Lukumäärä	%
Jokseenkin merkityksetön	14	25,9
Jokseenkin merkittävä	28	51,9
Erittäin merkittävä	12	22,2
Yhteensä	54	100,0

Eräs vastaajistamme sivusi kriittisen ja osaavan yhteiskuntaosaamisen merkitystä lisäkoulutustarve-vastauksessaan niin itsensä kuin asiakkaiden näkökulmasta näin:

” (tarvitsen koulutusta) Siihen, kuinka työssäni voin toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta resurssien huonontuessa.” jatkuu: (Myös työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin liittyviä asioita” (vastaaja31)

Tutkimuksellisen kehittämisosaamisen suosio jakaantui kannattajiin ja epäluottamuslauseen esittäneisiin. 55,5 prosenttia pitivät tutkimuksellista kehittämisosaamista merkittävänä kun taas 44,4 prosentin mielestä se on merkityksetön kompetenssi. Tosin 37,0 prosentin osuus arvotti tutkimuksellisen kehittämisosaamisen jokseenkin merkittäväksi ja 7,4 prosenttia täysin merkityksettömäksi osaamisalueeksi.

Taulukko 13. Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen

Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen	Lukumäärä	%
Täysin merkityksetön	4	7,4
Jokseenkin merkityksetön	20	37,0
Jokseenkin merkittävä	24	44,4
Erittäin merkittävä	6	11,1
Yhteensä	54	100,0

Myös johtamisosaamista pidettiin merkitseväenä kompetenssina, joka ilmenee yksikkömeosionomien (AMK) vastauksista. Yhteensä 70,3 prosenttia vastanneista kokivat johtamisosaamisen erittäin tai jokseenkin merkittäväksi. Jokseenkin merkityksettömäksi johtamisosaamisen arvioi joka viides vastaaja (20,4 %) ja noin joka kymmenes (9,3 %) täysin merkityksettömäksi työssään. 29,7 prosentin mielestä johtamisosaaminen oli enemmän merkityksetöntä kuin merkityksellistä sosionomin (AMK) työssä. Useat tutkimukseemme osallistuneet ilmaisivat parantamisen varaa sosionomin (AMK) koulutuksen johtamisosaamiseen ja monet myös ilmoittivat tarvitsevansa lisäkoulutusta johtamis- esimiestaitoihinsa.

Taulukko 14. Johtamisosaaminen

Johtamisosaaminen	Lukumäärä	%
Täysin merkityksetön	5	9,3
Jokseenkin merkityksetön	11	20,4
Jokseenkin merkittävä	20	37,0
Erittäin merkittävä	18	33,3
Yhteensä	54	100,0

6.7 Työllistymistä edistäviä tekijöitä

Pyysimme tutkimukseemme osallistuneita sosionomeja (AMK) erittelemään mahdollisia heidän työllistymistään edistäneitä tekijöitä, joita me emme olleet valmiiksi esittäneet kyselylomakkeessamme, niin saimme yhteensä 15 sosionomilta (AMK) kirjallisen vastauksen tähän vastauskenttään.

Yleisimmiksi vastausvaihtoehdoiksi nousivat suhteiden (4), oman elämäntilanteen (2) sekä paikkakunnan (2) merkitys sosionomien (AMK) työllistymisessä. Elämäntilanteeseen vaikuttaa läheisesti myös ”tulevaisuuden suunnitelmat”, joilla oli painoarvoa ratkaisevasti työllistymisen kannalta etenkin työnhakijan omasta näkökulmasta käsin. Paikkakunnan itsensä merkitys ei ollut niin ratkaisevaa. Yksi vastanneista kertoi, että hänen työllistymistään edesauttoi ”alueella vallitseva työpula osaavista sosionomeista (AMK).

Lisäksi monella esiintyi itsensä esille tuominen työnantajille, niin oman työnhakuaktiivisuuden kautta kuin myös kyvyllä markkinoida omaa osaamista. Tärkeänä koettiin myös

omien kasvojen ja persoonan tutuiksi tekeminen esimiehille. Näiden kaikkien tekijöiden takana vaikutti usein oma asenne työhön, joka nostettiin myös esille vastausten joukosta.

Muita valttikortteja yksikkömme sosionomien (AMK) työllistymisvaiheessa olivat aiempi työkokemus. Etenkin, jos sosionomi (AMK) oli ollut töissä tai työharjoittelussa jo entuudestaan hakemassaan työpaikassa, hänellä oli valmius ottaa lyhyitä sijaisuuksia vastaan tai jos sosionomi (AMK) sattui olemaan oikeassa työharjoittelu – tai paikassa oikeaan aikaan. Näin on saattanut esimerkiksi avautua työpaikka, kun työnantajat ovat etsineet uutta työvoimaa ja työharjoittelija on osoittanut jo harjoittelussa olevansa sopiva työntekijä työnantajille.

6.8 Ammatillinen arvostus

Esitimme 2006–2011 valmistuneille sosionomeille (AMK) erilaisia väittämiä (yhteensä 15 kpl), joissa he saivat arvioida ensinnäkin miten he itse arvostivat työtään mutta myös sitä, uskoivatko he yhteistyötahojen, työyhteisön sekä muun ympäristön arvostaneen sosionomin (AMK) työtä. Kysyimme sosionomeilta (AMK) myös sitä, kokivatko he voivansa kehittyä työssään ja annetaanko heille siihen mahdollisuus. Lisäksi odotimme sosionomien (AMK) vastaavan väittämiimme siitä, kokivatko he palkan ja työmäärien vastaavan heidän koulutustasoaan. Näiden eri näkökulmien ja kysymysten kautta pyrimme hahmottamaan kuvaa sosionomeihin (AMK) ja sosionomin (AMK) koulutukseen kohdistuvista arvostuksista kysymällä asiasta suoraan sosionomeilta (AMK) itseltään, jotka myös arvioivat omista näkökulmistaan käsin eri tahojen suhtautumista heitä ja sosiaalialaa kohtaan.

Halutessamme saada selville, olivatko yksiköstämme 2006–2011 valmistuneet sosionomit (AMK) kuinka paljon kiinnostuneita itsensä kehittämisestä ammatillisesti, niin 98,2 prosenttia kyselyymme vastanneista sosionomeista (AMK) vastasivat myönteisesti ”Täysin samaa mieltä”-vaihtoehdon, josta koostui kaiken kaikkiaan 74,1 prosenttia tähän kysymyksen vastanneiden vastauksista. Yksikään vastaajista ei ilmoittanut olevansa ”Täysin eri mieltä”-väittämämme kanssa. Osittain eri mieltä kiinnostuksesta itsensä kehittämiseen sosiaalialalla oli 1,9 prosenttia vastanneista.

Taulukko 15. Kiinnostus itsensä kehittämisestä ammatillisesti

Kiinnostus itsensä kehittämiseen ammatillisesti	Lukumäärä	%
Osittain eri mieltä	1	1,9
Jokseenkin samaa mieltä	13	24,1
Täysin samaa mieltä	40	74,1
Yhteensä	54	100,0

Mittauttaessamme ammattitaidon merkitystä yksiköstämme valmistuneiden sosionomien (AMK) keskuudessa, niin yhteensä 100 prosenttia vastanneista arvottivat ammattitaidon tärkeyden työssään korkealle. 94,4 prosenttia eivät kyseenalaistaneet väitettämme lainkaan ja 5,6 prosenttia vastaajistamme antoivat tukea esittämällemme väitteelle valitsemalla ”Jokseenkin samaa mieltä”-vastausvaihtoehdon. Kiiverin tutkimukseen osallistuneet sosionomit (AMK) olivat myös ilmaisseet kiinnostusta itsenä kehittämiseen ammatillisesti.

Ottaessamme selvää, nauttivatko kyselyymme osaa ottaneet sosionomit (AMK) mielestään yhteistyötahojensa arvostuksesta, niin 92,6 prosenttia kokivat väittämämme pitävän paikkaansa heidän kohdallaan. ”Jokseenkin samaa mieltä” oli eniten esiintynyt vaihtoehto 53,7 prosentin osuudella. Eri mieltä väittämämme kanssa kokivat olleensa 7,4 prosenttia vastaajista.

Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksessä saatu lähin vertailukelpoinen tulos tutkimuksemme kanssa oli Talentian valtakunnallisesti valmistuneilta sosionomeilta (AMK) mitattu tulos liittyen heidän saamaansa arvostukseen yhteiskunnalta. Talentian selvityksessä kerrotaan, että 54,0 prosenttia vastaajista kokivat saaneensa yhteiskunnalta täysin ja jossain määrin arvostusta työstään. Sosiaalityöntekijöillä vastaava luku oli 31 %. Lastentarhanopettajista 28,0 prosenttia kokivat työnsä olevan korkeassa asemassa yhteiskunnassa. (Nurme, Räisänen 2012, 27)

Tiedustellessamme valmistuneilta sosionomeilta (AMK) kokivatko he heidän alaansa liittyvän sosiaalista arvostusta, saimme seuraavanlaisia tuloksia: 75,9 prosenttia koki alansa nauttivan sosiaalista arvostusta muiden taholta. Osittain eri mieltä väittämämme kanssa oli 24,1 prosenttia.

Taulukko 16. Alaani liittyy sosiaalista arvostusta

Alaani liittyy sosiaalista arvostusta	Lukumäärä	%
Osittain eri mieltä	13	24,1
Jokseenkin samaa mieltä	27	50,0
Täysin samaa mieltä	14	25,7
Yhteensä	54	100,0

Lähes kaikki vastanneista sosionomeista (AMK) kokivat saaneensa arvostusta omalta työyhteisöltään kannatusluvun ollessa 96,6 prosentin luokkaa. Täysin ja osittain eri mieltä vaihtoehtojen kannatus oli 3,8 prosenttia. Vastaavasti Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksessä 78,0 prosenttia koki saaneensa riittävästi tukea työyhteisöltään. (Nurme, Räisänen 2012, 32)

Taulukko 17. Ammattini on arvostettu työyhteisössä

Ammattini on arvostettu työyhteisössä	Lukumäärä	%
Täysin eri mieltä	1	1,9
Osittain eri mieltä	1	1,9
Jokseenkin samaa mieltä	28	51,9
Täysin samaa mieltä	24	44,4
Yhteensä	54	100,0

Kyselyymme osaa ottaneet sosionomit (AMK) 2006–2011 ovat lähes yhtä mieltä siitä, että heillä oli työssään mahdollisuus henkilökohtaiseen kasvuun ja kehitykseen 94,5 prosentin ollessa täysin ja jokseenkin samaa mieltä tämän väitteen paikkaansa pitävyyden puolesta. Osittain yleisestä mielipiteestä eroavaa kantaa edusti 5,6 prosenttia vastanneista sosionomeista (AMK). Saamamme tulokset ovat yhteneväiset myös Talentian selvityksessä saatujen tulosten kanssa, sillä Talentiakin sai enimmäkseen täysin tai osittain samaa mieltä olevien vastauksia näiden vastausvaihtoehtojen kannatuksen ollessa yhteensä 93,0 prosentin luokkaa. Meidän tutkimuksessa saatu tulos, 94,5 prosentin luottamus henkilökohtaiseen kasvuun ja kehitykseen ylittää niukasti Talentian selvityksessä saadun tuloksen, joka koski tosin vain kehitystä. Urapolut selvityksessä kysyttiin myös ammattinimikekohtaisesti, miten vastavalmistuneet sosionomit (AMK) kokivat mahdollisuutensa kehittää osaamistaan työssään, niin tehtävänimikkeiden välillä ei ilmennyt eroavaisuuksia. (Nurme, Räisänen 2012,)

Tutkimukseemme osallistuneet sosionomit (AMK) pitivät työtään itsenäisenä ja vastuullisena, sillä 84,4 prosenttia vastaajista olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä esittämämme väittämän kanssa. 5,6 prosenttia sosionomeista (AMK) taas kokivat työnsä eroavan osittain tai täysin itsenäisestä ja vastuullisesta työstä. Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut selvityksen 2011 saamien tulosten mukaan 88,0 prosenttia koki työnsä itsenäiseksi ja vastuulliseksi, joten täten sosionomin (AMK) työn vastuullisuus ja itsenäisyys oli arvotettu korkeammalle Talentian kuin meidän tutkimuksessamme 3,6 prosentin erotuksella Vastavalmistuneiden Urapolut selvityksen saamaan tulokseen. (Nurme, Räisänen 2012, 29)

Saamiemme tulosten pohjalta yksikköme sosionomit (AMK) olivat halukkaita kehittämään työyhteisöään kouluttautumisen avulla, sillä 61,1 prosenttia vastaajista olivat täysin samaa mieltä esittämämme väittämän kanssa ja joka kolmas (33,3 %) oli jokseenkin samaa mieltä, toisin sanoen halukas, kouluttautumaan työyhteisönsä hyväksi. Ja kun nämä luvut yhdistetään toisiinsa, niin yhteensä 94,4 prosenttia vastaajista olivat valmiita kehittämään työyhteisöään. 5,6 prosenttia vastaajista olivat vähemmän halukkaita (”Osittain eri mieltä”) kouluttautumaan työyhteisönsä kehittämisen puolesta.

Taulukko 18. Halukkuus kehittää työyhteisöä kouluttautumalla

Halukkuus kehittää työyhteisöä kouluttautumalla	Lukumäärä	%
Osittain eri mieltä	3	5,6
Jokseenkin samaa mieltä	18	33,3
Täysin samaa mieltä	33	61,1
Yhteensä	54	100,0

Yksikköme sosionomeista (AMK) kaikki kyselyymme osallistuneet 54 sosionomia kokivat työnsä monipuoliseksi ja mielenkiintoiseksi eli toisin sanoen 100,0 prosenttia oli yhtä mieltä väittämämme kanssa. 77,8 prosenttia oli täysin samaa mieltä ja 22,2 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä. Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksessä saatujen tuloksien mukaan 98,0 prosenttia vastaajista arvioivat työnsä mielenkiintoiseksi, ja kysyttäessä työn mielenkiintoisuutta lastentarhanopettajilta, tulokseksi tuli 95,0 prosenttia. Sosionomit (AMK) eivät arvioineet työn monipuolisuutta yhtä korkealle kuin työn mielenkiintoisuutta: 92,0 prosenttia koki työtehtävänsä monipuoliseksi ja 59,0 prosenttia tästä joukosta koki olevansa täysin samaa mieltä monipuolisuudesta. (Nurme, Räisänen 2012, 29)

Selvittäessämme mitä mieltä yksikkömme sosionomit (AMK) ovat palkkatasonsa vastaavuudesta osaamisensa suhteen, vastaukset jakaantuivat tasan tyytymättömyyden ja tyytyväisyyden välillä. 50,0 prosenttia vastaajista olivat tyytyväisiä ja samoin 50,0 prosenttia vastanneista olivat tyytymättömiä palkkansa vastaavuudesta osaamistasoon nähden.

Taulukko 19. Palkkataso vastaa osaamistani

Palkkataso vastaa osaamistani	Lukumäärä	%
Täysin eri mieltä	7	13,0
Osittain eri mieltä	20	37,0
Jokseenkin samaa mieltä	16	29,6
Täysin samaa mieltä	11	20,4
Yhteensä	54	100,0

Kokemus työmäärästä jakaantui seuraavanlaisesti liiallisuuden ja vastaavasti eri mieltä olevien kesken: yksikkömme sosionomeista (AMK) 53,7 prosenttia koki, että työtä on jokseenkin tai täysin liikaa ja 46,3 prosenttia olivat taas sitä mieltä, että työtä on jokseenkin liian vähän ja tästä joukosta 11,1 prosentin mielestä vielä vähemmän, mitä tulee väittämäämme sosionomin (AMK) työmäärän liiallisuudesta.

Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksessä saatu kannatusluku, viitaten työn liiallisuuteen, oli 45,0 prosenttia eli meidän tutkimukseemme osallistuneista sosionomeista (AMK) suurempi prosentti (53,7 %) koki työtä olevan liikaa 8,7 prosentin erotuksella Talentian saamaan tulokseen. Talentian selvityksessä nostetaan vielä esille se, että lastentarhanopettajista 59,0 prosenttia kokee heidän työtaakkaansa olevan liian suuren. (Nurme, Räisänen 2012, 31)

Kun kysyimme, mitä mieltä tutkimukseemme osaa ottaneet sosionomit (AMK) ovat heidän työnsä henkisestä kuormittavuudesta, niin 70,4 prosenttia olivat täysin tai osittain eri mieltä väittämämme suhteen. 29,7 prosenttia vastaajista arvioi työnsä henkisesti kuormittavaksi, josta 1,9 prosentin osuus kokivat olevansa täysin samaa mieltä siitä, että työ kuormittaa liikaa henkisesti. Yksi vastaajistamme halusi vielä painottaa, että työn henkinen kuormittavuus on ajoittain liiallinen, vaikka muuten työmäärä olisi siedettävyyden puolella.

Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksessä työn kuormittavuus arvioitiin 42,0 prosentin suuruisiksi vastanneiden kesken, mikä ylittää meidän tutkimuksessa saadun tuloksen (29,7 %) eli meidän yksikköme sosionomit (AMK) ovat kohdanneet keskimääräistä vähemmän henkisesti kuormittavaa työtä verrattuna Talentian saamaan tutkimustulokseen. Talentian selvityksessä 81,0 prosenttia perhetyöntekijöistä koki työnsä henkisesti kuormittavaksi. Meidänkin tutkimukseemme osallistuneista perhetyöntekijöistä vastaavasti 50 prosenttia arvioivat työnsä kuormittavaksi. (Nurme, Räisänen 2012, 31)

Valmius ja halukkuus kouluttautumiseen oli yksikköme sosionomien (AMK) keskuudessa 98,1 prosenttia, mikäli siihen katsottiin olevan tarvetta. 1,9 prosenttia vastaajista ei ollut valmis kouluttautumaan työssään.

Yksikköme sosionomeista (AMK) 80,8 prosenttia ilmoittivat tutkimuksemme mukaan, että heidän esimiehensä kannustaa heitä kouluttautumaan. Vastaavasti 19,2 prosentin mielestä esimies on vähemmän kannustava kouluttautumisen suhteen, joista 9,6 prosenttia kokee esimiehensä olevan täysin eri mieltä kouluttautumisen suhteen.

83,3 prosenttia tutkimukseemme osallistuneista sosionomeista (AMK) kokivat voivansa saavuttaa tuloksia ja tunnustusta ammatissaan. 16,7 prosenttia kyselyymme vastanneista ei kokenut voivansa saavuttaa niin paljon tuloksia ja tunnustusta kuin kaipaisi. Tästä joukosta 1,9 prosenttia koki olevansa täysin eri mieltä siitä, että sosionomin (AMK) työllä saavuttaisi näkyviä tuloksia ja tunnustusta.

6.9 Ammatillinen kehittyminen

Kyselylomakkeemme lopuksi tiedustelimme yksikköme sosionomeilta (AMK) heidän mahdollisista valmistumisen jälkeisistä lisäkoulutuksista sekä muista ammattitutkinnoista, joita he saivat nimetä, mikäli he vastasivat myönteisesti kysymykseemme. Viimeiseksi pyysimme sosionomeja (AMK) vastaamaan oliko heillä tarvetta lisä- tai täydennyskoulutukseen, jonka kysymyksen yhteydessä vastaajat saivat eritellä tarkemmin lisä- ja täydennyskoulutustarpeitaan. Tarkoituksenamme oli saada tietoa, millä eri lisäkoulutuksilla ja ammatillisilla opinnoilla sosionomit (AMK) olivat täydentäneet ja tukeneet osaamistaan ja siten kehittäneet itseään ammatillisesti. Samalla halusimme selvittää, mitä osaamista sosionomit (AMK) haluaisivat lisää sosionomin (AMK) koulutukseen tai eivät mielestään

saaneet koulutuksestaan. Halusimme myös tietää tyytyivätkö valmistuneet kouluttautumaansa ammattiin vai jatkoivatko valmistuneet jopa aivan eri alalle.

58,5 prosenttia ei ollut opiskellut valmistumisensa jälkeen muuta ammattitutkintoa tai lisäkoulutusta. 41,5 prosenttia oli opiskellut muuta ammattitutkintoa tai lisäkoulutusta. Kun kysyimme, mitä eri ammattitutkintoja valmistuneet sosionomit (AMK) olivat suorittaneet valmistumisensa jälkeen, niin saimme vastauksia laidasta laitaan: lähihoitajan, perhepäivähoitajan, yksilöpsykoterapeutin ja yhteiskuntatieteiden kandin tutkinnot. Kysyessämme taas valmistumisen jälkeen suoritetuista lisäkoulutuksista, läpikäydyiksi lisäkoulutuksiksi mainittiin muun muassa matkailualan koulutus, työnantajan järjestämät täydennyskoulutukset, avoimen yliopiston opinnot, esi- ja alkuopetuksen perusopinnot sekä näytön vastaanottajakoulutus. Tutkinnon jälkeiset lisäkoulutukset avattu liitteessä 8.

Taulukko 20. Opiskellut valmistumisen jälkeen muuta ammattitutkintoa tai lisäkoulutusta

	Lukumäärä	%
Kyllä	22	41,5
En	31	58,5
Tyhjä	1	
Yhteensä	54	100,0

56,6 prosenttia tutkimukseemme osaa ottaneista sosionomeista (AMK) arvioivat tarvitsevana lisä- tai täydennyskoulutusta. ”Ei”-vastaajista koostui 43,4 prosenttia vastaajistamme 6,4 prosentin erotuksella ”Kyllä”-vastanneisiin. Kun pyysimme valmistuneita sosionomeja (AMK) erittelemään tarkemmin, mihin lisä- tai täydennyskoulutuksiin he kokivat tarvetta osallistua, niin saimme muun muassa seuraavanlaisia vastauksia: ylempi AMK- tutkinto, johtamis- ja esimiestaidot, esikouluopettajan kelpoisuus sekä pedagogiset täydennyskoulutukset. Suurin osa tutkimukseemme vastanneista, jatko- tai lisäkoulutusta suunnittelevista sosionomeista (AMK) aikoi jatkaa opintojaan omalla alallaan ja osa suunnitteli yliopistotason koulutuksen suorittamista. Eniten yksikköemme sosionomit (AMK) nostivat esille kuitenkin yleisen tarpeen lisä- ja täydennyskoulutuksiin, sillä moni totesi sosiaalialalla vallitsevan käsityksen siitä, kuinka työntekijät voivat aina kehittyä eivätkä työntekijät ole muutenkaan koskaan valmiita ammattilaisia. Lisäkoulutuksen tarpeista liitteessä 9.

”Jokaisella on, aina tarvitsee kehittyä työssä ja saada erikoisosaamista”.

(Vastaaja 19)

Taulukko 21. Tarve lisä- tai täydennyskoulutukseen

	Lukumäärä	%
Kyllä	30	56,6
En	23	43,4
Tyhjä	1	
Yhteensä	54	100,0

Talentian 2011 Urapolut selvityksessä kerrotaan, että vuonna 2009 12,0 % prosenttia sosionomeista (AMK) halusivat eri alalle. Meidän tutkimustuloksissa vastaava luku oli 3,7–5,6 prosentin luokkaa ottaen huomioon, että osa vastanneista halusi lisäkoulutusta vaihtoehtoisesti joko omalle tai eri alalle. Tutkimukseemme osallistuneet, eri alalle suuntaavat sosionomit (AMK) kertoivat suunnittelevansa muun muassa kasvatustieteiden maisterin ja musiikkiterapeutin opintoja. Osa vastaajista, 7,4 prosenttia, kertoi aikomuksistaan suorittaa ylemmän AMK-tutkinnon. Saamamme tulos poikkeaa Talentian Vastavalmistuneet Urapolut 2011 selvityksessä saadusta tuloksesta, joka oli vastaavasti 45, 0 prosenttia eli meidän yksikkömme sosionomit (AMK) olivat vähemmän kiinnostuneita ylemmän AMK-tutkinnon suorittamisesta kuin sosionomit (AMK) valtakunnallisella tasolla.

Talentian selvityksessä kysyttiin myös sosionomien (AMK) aikomuksista suorittaa jatko-opintoja. Tulokseksi saatiin 69,0 prosenttia. Tulos ylittää meidän tutkimuksessamme saadun 56,6 prosenttia eli meidän yksikkömme sosionomit (AMK) olivat vähemmän halukkaita suorittamaan jatko-opintoja kuin sosionomit (AMK) keskimäärin Suomessa. (Nurme, Räisänen 2012, 37–38)

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

7.1 Tulosten arviointia

Tutkimusjoukkomme muodostui satunnaisotannan perusteella 119 Ylivieskan yksiköstä vuosina 2006–2011 valmistuneesta sosionomista (AMK). Kyselyymme vastasi 54 valmistunutta sosionomia (AMK). Vastausprosentti tutkimukseemme oli 45,4 %. Suurella osalla tutkinnon suorittaneista sosionomeista (AMK) oli vahva sosiaali- ja terveydenhoitoalan tausta. Monilla tutkimukseemme vastanneista sosionomeista (AMK) oli takanaan pitkät koulutuskokonaisuudet.

38,9 prosenttia Ylivieskan yksiköstä valmistuneista sosionomeista (AMK) asui Ylivieskassa ja heistä 18,5 prosenttia työskenteli täällä.

90,7 prosenttia vastanneista olivat sitä mieltä, että sosionomi (AMK) koulutus oli antanut osaamista heidän työssään ja vain alle kymmenes vastaajista ei koe saaneensa sosionomin (AMK) koulutuksestaan työelämävalmiuksia (9,3 %). Ylivieskan sosionomin (AMK) koulutus on siis onnistunut tehtävässään antaa valmiuksia valmistuneille opiskelijoilleen työelämää ja työllistymistä varten.

Niin varhaiskasvatuksessa ja perhetyössä kuin myös palveluohjauksessa korostettiin ennen kaikkea ihmisten kohtaamiseen saatuja eväitä. Lisäksi molempien suuntautumisvaihtoehtojen sosionomit (AMK) olivat vahvasti sitä mieltä, että koulutus on tarjonnut laaja-alaista, kokonaisvaltaista osaamista ja näkemystä.

Tutkimukseemme osallistuneet sosionomit (AMK) näkivät koulutuksessa kehittämisen tarpeita. Vastaajat olivat sitä mieltä, että he olisivat kaivanneet enemmän ohjausta vaihtoehtoisten ammattiopintojen valintavaiheessa. Vastaajat odottivat teorian ja käytännön parempaa kohtaamista. Varhaiskasvatukseen ja perhetyöhön suuntautuneet toivoivat esiopeutuskelpoisuuden saamista osaksi sosionomin (AMK) koulusta ja että perhetyötä tulisi painottaa nykyistä enemmän. Teoriatietoa kaivattiin lisää pedagogista osaamista ja tietoa lap-

sen kehityksestä varhaiskasvatuksen opintoihin. Palveluohjauksen valinnet kaipasivat syvällisempää tietoa palvelujärjestelmästä.

Molempien vaihtoehtoisten ammattiopintojen edustajat tarvitsivat lisää koulutustaitoja johtamis- ja esimiesosaamisesta. Saamamme tulokset olivat yhdenmukaisia Kiiverin saamien tutkimustuloksien kanssa. Tutkimuksemme tuloksissa löytyi myös yhteneväisyyttä Vierimaan, Aution ja Niemisen sekä Rahkosen saamien tuloksien kanssa.

Näkemyksemme mukaan monet yksikköemme sosionomeista (AMK) olivat jatkokouluttuneet aiemmista ihmisläheisistä, ohjaajan ja hoitoalan ammatillisista tutkinnoistaan sosiaalialan osaajiksi. Tutkimukseemme osallistuneet sosionomit (AMK) olivat viihtyneet etenkin Ylivieskan seudulla, johon he myös työllistyivät hyvin. Yksikköemme sosionomit (AMK) kokivat koulutuksensa tarjoaman osaamistarjonnan kokonaisuutena hyväksi, vaikkakin siinä koettiin olevan myös kehittämisen tarvetta.

Yksikköemme sosionomit (AMK) olivat työllistyneet hyvin. Suurin osa vastaajista oli työllistynyt heti valmistuttuaan tai jo ennen valmistumistaan. 87 prosenttia vastanneista olivat tehneet valmistumisensa jälkeen koulutustaan vastaavaa työtä ja valtaosa heistä kokivat työllistymisen sosionomin (AKM) koulutusta vastaavaan työhön helpoksi. 13 prosenttia vastaajista olivat tehneet lähihoitajan ja hoitajan tehtäviä, joihin he olivat ylikouluttaneet. Sosionomien (AMK) työllistymistä edesauttaneen sosiaalialalla vallitsevan jatkuvan pulan pätevistä sosiaalialan osaajista, asiakkaiden ja heidän tarpeidensa jatkuvasti kasvavan määrän, joka osaltaan synnyttää uusia työtehtäviä ja tehtävänimikkeitä. Alalla riittää töitä myös eläköitymisen vuoksi. Yksikköemme sosionomit (AMK) olivat pääosin päätyneet tekemään koulutustaan ja vaihtoehtoisia ammattiopintojaan vastaavia töitä.

Sijaisuuksien ja vakituisten työsuhteiden määrä oli jakaantunut kyselymme mukaan tasan puoliksi (50/50) vaihtoehtoisten opintojen välillä. Vain 14,8 prosenttia vastanneista olivat kokeneet työttömyyttä valmistumisen jälkeen. Työttömyysajanjaksojen pituudet olivat keskimäärin reilusta 1,5 kuukaudesta 7 kuukauteen. Tämä vahvistaa yleistä käsitystä siitä, että määräaikaisena työllistyminen ja sijaisena toimiminen on edelleen yleistä. Esimerkkinä mainittakoon että esimerkiksi 2007–2011 välisenä aikana valmistuneista lastentarhanopettajista/varhaiskasvatuksen ja perhetyön ammattiopinnoista valmistuneista yli puolet (20

olivat ehtineet olla useammassa kuin yhdessä työsuhteessa. Vastaavasti 15 kyselyyn vastanneella palveluohjaajalla oli kokemusta vain yhdestä työsuhteesta.

75,9 prosenttia vastaajistamme mieltää vaihtoehtoisilla ammattiopinnoilla olleen merkitystä heidän työllistymiseensä. Työharjoittelunkin katsottiin vaikuttaneen työllistymiseen myönteisesti, sillä enemmistö vastanneista arvioi työharjoittelun edesauttaneen heidän työllistymistään. Sen sijaan opinnäytetyöllä ei katsottu olevan työllistymiseen yhtä suurta vaikutusta kuin muilla työllistymistekijöillä. Sosionomi (AMK) tutkinnon sen sijaan katsottiin olevan hyvinkin merkittävä tekijä työmarkkinoilla.

Yli puolet tutkimukseemme osaa ottaneista sosionomeista (AMK) arvioivat tarvitsevansa lisä- tai täydennyskoulutusta. He kokivat tarvetta ylemmän AMK-tutkinnon, johtamis- ja esimiestaitojen, esikouluopettajan kelpoisuuden sekä pedagogisten täydennyskoulutuksien suorittamiseen. Suurin osa jatko- tai lisäkoulutusta suunnittelevista sosionomeista (AMK) aikoi jatkaa opintojaan omalla alallaan, ja osa suunnitteli yliopistotason koulutuksen suorittamista. Toiseksi yleisin tarve lisä- ja täydennyskoulutuksien tarpeeseen heti yliopisto-opintojen suorittamisen jälkeen oli tarve kehittää omaa osaamistaan, koska useiden vastaajien mielestä sosionomi (AMK) ei koskaan valmis työntekijä.

Eniten esiintynyt tarve yliopisto-opintojen suorittamiseen selittyy ensisijaisesti esi- ja alkuopetuksen opintoja suunnitelleiden aikomuksista saada esikouluopettajan kelpoisuus. Vastaavasti tarpeen johtamis- ja esimiestaitojen koulutuksiin uskomme selittyvän osin vastaajiemme ehdotuksesta kehittää yksikkömme sosionomin (AMK) koulutuksen johtamisosaamista.

Ammatillinen arvostus alaa kohtaa on kyselymme mukaan mielestämme hyvä. Lähes kaikki vastaajista olivat kiinnostuneita itsensä kehittämisestä ja he nostivat ammattitaidon tärkeyden korkealle omassa työssään. Kyselymme mukaan valmistuneet sosionomit (AMK) arvostavat omaa ammattiosaamistaan. Yhteistyötahoilta koetaan myös saavan arvostusta sosionomien (AMK) tekemälle työlle. Lähes kaikki vastanneista sosionomeista kokivat saaneensa arvostusta omalta työyhteisöltään kannatusluvun ollessa 96,6 prosentin luokkaa. Vastauksista on silti huomattavissa pientä epävarmuutta, sillä enemmistö vastanneista kallistuu kuitenkin ”Jokseenkin samaa mieltä” vaihtoehdon puoleen. Se mistä tämä hienoinen arvostuksen puute työyhteisössä voisi johtua, voi olla sosionomin (AMK) vielä jossain

määrin epäselvä paikka sosiaalialalla. Verrattaessa tulosta Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvitykseen niin selvityksen mukaan 78,0 prosenttia koki saaneensa riittävästi tukea työyhteisöltään. Lähes kaikki vastanneista sosionomeista (AMK) uskoivat myös heillä olevan mahdollisuus omassa työssään henkilökohtaiseen kasvuun ja kehitykseen. Sosionomien (AMK) työtä pidetään itsenäisenä ja vastuullisena, näin asian näki 84,4 % vastaajistamme. Saamamme vastaus vahvistaa käsitystä siitä, että sosionomin (AMK) tutkinto on haastava koulutus, josta valmistuvat sosionomit (AMK) työllistyvät vastuullisiin ja itsenäistä työtä vaativiin työtehtäviin.

Yksikkömme sosionomit (AMK) olivat myös halukkaita kehittämään työyhteisöään kouluttautumisen avulla, sillä yhteensä 94,4 prosentilla vastaajista löytyi halukkuutta kehittämään työyhteisöään. Kaikki kyselyymme osallistuneet 54 vastaajaa eli 100 prosenttia vastanneista kokivat työnsä monipuoliseksi ja mielenkiintoiseksi. Hajontaa kyselymme vastauksissa oli eniten liittyen alan palkkatason vastaavuudesta heidän osaamiseensa. Tuloksista oli kuitenkin havaittavissa vastausvaihtoehtojen asettuminen selkeästi keskivaiheille vastaajien ollessa lähinnä ”osittain eri mieltä” tai ”jokseenkin samaa mieltä” palkka- ja osaamistasonsa kohtaamisesta. Hieman reilu enemmistö kyselyymme osallistuneista sosionomeista (AMK) kokivat työnsä kuormittavan heitä vähän tai jokseenkin vähän. Näiden tulosten perusteella yleinen mielipide näyttää vastaajien keskuudessa olevan se, ettei sosionomin (AMK) työtä pidetä liian kuormittavana.

Tutkiessamme kompetenssien vaikuttavuutta työssä, sosiaalialan eettistä osaamista pidettiin itsestään selvyytensä, kuten myös asiakastyön osaamista vastaajat pitivät työssään hyvin merkittävänä. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamista pidettiin lähes varauksetta merkittävänä kyselyymme osaa ottaneiden sosionomien (AMK) kesken, sillä 94,3 prosenttia pitivät palvelujärjestelmäosaamista merkittävänä. Myös johtamisosaamista pidettiin merkittävänä. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen ei nauttinut enää yhtä varauksetonta arvostusta kuten aiemmin läpikäytyt kompetenssit. 74, 1 prosenttia vastanneista pitivät kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamisaluetta tärkeänä. Tutkimuksellisen kehittämisosaamisen suosio jakaantui jo selkeämmin kannattajiin ja epäluottamuslauseen esittäneisiin. Enemmistö eli yhteensä 55,5 prosenttia pitivät tutkimuksellista kehittämisosaamista merkittävänä, mutta jopa 44,4 prosentin mielestä se oli ”vain” jokseenkin merkittävää.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteetilla tarkoitetaan analyysin johdonmukaisuutta ja mittaustulosten toistettavuutta. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa aineiston analyysimittarit mittaavat sitä, mitä niiden on tarkoitus mitata eli tässä tapauksessa sosionomien (AMK) kyselylomakkeissaan antamia vastauksia. Saimmekin vastaukset tutkimusongelmiimme kyselylomakkeen avulla. (Tutkimuksen toteuttaminen. 2012)

Tutkimuksemme luotettavuutta lisää se, että kaksi tulevaa tutkimuskohteen valmistuvaa asiantuntijaa ja tutkijaa ovat tehneet tutkimusta yhden sijaan. Analyysin johdonmukaisuutta on parannettu vaihtamalla säännöllisin väliajoin tietoja saamistamme tuloksista, jonka jälkeen pohdimme ja korjailimme niitä tarpeen mukaan. Ohjaava opettajamme oli myös usein läsnä kokoontuessamme. SPSS-ohjelman käyttöön liittyen kysyimme apua tulosten analysoimiseen ohjelman tuntevalta ATK- tukihenkilöltä, mikä myös vähensi virheiden esiintymistä tutkimuksessamme sekä paransi tulosten mitattavuutta. Näin olemme minimoineet mahdollisten virhetulkintojen esiintymistä tutkimuksemme eri etenemisvaiheissa. Emme voi silti tietää varmaksi sitä ovatko kyselylomakkeeseemme osaa ottaneet sosionomit (AMK) antaneet meille väärää tietoa tai jättäneet jotain tutkimuksen kannalta olennaista tietoa pois muuta kuin niiden kohtien perusteella, joihin ei ollut vastattu.

Jos olemme huomanneet, ettei vastaaja ole vastannut johonkin kysymykseen tai vastaaja on vastannut kysymykseen epätarkoituksenmukaisesti, asiasisällön poiketessa reilusti kysymyksen asetelusta, niin olemme jättäneet kyseiset vastaukset huomioimatta lopullisissa tutkimustuloksistamme. Muuten olemme taanneet vastaajiemme anonyymiuden numeroimalla kyselylomakkeet, jolloin numero on ollut kunkin vastaajan ainoa erottava tunnistemuista vastauksista. Emmekä ole muutenkaan kysyneet vastaajiltamme henkilötietoja, vaan pelkästään tutkimuksemme toteutumisen kannalta välttämättömiä asioita, jotta saimme vastaukset asettamiimme tutkimusongelmiimme. Jos tekisimme tutkimuksen uudelleen, saamamme vastaukset eivät tulisi juuri poikkeamaan edellisestä kyselystämme.

7.3 Prosessin arviointia

Tutkimuksemme lähti liikkeelle syksyllä 2011 koulumme pyynnöstä tehdä selvitys vuosina 2006–2011 yksiköstämme valmistuneista sosionomien (AMK) työllistymisestä ja sijoittumisesta työelämään sekä heidän ajatuksistaan liittyen sosionomin (AMK) koulutukseen, joka olisi jatkoa Marja-Liisa Kiiverin vuonna 2008 tekemälle opinnäytetyölle SOSIONOMI (AMK); hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä. Kiiveri selvitti tutkimuksessaan Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelmasta vuosina 1996–2005 välisenä aikana valmistuneiden sosionomien (AMK) sijoittumista työelämään, joten meidän tehtäväksemme tuli jatkaa tutkimusta siitä, mihin Kiiveri viimeksi jäi.

Alun perin tarkoituksena oli, että vain toinen meistä tutkijoista olisi tehnyt selvityksen yksiköllemme, mutta joulukuussa 2011 olimme molemmat siinä pisteessä, että sekä nykyinen tutkimus Sosionomin (AMK) työ ja koulutus ja silloinen toisen tutkijan tutkimusaihe ”Lasten leikkikulttuuri lasten näkökulmasta” eivät tuntuneet etenevän haluamillamme tavoin. Koimme tarvitsevamme toisen tutkijan apua ja näkökulmaa ja sattui juuri sopivasti, että emme olleet yksin ”tuntemustemme kanssa”, joten päätimme yksimielisesti, että ryhdymme tekemään tutkimusta yhdessä, yhteisestä mielenkiinnosta Sosionomi (AMK) koulutus ja työ- opinnäytetyötä kohtaan, jota jatkoimme luontevasti siitä, mihin toinen tutkija oli jäänyt. Toisen tutkijan tutkimusaihe jäi siis tällöin toiseksi, ei vain pelkästään vähäisemmän mielenkiinnon, mutta myös suuremman keskeneräisyyden vuoksi.

Keräsimme teoria-aineistoa helmikuulle 2012, pidimme 7.2.2012 ensimmäisen opinnäytetyöseminaarimme tutkimusaiheestamme. Esitimme ensimmäisessä seminaarissamme tutkimussuunnitelmamme sekä tutkimusaikataulumme. Saimme aiheellemme ja suunnitelmillemme hyväksynnän sekä ohjaavalta opettajaltamme Marja Savolaiselta, että opponoijaltaamme. Suunnitelmamme jatkui siten, että jatkoimme teorian keräämistä ja työstämistä edelleen. Maaliskuun 2012 lopulla pääsimme yhteisymmärryksen kyselylomakkeen kysymyksistä. Postitimme kyselylomakkeet satunnaisotannalla yhteensä 119 yksiköstämme valmistuneelle sosionomille (AMK). Onnistuimme mielestämme esittämään kyselylomakkeessa kaikki tarvitsemamme kysymykset, joilla saimme vastaukset tutkimusongelmiimme, mutta kyselylomakkeen ulkoiseen ilmeeseen pääsi valitettavasti postituskiireiden ohessa useampia enemmän ja vähemmän suuria kirjoitus- ja tyylivirheitä. Saatekirjeeseen-

kin pääsi pieni kirjoitusvirhe koskien toisen tutkijan nimeä sähköpostiosoitteessa, joka myös harmitti meitä.

Meille oli jo heti etukäteen selvää, että keräisimme vastaukset tutkimusjoukoltamme kyselylomakkeilla, koska kyselylomake oli osoittautunut oivaksi tiedonkeruu- ja tutkimusmenetelmäksi jo Kiiverin tutkimuksessa, johon meidänkin tutkimuksemme perustuu. Teimme kuitenkin joitain muutoksia omaan kyselylomakkeeseemme, jotta se palveli paremmin meidän asettamiamme tutkimusongelmia. Halusimme lisäksi käsitellä alaan liittyviä kompetensseja ja tuoda myös jotain uutta verrattuna Kiiverin aiemmin teettämään kyselylomakkeeseen ja muutokset tuottivatkin lisäarvoa tutkimuksellemme.

Kun saimme kaikki määräaikaan palautetut kyselylomakkeet (54 kpl), aloimme syöttää saatuja vastauksia SPSS datamatriisille. SPSS- ohjelman käyttäminen tuotti kuitenkin vaikeuksia, sillä ohjelmaan valmiiksi syöttämiämme kysymyksien asetteluja piti muokata vielä jälkeinpäin, koska vastauksien joukossa oli muutamia yllättäviä vastauksia. Yksi esimerkki tästä oli sosionomi (AMK), joka oli suorittanut sekä palveluohjauksen että varhaiskasvatuksen ja perhetyön opinnot, johon me emme olleet osanneet varautua, sillä emme olleet lisänneet vaihtoehtoiset ammattiopinnot valintavaihtoehtoihin mahdollisuutta valita molemmat ammattiopinnot. Muun muassa tämä kohta vaati korjauksien tekemistä, jotta tulokset saatiin esityskelpoiseen muotoon taulukkojen ja kuvioiden muodossa. Saimme apua ongelmiimme yksikkömme opettajalta, Harriet Tervoselta, joka neuvoi meidät ongelmien yli. Tämän jälkeen vastauksien syöttäminen ja analysointi SPSS-ohjelmalla sujui ilman suurempia ongelmia, lukuun ottamatta koulun tietopohjan muutosta, joka hidasti ja jopa valitettavasti ajoittain esti kokonaan SPSS ohjelman käyttämisen yksikkömme ATK-luokissa.

Huhtikuussa 2012 avasimme kyselylomakkeiden avoimet vastauskohdat erillään SPSS-ohjelmasta, sillä koimme että avoimien vastausten syöttäminen ja mukauttaminen SPSS ohjelmaan olisi ollut liian vaivalloista ja aikaa vievää, joten keräsimme kaikki vastaukset kysymys kerrallaan samaan vihkoon, josta löytyivät siis kaikki vastaukset omine osalueineen. Näin koimme voivamme hallita paremmin avoimien vastausten asiakokonaisuutta. Avoimista kysymyksistä saadut vastaukset antoivat lisäarvoa tutkimuksellemme sekä tukivat asettamiamme kysymyksiä. Vertasimme saamiamme tutkimustuloksia valta-

kunnalliseen Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2011 selvityksessä saatiin tuloksiin.

Saimme käsiteltäviä kyselylomakkeiden vastaukset SPSS ohjelmalla 12.6.2012 mennessä. Rajasimme teoreettisen viitekehyksen sosionomin (AMK) koulutukseen eri suuntautumisvaihtoehtoiseen sekä sosionomin (AMK) työelämän näkymiin. Kesäkuussa 2012 saimme avattua vastaukset kirjallisesti. Teoriaosuuden ja tulos-osuuden valmistuessa kesäkuussa, työstimme heinä- ja elokuun välisen ajan opinnäytetyömme muita osa-alueita.

Saimme tutkimuksemme valmiiksi elokuussa ja pidimme opinnäytetyömme loppuseminaarin 21.8.2012

Emme pysyneet alkuperäisessä tutkimusaikataulutavoitteessamme, johon lukeutui muun muassa opinnäytetyön valmistuminen toukokuuhun mennessä. Opinnäytetyömme valmistumista hidastivat merkittävästi ongelmat SPSS ohjelman käytössä sekä yksikkömme ATK-luokissa suoritettavat ohjelmistomuutokset. SPSS-ohjelma oli kuitenkin korvaamaton osa opinnäytetyötämme, jota ilman emme olisi voineet toteuttaa kyselylomakkeiden tulosten analysoimista ja esittämistä opinnäytetyön sääntöjen mukaisesti, ja kvantitatiivisen tutkimuksen luonteelle ominaisella tavalla.

Teoriaosuus tuotti alkuun jonkin verran haastetta, sillä koimme tutkimusaiheemme melkoisen laajaksi kokonaisuudeksi, josta piti kerätä ja rajata parhaiten tutkimusaiheitamme – ja kohdettamme parhaiten kuvaa tutkimusaineistoa. Lopullisista kyselylomakkeiden vastauksista ja niiden analysoimisesta kävimme paljon keskustelua, ennen kuin pääsimme lopullisiin johtopäätöksiin ja sitä myötä saamaan myös muun opinnäytetyön sisällön vastaamaan yhteisiä näkemyksiämme ja ennen kaikkea asettamiamme tutkimusongelmiamme.

7.4 Oppimisen arviointia

Tämä opinnäytetyön tekeminen on ollut pitkä ja haastava tie meille molemmille ja se on tuonut opintoihimme sen viimeisen silauksen ja osaamisen sosionomin (AMK) työtämmekin ajatellen. Tutkimus oli mielenkiintoinen ja toivomme tämän antavan paljon myös tuleville sosionomeille (AMK) sekä tietenkin Keski- Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikölle. Saimme tämän tutkimuksen myötä paljon tietoa sosionomin (AMK)

ammatin sisällöstä ja koulutuksen kokonaisuudesta. Meille kirkastui viimeistään tämän tutkimuksen tekemisen aikana, mitä kaikkea nykypäivän sosionomin (AMK) koulutus ja työkenttä pitää sisällään, joka oli ennen jopa meille itsellemme, tuleville sosionomeille (AMK) jossain määrin epäselvä koulutuksemme laajuuden vuoksi.

Tämän tutkimuksen tekemisen aikana olemme saaneet perehtyä monipuolisesti tilastotieteisiin, joita opimme soveltamaan tutkijoiden roolissa. SPSS- ohjelman käyttö tuli tutuksi syöttäessämme tietoja datamatriisille, mikä oli pakollinen vaihe tutkimustulosten analysoimisen kannalta. Opimme siis analysoimaan tutkimustuloksia tilastotieteellisesti myös SPSS- ohjelmaa hyväksi käyttäen. Olemme työmme edetessä oppineet hyödyntämään ryhmätyöskentelyä sekä itsenäistä työskentelyä. Ajankäyttöämme hallitseminen on mielestämme parantunut sekä olemme oppineet paremmin suunnittelemaan tulevaa muun muassa sovittamalla tapaamisia ja aikatauluja yhteen, mikä oli erityisen tärkeää pelkästään jo siksi, että asumme eri paikkakunnilla ja toisella meistä oli vuorotyö.

Teorian rajaaminen on ollut välttämätöntä oppia, sillä ilman sitä tutkimuksemme olisi ollut liian laaja-alainen ja rönsyilevä.

Lähdeviittausten oikeaoppinen käyttäminen työssämme toi myös omat haasteensa opinäytetyön tekemiseen ja etenkin niin sanotut ”lähteiden lähteet” tuottivat meille päänvaivaa. Saimme kuitenkin merkittävää tutkimuksessamme käyttämämme lähteet oikeaoppisesti työhömmme perehtymällä opinnäytetyön ohjeistukseen ja opettajamme ohjauksella. Aineiston rajaaminen itsessään oli jo haaste, sillä sosionomin (AMK) koulutus, joka on siis varsin laaja, teetti meille runsaasti töitä ennen kuin saimme säilytettyä haluamamme ja tutkimusongelmiamme parhaiten taustoittavan materiaalin.

Onnistuimme mielestämme saamaan vastaukset asettamiimme tutkimusongelmiimme. Pysyimme myös tekemään koulutusyksiköllemme selkeän ja runsaasti tietoa antavan kattauksen siitä, miten yksiköstämme vuosien 2006-2011 välisenä aikana valmistuneet sosionomit (AMK) ovat sijoittuneet työelämässä, kokeneet koulutuksensa sekä millaisia tulevaisuuden suunnitelmia heillä oli. Jatkoimme mielestämme luontevasti Kiiveri tutkimuksesta. Uskomme koulutusyksikköemme hyötyvän teettämästämme tutkimuksesta.

7.5 Jatkotutkimusaiheet

Mielestämme olisi hyvä, että myös jatkossa seurattaisiin Ylivieskan yksiköstä valmistuneiden työllistymistä, jotta koulutuksen taso ja laatu pysyisivät korkeana. On hyvä kysyä itse sosionomiopiskelijoilta miten he kokevat koulutuksen. Seuraava seuranta-ajanjakso olisi hyvä tehdä vuosilta 2012–2017.

Toinen jatkotutkimusaihe mielestämme olisi syvempi perehtyminen sosionomin (AMK) koulutuksen ja työn kompetensseihin. Tutkimuksessamme vain sivuutimme lyhyesti kompetenssit mutta olisi mielenkiintoista perehtyä tarkemmin siihen, mikä on Sosionomi (AMK) kompetenssien rooli koulutuksessa ja työssä.

LÄHTEET

- Arene ry. 2010. Sosiaalialan koulutusjohdon ja työvaliokunnan kokous Arcadassa 2010. Sosiaalialan AMK – verkosto. Power point esitys. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/File/75838b8e-2359-4ccf-8c6b-5c08f8df1fc5/Sos_koulutusjohto_Arcada_250310.ppt
- Arki, arvot, elämä ja etiikka 2009. { Verkkojulkaisu} Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö. Ammattieettinen lautakunta. [Viitattu 22.3.2012] Saatavana: <http://www.talentia.fi/index.php?&sid=476&sm=71>
- Autio. E & Nieminen, M. 2012. Näkemyksiä sosionomin (AMK) koulutuksesta ja työstä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Borgman.M.2006. Sosionomit AMK 2015. Teoksessa Vuorensyrjä, M, Borgman. M, Kemppainen. T, Mäntysaari. M, Pohjola. A. Sosiaalialan osaajat 2015. Sosiaalialan osaamis-, työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointihanke (SOTENNA): loppuraportti. Jyväskylän yliopiston sosiaalityön julkaisusarja 4.
- Borgman, Dal Maso, Hakonen, Honkakoski, A. & Lyhty 2001, T.2001. Sosionomin (AMK) ydinosaaminen: Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen verkoston raportti. Rovaniemi : Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen verkosto.
- Dal Maso, R. Kuosmanen, V.2008. Subjektiivisuuden ja emansipaation edistäminen on 2000-luvun sosionomin sosiaalipedagogisen ammatin ja työn ydintä. Teoksessa: Viinamäki, L. (toim) 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008
- Happo, I. 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen ja osaamishaasteet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Viinamäki, L. (toim) 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008
- Hovi-Pulsa, R. 2008. Arkisuuntautunut perhetyö- rajat ja mahdollisuudet. Teoksessa: Viinamäki, L. (toim) 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008
- Kaljonen, P. 2008. Rinnalla kulki asiakkaan asialla – Sosiaaliohjaus sosiaalitoimiston aikuistyössä. Teoksessa: Viinamäki, L. (toim) 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008
- Kiiveri, M-L. 2008. Sosionomi (AMK) hyvinvoinnin ja monialaisen työn tekijä. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmasta Ylivieskasta valmistu-

neiden sosionomien (AMK) sijoittumisesta työelämään. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kelpoisuusesite. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry:n julkaisu. 2012. [verkkajulkaisu] (Viitattu 15.5.2012).

Saatavissa: <http://www.talentia.fi/files/64/Kelpoisuusesite.pdf>

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. 2012. [Verkkosivut] (viitattu 26.5.2012). Saatavana: <http://web.cou.fi/Default.aspx>

Koskiluoma, K. 2011. Raamiin sopiva KVTES. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry ISSN 1458-7459 38. vuosikerta. Sosiaalialan edunvalvonta- ja ammattilehti Talentia 9.2011. 16-18.

Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät. Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät ja ohjeita SPSS:n ja Excelin käyttöön. [Verkkajulkaisu] (Viitattu 5.5.2012) Saatavana: <http://www2.amk.fi/mater/tutkimusmenetelmat/kvantitat/kuvailu/index.htm>

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005. Saatavana: http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/henkilosto/kelpoisuus

Lastentarhaopettajien ammattietiikka. 2004. [Verkkajulkaisu] (viitattu 10.6.2012)

Saatavana:

<http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/06AMMATILLISETASIAT/AMMATTIETIIKKA/ETIIKKA.PDF>

Moilanen, M. 2001. Sosionomien (AMK) ydinosaaminen näkyväksi. Sosiaaliturva 16/2001,16.

Murto, Lasse. 2004. Eettisyyttä, elastisuutta ja elämää. Yliopistojen sosiaalityön ja ammattikorkeakoulujen sosiaalialan arviointia yhteistyössä työelämän kanssa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 5:2004. Helsinki: Tammer paino Oy.

Mäkinen, P., Rahikka, A., Raatikainen, E., Saarnio, T. 2009 Ammattina sosionomi, Helsinki: WSOY

Niemi, L. 2008. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen vakiintuminen. Teoksessa: Viinamäki, L. (toim) 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisu Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008

Niemälä, J. 2009. Sosiaalisten mahdollisuuksien politiikat ja niihin liittyvän osaamisen kehittäminen. Teoksessa: Viinamäki, L. (toim) 2009. Sosionomilta eivät hommat lopu. Ammattikäytäntöjen kehittäminen haasteena sosionomi AMK-tutkinnoissa. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisu Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 1/2009

Nurme, K, Räisänen, E. 2012 Vastavalmistuneiden urapolut 2011. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry:n julkaisu. ISSN 2242-3346

- Piispanen, A. 2011. Sosionomin (AMK) –opintojen korvaavuudet remontiin. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry ISSN 1458-7459 38. vuosikerta. Sosiaalialan edunvalvonta- ja ammattilehti Talentia 9.2011.
- Pohjola, A. 1998 Sosiaalialan yliopistollisen koulutuksen kehittäminen: Julkaisusarja 52. Helsinki: Opetusministeriö, koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.
- Rantamäki, N. 2008. Keskipohjalaisen sosiaalialan työn tila ja tulevaisuus. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kokkola.
- Raudaskoski, L. 2007a. Luento: Sosiaalialan koulutusohjelman esittely. Hyvän Arjen Avaimia sosiaalialan messut. Ylivieska. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Saatavissa osoitteessa <http://ylivieska.cou.fi/messut/2007/luennot.html>. Luettu 5.12.2011
- Raunio, K. 2002. Sosiaalityö murroksessa. Helsinki: Gaudeamus
- Rouhiainen- Valo, T.2006. Arene, Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen. Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit.
- Räty, R. & Tolvanen, T. 2008. Sosionomi (AMK) vammaistyön osaajana. Teoksessa: Viinamäki, L. (toim) 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008
- Salonen, Kari. 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen 2000-luvun seniori- ja vanhustyössä. Teoksessa Viinamäki, Leena (toim) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi- Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008
- Sarvimäki, P. & Siltamäki. A. 2007. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävä- rakennesuositus. Sosiaali- ja terveystieteiden julkaisuja 2007:13. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki. [viitattu 15.12.2011] Saatavana: <http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2007/06/ka1181634468618/passthru.pdf>
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry:n julkaisuja. T. 2012 Palkkaopas sosiaalialan ammattilaisille 2011. Taitto: Mainostoimisto Tin can Oy. Art-Print Oy 2012
- Sosiaalialan AMK- osaaminen alan työkentällä- hanke 2010. Ydinkompetenssit kompetenssiryhmän esityksen mukaan. Moniste.
- Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:18. [PDF tiedosto] Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3525.pdf&title=Sosiaalihuollon_ammattillisen_henkiloston_kelpoisuusvaatimukset_fi.pdf [Viitattu 9.12.2011]

Sosionomi varhaiskasvatuksessa. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia Ry:n julkaisuja 2012. [Verkkajulkaisu] saatavissa :
http://www.talentia.fi/files/66/Sosionomi_varhaiskasvatuksessa.pdf [viitattu 25.5.2012]

Tolonen, M. 2011. Mihin kelpaa sosionomi (ylempi AMK) Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry ISSN 1458-7459 38. vuosikerta. Sosiaalialan edunvalvontaja ammattilehti Talentia 9.2011.

Tolonen, M. Vastavalmistuneiden urapolut 2009. Vuosina 2007 – 2008 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:n Julkaisuja. [Verkkosivut] Helsinki 2009-10-05 ISSN 1456-3304 (Viitattu 5.12.2011) Saatavana: http://www.talentia.fi/files/99/Urapolku_2009.pdf.

Tuomola, P. 2011. Yksityissektorin sopimukset. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry ISSN 1458-7459 38. vuosikerta. Sosiaalialan edunvalvontaja ammattilehti Talentia 9.2011.

Tutkimuksen toteuttaminen. 2012. [Verkkajulkaisu] Saatavissa:
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmäpolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen>

Työ- ja elinkeinotoimisto ammattinetti. 2012. [Verkkosivut] Työ- ja elinkeinoministeriö. (Viitattu 15.3.2012) Saatavana: <http://www.ammattinetti.fi-ammattilaiset-sosiaalipalvelut-sosiaalityo>

Vierimaa M-L. 2009 Aukeaako uraputki? Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmasta. Kokkolasta valmistuneiden sosionominen sijoittuminen työelämään. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

LIITE 1. Saatekirje**SAATEKIRJE**

Ylivieskassa 23.3.2012

Hyvä vastaanottaja,

Keski- Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä valmistunut sosionomi (AMK).

Olemme kaksi sosionomi (AMK) opiskelijaa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta Ylivieskan yksiköstä. Teemme opinnäytetyönä tutkimusta Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelmalle. Tarkoituksemme on selvittää Ylivieskan yksiköstä vuonna 2006- 2011 valmistuneiden sosionomi (AMK) sijoittumista työelämään ja kokemuksia koulutuksesta.

Tutkimuksemme on kvantitatiivinen, kyselylomaketutkimus. Lomakkeet käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti, eikä vastaajien tunnistaminen ole mahdollista tutkimuksen perusteella. Kyselylomakkeen tulokset analysoidaan SPSS- tilasto ohjelmalla.

Vastaava tutkimus on tehty vuonna 1999–2005 valmistuneille sosionomeille (AMK). Tutkimuksen on tehnyt Marja-Liisa Kiiveri nimellä SOSIONOMI AMK; hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä.

Voisit auttaa meitä täyttämällä oheisen kyselylomakkeen, joka sisältää kysymyksiä edellä mainituista aihepiireistä ja palauttamaan sen meille vastauskuoressa 5.4.2012 mennessä.

Suuret kiitokset avustasi jo etukäteen.

Hyvää kevättä toivottaen:

Katariina Moilanen
Sosionomi- opiskelija
katariina.moilanen@cou.fi
puh: 045 6391 719

Marjo Jakola
Sosionomi – opiskelija
marja.jakola@cou.fi
puh: 040 5786 393

LIITE 2. Kyselylomake**KYSELYLOMAKE****Kysely Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä 2006 -
2011 valmistuneille sosionomeille (AMK)**

Vastausohje: Ympyröi valitsemasi vaihtoehto tai vastaa avoimeen tilaan.

TAUSTATIEDOT**1. Sukupuoli**

- 1. Nainen
- 2. Mies

2. Syntymävuosi _____**3. Siviilisääty**

- 1. Naimaton
- 2. Avoliitossa
- 3. Avioliitossa
- 4. Eronnut
- 5. Leski

4. Aikaisempi koulutuksesi ennen sosionomi (AMK) valmistumistasi

- 1. Ylioppilastutkinto
- 2. Ammattitutkinto, mikä? _____
- 3. Muu, mikä? _____

5. Nykyisen asuinpaikkakunta _____**6. Nykyisen työpaikkasi paikkakunta** _____**SOSIONOMIKOULUTUS****7. Milloin valmistuit sosionomiksi? Vuonna** _____

8. Sosionomi (AMK) opintojesi vaihtoehtoiset ammattiopinnot?**LIITE 2/2**

1. Moniammatilliset yhteisöpalvelut
2. Sosiaali/ hyvinvointiteknologia
3. Sosiaalialan varhaiskasvatus
4. Varhaiskasvatus ja perhetyö
5. Palveluohjaus

9. Oletko kokenut sosionomi (AMK) koulutuksen antavan osaamista työssäsi?

1. Vähän 1 2 3 4 Paljon
2. Millä tavalla koulutus on antanut osaamista?

10. Oletko havainnut sosionomin (AMK) koulutuksessasi kehittämistarpeita?

1. Vähän 1 2 3 4 Paljon
2. Millaisia kehittämistarpeita? _____

TYÖTILANTEESI**11. Työllistymiseesi vaikuttaneet tekijät?**

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin eri mieltä
1. Työharjoittelu	1	2	3	4
2. Opinnäytetyö	1	2	3	4
3. Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	1	2	3	4
4. Aiempi työkokemus	1	2	3	4
5. Sosionomi tutkinto yleisesti	1	2	3	4
6. Oma persoona	1	2	3	4
7. Muu, mi- kä? _____				

Mielestäni oli helppoa työllistyä sosionomitutkintoa vastaavaan työhön.**LIITE 2/3**

Vaikeaa 1 2 3 4 Helppoa

12. Mitä olet tehnyt valmistumisesi jälkeen?

1. Koulutusta vastaavaa työtä
2. Muuta työtä, mitä? _____
3. Työttömänä, kuinka kauan? _____
4. Muuta (Esim. äitiysloma, hoitovapaa tms.) Mitä? _____

13. Valmistumisen jälkeiset työsuhteesi aikajärjestyksessä

Tehtävä nimike	Aika kk/v	Työtehtävät	Vakinainen (rasti)	Sijainen (rasti)

14. Kokemukseni sosionomi (AMK) ammatin ja työn arvostuksesta

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
1. Olen kiinnostunut				
itseni kehittämisestä ammattillisesti	1	2	3	4
2. Pidän ammattitaitoa				
tärkeänä	1	2	3	4
3. Yhteistyötahot arvostavat				
työtäni	1	2	3	4
4. Oman alaan liittyy				
mielestäni sosiaalista arvostusta	1	2	3	4
5. Ammattini on				
arvostettu työyhteisössäni	1	2	3	4

LIITE 2/4

6. Minulla on mahdollisuus henkilökohtaiseen kasvuun ja kehittymiseen	1	2	3	4
7. Työni on itsenäistä ja vastuullista	1	2	3	4
8. Haluan kehittää työyhteisöäni kouluttautumisen avulla	1	2	3	4
9. Työni on monipuolista ja mielenkiintoista	1	2	3	4
10. Mielestäni palkkataso vastaa osaamistani	1	2	3	4
11. Koen, että työtä on liikaa	1	2	3	4
12. Koen, että työni on henkisesti liian kuormittavaa	1	2	3	4
13. Olen valmis kouluttautumaan työssäni tarpeen mukaan	1	2	3	4
14. Esimieheni kannustaa minua kouluttautumaan	1	2	3	4
15. Omassa ammatissani minulla on mahdollisuus saavuttaa tuloksia ja tunnustusta	1	2	3	4

16. Miten arvioit sosionomi (AMK) osaamisalueiden (kompetenssit) merkitystä työssäsi?

	Täysin merkityksetön	Jokseenkin merkityksetön	Jokseenkin merkittävä	Erittäin merkittävä
1. Sosiaalialan eettinen osaaminen	1	2	3	4
Asiakastyön osaaminen	1	2	3	4

1. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	1	2	3	LIITE 2/5 4
2. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	1	2	3	4
3. Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen	1	2	3	4
4. Johtamisosaaminen	1	2	3	4

KOULUTUSTARPEET

17. Oletko valmistumisesi jälkeen opiskellut muuta ammattitutkintoa tai lisäkoulutusta?

1. Kyllä,

mitä? _____

2. En

18. Onko sinulla tarvetta lisä- tai täydennyskoulutukseen?

1. Kyllä,

millaista? _____

2. Ei

Terveisesi meille tutkimusentekijöille _____

Lämmin kiitos osallistumisestasi!

LIITE 3. Sosiaalialan koulutusohjelma

SOSIAALIALAN KOULUTUSOHJELMA

Ylivieska (NSOS11Y)

Sosionomi (AMK), 210 op

				<u>1.</u>	<u>2.</u>	<u>3.</u>	<u>4.</u>	
				<u>vuosi</u>	<u>vuosi</u>	<u>vuosi</u>	<u>vuosi</u>	Pakoll.
				<u>(2011</u>	<u>(2012</u>	<u>(2013</u>	<u>(2014</u>	
				<u>=</u>	<u>=</u>	<u>=</u>	<u>=</u>	
				<u>2012)</u>	<u>2013)</u>	<u>2014)</u>	<u>2015)</u>	
	PERUSOPINNOT	PEOP001	30	16	14			
	<i>Opiskelu- ja työelämä- taidot</i>	AVE1031	3.0	3				Pakollinen
	<i>Tutkimus- ja kehittä- mistoiminnan perus- teet ja menetelmät</i>	SOY1009	6.0		6			Pakollinen
	<i>Tietotekniikka</i>	SOY1008	3.0	3				Pakollinen
	<i>Svenska för socialvård</i>	SOY1007	3.0		3			Pakollinen
	<i>Kommunicera på svenska</i>	SOY1006	3.0		3			Pakollinen
	<i>English for Social Ser- vices</i>	SOY1005	3.0	3				Pakollinen
	<i>Communication Skills</i>	SOY1004	3.0	3				Pakollinen
	<i>Viestinnän perusteet</i>	SOY1055	4.0	4				Pakollinen
	<i>Tiedonhankinnan pe- rusteet</i>	AVE1044	2.0		2			Pakollinen
	AMMATTIOPINNOT	AMOP001	150	41	46	51	12	
	PAKOLLISET AMMATTIOPINNOT	SO001	90.0					Pakollinen
	<i>Hyvinvointi sosiaa- lialan työn tavoit- teena</i>	SOY1023	6.0		6			Pakollinen
	<i>Sosiaalialan hoito-ja huolenpitotyö</i>	SOY1024	6.0	6				Pakollinen
	<i>Vammaistyö ja kun- toutus</i>	SOY1030	5.0		5			Pakollinen
	<i>Vanhustyö</i>	SOY1031	5.0		5			Pakollinen
	<i>Ravitsemus ja lii- kunta</i>	SOY1032	3.0		3			Pakollinen
	<i>Työsuojelu</i>	AVE1048	2.0		2			Pakollinen
	<i>Monikulttuurisuus</i>	AVE1027	3.0			3		Pakollinen
	<i>Työharjoittelu: Ref- leктоiva ammatti- käytäntö</i>	SOY1034	7.0	7				Pakollinen
	<i>Työharjoittelu: Tut- kiva ammattikäy- täntö</i>	SOY1035	11.0		11			Pakollinen
	Sosiaalialan tieteel- linen perusta	HK007	10.0					Pakollinen

	<u>Yhteiskuntapolitiikka</u>	SOY1010	4.0	4				Pakollinen
	<u>Sosiologia</u>	SOY1011	3.0	3				Pakollinen
	<u>Käyttäytymistieteet</u>	SOY1012	3.0	3				Pakollinen
	Sosiaali- ja terveys- palvelut sekä sosi- aaliturva	SO002	12.0					Pakollinen
	<u>Sosiaali- ja terveys- palvelut ja asiak- kaan asema</u>	SOY1013	5.0	5				Pakollinen
	<u>Toimeentuloturva</u>	SOY1014	4.0	4				Pakollinen
	<u>Sosiaalialan yrittä- jyys</u>	SOY1015	3.0	3				Pakollinen
	Sosiaalialan työn ammattilliset lähtö- kohdat	SO003	6.0					Pakollinen
	<u>Orientaatio sosiaa- lialalle ja ammat- tietiikka</u>	SOY1016	3.0	3				Pakollinen
	<u>Ryhmätyö- ja vuo- rovaikutustaidot</u>	SOY1017	3.0	3				Pakollinen
	Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö	SO004	9.0					Pakollinen
	Varhaiskasvatus	SOY1025	1.5		1,5			Pakollinen
	Lastensuojelu	SOY1026	2.0		2			Pakollinen
	Nuorisotyö	SOY1027	1.5		1,5			Pakollinen
	Perhetyö ja palve- luohjaus	SOY1028	2.0		2			Pakollinen
	Erytispedagogiikka	SOY1029	2.0		2			Pakollinen
	Mielenterveys-, krii- si- ja päihdetyö	SO005	5.0					Pakollinen
	Mielenterveys- ja kriisityö	SOY1033	3.0		3			Pakollinen
	Päihdetyö	SOY1036	2.0		2			Pakollinen
	VAIHTOEHTOISET AMMATTIOPINNOT	SO006	60.0					Vaihtoehtoinen
	Varhaiskasvatus- ja perhetyö	SO007	60.0					Vaihtoehtoinen
	<u>Sosiaalipeda- goiikka varhais- kasvatuksessa ja perhetyössä</u>	SOY1037	3.0			3		Vaihtoehtoinen
	<u>Varhaiskasvatuk- sen pedagogiikka</u>	SOY1038	6.0			6		Vaihtoehtoinen
	<u>Taiteellinen ko- keminen ja ilmai- seminen varhais- kasvatuksessa</u>	SOY1039	4.0			4		Vaihtoehtoinen
	Perhetyö	SOY1040	4.0			4		Vaihtoehtoinen
	<u>Sosiaalialan ke- hittämistyö</u>	SOY1041	11.0			11		Vaihtoehtoinen

	Projektityö	SOY1042	3.0			3		Vaihtoehtoinen
	Viestintä sosiaalialan työssä	SOY1046	2.0			2		Vaihtoehtoinen
	Työharjoittelu: Kehittävä ammattikäytäntö	SOY1044	15.0			15		Vaihtoehtoinen
	Työharjoittelu: Monialainen ammattikäytäntö	SOY1043	12.0				12	Vaihtoehtoinen
	Palveluohjaus	SO008	60.0					Vaihtoehtoinen
	Palveluohjauksen lähtökohdat	SOY1045	3.0			3		Vaihtoehtoinen
	Palveluohjauksen ja sosiaalityön prosessi	SOY1047	5.0			5		Vaihtoehtoinen
	Eri asiakasryhmien palveluohjaus	SOY1048	7.0			7		Vaihtoehtoinen
	Sosiaalialan kehittämistyö	SOY1049	11.0			11		Vaihtoehtoinen
	Sosiaali- ja terveysala tietoverkoissa	SOY1057	2.0			2		Vaihtoehtoinen
	Projektityö	SOY1050	3.0			3		Vaihtoehtoinen
	Viestintä sosiaalialan työssä	SOY1051	2.0			2		Vaihtoehtoinen
	Työharjoittelu: Kehittävä ammattikäytäntö	SOY1052	15.0			15		Vaihtoehtoinen
	Työharjoittelu: Monialainen ammattikäytäntö	SOY1053	12.0				12	Vaihtoehtoinen
	VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT	VVOP001	15	3		7	5	
	Kasvatuskumppanuus	SOY1056	3.0				3	Valinnainen
	Sosiaalialan kirjallisuus	SOY1018	2.0				2	Valinnainen
	<u>Ilmaisutaito</u>	SOY1019	3.0	3				Valinnainen
	Vapaasti valittavien opintojen projekti	SOY1020	3.0			3		Valinnainen
	Kriminologia	SOY1021	3.0			3		Valinnainen
	<u>Musiikki</u>	SOY1022	3.0	3				Valinnainen
	HARJOITTELU	HARJ001	0	0	0	0	0	
	OPINNÄYTETYÖ	ONTA001	15	0	0	2	13	
	Opinnäytetyö	YY1000	15.0			2	13	Pakollinen
	Laajuudet yhteensä vuosittain			60	60	60	30	
	Opintojaksojen laajuus yhteensä		210.0	210				

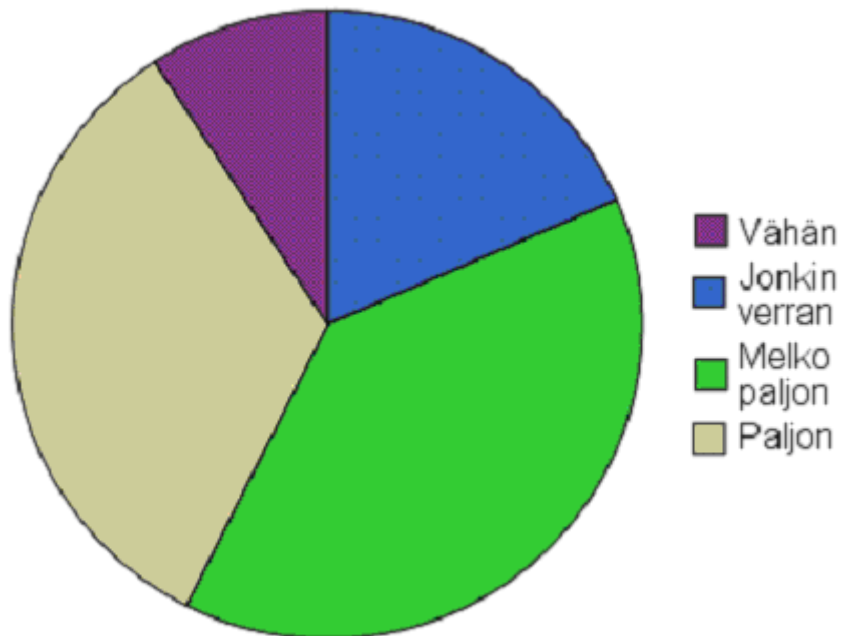
LIITE 4. Sosionomien (AMK) koulutuksen kehitystarpeet vastaajien mukaan

- Teoria ja käytäntö kohtaisivat paremmin toisensa (5)
- Perhetyöhön enemmän panostusta (2)
- Kehitettävä johtamiskoulutusta (ts. esimieskoulutus)
- Varhaiskasvatuksen pedagoginen osaaminen (2)-annettava pedagogista asiantuntijuutta varhaiskasvatuksen ammattiopintoihin
- Työnohjauksellista näkökulmaa ammatilliseen kasvuun
- Tuotava lääkinnällistä osaamista koulutukseen(2)
- Koulutuksesta saatava esiopettajan kelpoisuus (3)
- Käsiteltävä erityispedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa
- Kurssivalikoiman tulisi olla monipuolisempi (2)
- Opintojen osa-alueiden painotus tulisi olla erilaisempi: esimerkiksi tutkimus- ja tilastotieteiden opiskelua halutaan vähentää
- Koulutuksen on annettava realistisempi kuva tulevasta työstä
- Kouluun parempi sisäinen tiedonkulku
- Tietopohjaa tulisi syventää ja laajentaa (2)
- Annettava opetusta paperitöiden tekemiseen (esimerkiksi LTO:n työhön liittyvät paperityöt)
- Kasvatettava ammatillista itsevarmuutta ja ylpeyttä omasta tutkintonimikkeestä
- Lisättävä kursseja suuntautumisopintoihin
- Enemmän tietoa palvelujärjestelmästä
- Lisää koulutusta etuuksiin liittyen
- Varhaiskasvatukseen enemmän teoriatietoa lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyen
- Enemmän ohjaustaitoja lastentarhanopettajan työhön
- Käsiteltävä opintokokonaisuuksissa laajemmin myös yksityispuolta
- Lisää ohjausta ammattiopintojen valintavaiheessa
- Enemmän mielenterveysopintoja (2)

- Itse työn opettamista paremmin jo koulutusaikana
- Palveluohjauksen työnkuva tutummaksi
- Saatava täydennyskoulutusta eri osa-alueista, kuten vammaispalveluista **LIITE 4/2**
- Kaikki työharjoittelut tulisi suorittaa eri paikoissa
- Perusopinnoissa oltava pakollinen päiväkotiharjoittelu
- Lastensuojelulaki tehtävä tutuksi
- Muun muassa kriisi- ja päihdetyön kaltaisten ”tärkeiden” opintokokonaisuuksien tulisi olla laajempia

LIITE 5. Piirakkakuviio sosionomien (AMK) koulutuksen kehittämistarpeista

29,6 % vastanneista koki koulutuksen antaneen paljon heidän työhönsä ja 61,1 % kannattaessa ”melko paljon” vaihtoehtoa. ”Jonkin verran” vaihtoehdon kannalla oli 7,4 % ja vähän vastauksen osuudeksi jäi 1,7 %

LIITE 6. Sosionomien (AMK) koulutuksen osaamistarjonta vastaajien mukaan

- Työharjoittelut (9)
- Teoriatieto (23)
- Asiakkaiden kohtaaminen (9)
- Lakiosaaminen (3)
- Moniammatillinen yhteistyö
- Sosiaalialan ongelmiin tarttuminen
- Ammatillinen osaaminen
- Eettinen osaaminen (3)
- Vastuutehtävissä oleminen
- Palvelujärjestelmäosaaminen (4)
- Kuulemisen taito
- Tiedonetsintätaito
- Objektiivisuus
- Yhteiskuntaosaaminen
- Työvälineitä lastentarhanopettajantehtäviin
- Talousosaaminen
- Ammatillinen itsevarmuus
- Tiedon soveltamisen taito
- Erikoistumisopinnot (4)
- Asiakkaan subjektiivisuuden säilyttäminen
- Tyhjä (7)

LIITE 7. Tehtävänimikkeet sosionomi (AMK) tutkinnon jälkeen

- Erityislapsen avustaja
- Lastentarhaopettaja (19)
- Lastenhoitaja (5)
- Nuorisotyönohjaaja
- Perhetyöntekijä (6)
- Perhepäivähoitaja
- Perhekuntoutusohjaaja
- Toimitusjohtaja
- Yrittäjä (3)
- Perhepäivähoidon ohjaaja
- Perhekotiohjaaja
- Nuoriso-ohjaaja
- Ryhmäperhepäivähoitaja
- Lastentarhaopettaja
- Lastensuojelun perhetyöntekijä
- Vanhustyön ohjaaja
- Projektityöntekijä (2)
- Toiminnanohjaaja (2)
- Lastensuojelulaitoksen ohjaaja (2)
- Kodinhoitaja
- Tuotannon työntekijä
- Kuntoutuksen suunnittelija
- Lastensuojeluyksikön projektin ohjaaja
- Kuraattori
- Sosiaalityöntekijä
- Nuorisotyön toiminnanohjaaja
- Perhekodin ohjaaja
- Varhaiskasvatuksen ohjaaja
- Vanhusten hoitaja
- Lähihoitaja (3)
- Työvoimaneuvoja
- Monikulttuurisuuskoordinaattori
- Päiväkotiapulainen
- Esikouluopettaja (LTO) (4)
- Päiväkeskuksen ohjaaja
- Iltapäiväkerhon ohjaaja
- Sosiaaliohjaaja
- Ohjaaja (2)
- Perhekodin ohjaaja
- Nuorisokodin ohjaaja
- Hoitaja
- Myyjä
- Lapsen henkilökohtainen avustaja

LIITE 8. Sosionomien (AMK) tutkinnon jälkeinen lisäkoulutus ja/ ammattitutkinto

- Muksuoppi (2)
- Esi- ja alkuopetuksen perusopinnot (2)
- Näytön arvioija/vastaanottokoulutus (3)
- Erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren hoito
- Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan kohtaaminen
- Sosiaalitieteet (avoin yliopisto)
- Sosiaalityön perusopinnot (avoin yliopisto)
- Sosiaalityön appro
- Työnantajan järjestämiä täydennyskoulutuksia (2)
- Kasvatuskumppanuuskoulutus
- Työpaikkaohjaajakoulutus
- Päihde- ja nuorisotyön koulutuksia
- Matkailuala
- Sosiaalipedagoginen hevostoiminta
- Lähihoitaja
- Perhetyön koulutus
- Perhepäivähoitajan ammattitutkinto
- Yksilöpsykoterapeutti
- Yhteiskuntatieteiden appro & kandi
- Perhekeskusosaaja
- Sairaanhoitaja-diakonissa
- Yliopisto-opinnot
- Perhearviointikoulutus
- Lapsiperhetyökoulutus
- En (32)

LIITE 9. Lisäkoulutuksen tarve

- Lastentarhanopettaja
- Sosiaalityöntekijä
- Perhetyö
- Lisää työkaluja työhön (2)
- Työssä kehittyminen (6)
- Ylempi AMK tutkinto (4)
- Ylempi Sosionomi (AMK) tutkinto
- Johtamis- ja esimiestaidot (4)
- Esikouluopettajan kelpoisuus (4)
- Sosiaalialan opettaja
- Pedagoginen osaaminen
- Opettajan pedagogisia opintoja yliopistossa
- Yliopisto-opintoja (7)
- Työssä jaksaminen
- Lisäkoulutusta yhteiskunnallisten ongelmien kasaantumista vastaan
- Ei (25)

LIITE 10. Ristiintaulukointi eri ikäluokkien ja työllistymisasteen arvioinnista

Avasimme Ylivieskan yksiköstä vuosina 2006–2011 valmistuneiden sosionomien (AMK) työllistymisasteen arviointia ikäluokittain ristiintaulukoinnin avulla. Työllistyminen sosiaalialan töihin koetaan pääosin olevan jokseenkin helppoa tai helppoa kaikissa ikäryhmissä.

Ikäjakauma	lkm/%	Vaikeaa	Jokseenkin vaikeaa	Jokseenkin helppoa	Helppoa	Yhteensä
21–25	Lkm	0	1	5	3	9
	%	0 %	1,9 %	9,4 %	5,7 %	17,0 %
26–30	Lkm	2	2	12	15	31
	%	3,8 %	3,8 %	22,6 %	28,3 %	58,5 %
31–35	Lkm	0	1	1	0	2
	%	0 %	1,9 %	1,9 %	0 %	3,8 %
36–40	Lkm	0	0	0	2	2
	%	0 %	0 %	0 %	3,8 %	3,8 %
41–45	Lkm	0	0	4	2	6
	%	0 %	0 %	7,5 %	3,8 %	11,3 %
46–50	Lkm	0	0	0	1	1
	%	0 %	0 %	0 %	1,9 %	1,9 %
51–55	Lkm	0	0	0	2	2
	%	0 %	0 %	0 %	3,8 %	3,8 %
Yhteensä	Lkm	2	4	22	25	53
	%	3,8 %	7,5 %	41,5 %	47,2 %	100,0 %